

Kwaliteitsrichtlijnen 2021

Richtlijnen voor de Kwaliteit en Conformiteit van Statistische Processen

English:

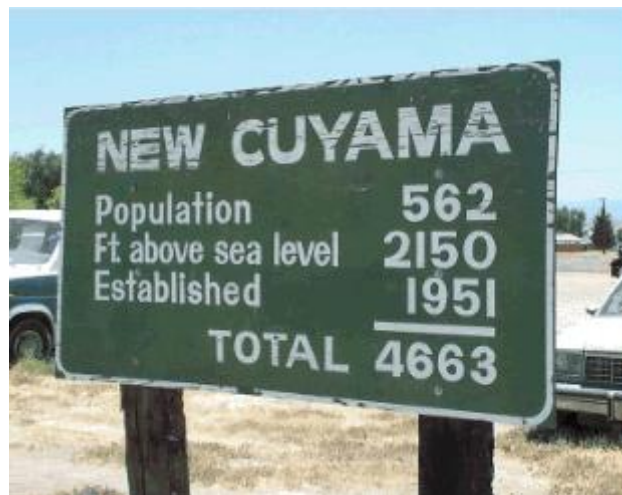
Statistics Netherlands' Quality Assurance Framework at Process Level or Quality Guidelines

Samenvatting

Dit rapport beschrijft de richtlijnen en doelstellingen die gelden voor de statistische processen van het CBS. Deze Kwaliteitsrichtlijnen (KR) kunnen worden gebruikt bij het ontwerp, de besturing en de evaluatie van statistische processen.

Ze vormen bovendien een onderdeel van de 'national guidelines' conform de Europese verordening 223/2009 ('StatLaw').

Trefwoorden: statistische processen, ontwerp, herontwerp, doelstellingen, doelstellingenkader, normen, normenkader, audit, Selfassessment, kwaliteitsborging, richtlijnen, spreadsheet KR.

Versiebeheer

Versie historie			
Versie	Datum	Beschrijving van de wijziging	Auteur
2011	4 april 2011	Het Normenkader is behandeld in het DB van 4 april 2011. Er is besloten om een jaar met het Normenkader aan de slag te gaan. Als er bij de toepassing van het Normenkader, dat voldoet aan internationale standaarden, onverwachte consequenties zijn, dan zal het DB hierover geïnformeerd worden. Jaarlijks zal worden gezien of de in de onderwerpen van het risicomanagement voldoende vertegenwoordigd zijn in de Kwaliteitsrichtlijnen.	PNDT
2012	1 maart 2012	Het Normenkader voor 2011 is ook geldig verklaard voor 2012 en later, totdat het Normenkader weer wordt bijgewerkt (naar verwachting begin 2013). De normen zijn ongewijzigd gebleven. Verder zijn de inleidende hoofdstukken geactualiseerd.	PNDT
2014. p1	12 juni 2013	Normenkader heeft nu Toetsingskader. Wijzigingen zijn aangebracht op basis van de nieuwe versie van de CoP, het ESS Quality Assurance Framework, DB-besluiten, adviezen van de Klankbordgroep (werkgroep VIR) en ervaringen van auditteamleiders. De volgorde van de normen is van output naar input.	PNDT
2014. p2	24 juni 2013	Normen zijn gehercodeerd. Bijvoorbeeld 1.1.A is 1.1.1 geworden.	PNDT
2014. p3	1 juli 2013	"Risicogebied: voor" is vervangen door "Doel". Levensduur van data is bewaartermijnen van data geworden.	PNDT
2014. p4	1 juli 2013	Naam veranderd in Richtlijnen voor de Kwaliteit van Statistische Processen (kort: Kwaliteitsrichtlijnen).	PNDT
2014. p5	11 juli 2013	Opmerkingen DB d.d. 8 juli 2013 verwerkt. DB heeft de Kwaliteitsrichtlijnen vastgesteld. Spreadsheet onderdeel gemaakt van de KR. Bijlage II geïntegreerd in bijlage I. Bijlage III overgebracht naar spreadsheet. Open punten zijn nog: - Bewaartermijnen van data. Worden aug. 2013 in het DB behandeld. - Compliance met de architectuur. Beschikbaar voor audits.	PNDT
2014. p6	20 september 2013	Kleine aanpassingen. Bewaartermijnen van data en compliance met de business architectuur staan nog open voor aanpassing.	PNDT
2014. p7	2 december 2013	Kleine aanpassingen. Betere aansluiting met business architectuur. Bewaartermijnen bijgewerkt.	PNDT
2014	7 januari 2013	Aansluiting met PIA van FG gerealiseerd. Versie definitief gemaakt.	PNDT

Versie historie			
Versie	Datum	Beschrijving van de wijziging	Auteur
2016. p1	10 dec 2015	Het volgende is verwerkt: • Quality Assurance Framework voor zover van toepassing op procesniveau. • Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst voor zover van toepassing op procesniveau • Selectielijst v.w.b. bewaren en vernietigen van data • Rol van Data Service Centrum • Mappenstructuur 2014 • Gewijzigde symbolenset in StatLine • Gebruik van Excel-spreadsheets • Lean • Richtlijn Herstellen van fouten in StatLine • Leidraad modelmatig schatten • Richtlijn Documentbeheer • Relatie met ISO 901:2015 • Relatie met 'national guidelines' conform StatLaw. Diverse technische en redactionele aanpassingen zoals: • Begrippenlijst Selfassessment overgenomen. • Risicogebieden gestandaardiseerd. • Issues van ATL's verwerkt.	PNDT
2016. p2	15 maart 2016	▪ Hoofdstuk 20 over het Kwaliteitsdocument is geïntegreerd in hoofdstuk 16 over documentatie. ▪ De termen VIR-documentatie en Kwaliteitsdocument zijn vervangen door procesdocumentatie. ▪ Normenkader privacy audit verwerkt voor zover relevant op procesniveau. ▪ De samenhang met Lean Six Sigma en Lean Operational Management is beschreven. ▪ Issues van Roger Scholtens en Jac van de Schoor verwerkt. ▪ Lijst met input voor KR in Hoofdstuk 3 compleet gemaakt. ▪ Restanten VIR 2008 verwijderd.	PNDT
2016	21 maart 2016	Versie definitief gemaakt.	PNDT
2016. 1	24 maart 2016	Paar kleine foutjes eruit gehaald.	PNDT

Versie historie			
Versie	Datum	Beschrijving van de wijziging	Auteur
2018 V1.0	15 februari 2018	De volgende zaken zijn verwerkt: ▪ Protocollen fouten in CBS Output; ▪ Nieuw sjabloon Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging, 2.0p2 d.d. 21 januari 2017; ▪ Gebruik Excel spreadsheets; ▪ Geautomatiseerde consistentiechecks; ▪ Regelmatig onderzoeken opvolgen werkinstructies; ▪ Speciale actie bij overdrachtsmomenten; ▪ Actueel documenteren bijzondere persoonsgegevens; ▪ Jaarlijks actualiseren Baseline(toets); ▪ Controle rechten tot databases; ▪ Verwijzingen naar “R068A Procedure beheer Mappenstructuur 2014 (MS2014)” en “CAB besluit d.d. 18 oktober 2012: vaststellen nieuwe mappenstructuur” opgenomen. ▪ Vermelden bronnen in tabeltoelichting StatLine-tabel conform DB 8 januari 2018. ▪ Tabel Referentiemateriaal (vervaardigd). ▪ Overzichten van tabellen en figuren opgenomen in inhoudsopgave. ▪ “Incidenten en calamiteiten” uit VIR vervangen door “afwijkingen” (ISO). ▪ Consequenties AVG opgenomen in KR; ▪ Nieuwe Code of Practice (van 16 november 2017).	RLTS
2018 V1.1	1 juni 2018	Opmerkingen op 2018 V1.0 verwerkt van Max Booleman, Martin Boschma, Peter van Nederpelt en Ron Vellekoop.	RLTS
2019 V1.0	1 oktober 2019	In deze versie is het volgende verwerkt. ▪ Actualiseren inzake AVG en verwijderen Wbp (waar dit niet meer functioneel is). ▪ De nieuwe versie (Nederlandse vertaling van de) Code of Practice. ▪ ISO9001 (verder) verwerkt in KR. ▪ Eigenaarschap van data aangescherpt conform DB-besluitenlijst d.d. 8 oktober 2018. ▪ Referenties gecontroleerd aan de hand van de Referentielijst Kwaliteitszorg op Intranet. ▪ De afspraken inzake het gebruik van sjablonen voor primaire processen. Vormvrije documentatie voor secundaire processen zoals besproken in het Overleg van de Procescoördinatoren d.d. 22 januari 2019. ▪ Nieuwe versie QAF (mei 2019). ▪ De nieuwe versie van de “CBS IV-architectuur”.	RLTS
2020 V0.2	13 juli 2021	- Maatwerk vervangen door ASD MR BR behalve in de titel van referentie R075 Publicatie maatwerk. - BaseLinetoets, ABC, (Algemene Bronnen Catalogus, melding) etc. Par. 13.1 gevalideerd.	NGHS, ASEG
2021 V0.1	18 januari 2022	Par. 13.1 gevalideerd en wijzigingen in document verwerkt.	ASEG

Inhoudsopgave

1	Inleiding	11
1.1	Achtergrond	11
1.2	Nationale richtsnoeren.....	12
1.3	Leeswijzer.....	12
1.4	Spreadsheet	12
1.5	Samenstelling en beoordeling van de Kwaliteitsrichtlijnen.....	13
1.6	Eigendom en beheer van het document	13
2	Doelen van de Kwaliteitsrichtlijnen	15
2.1	(Her-)ontwerp	15
2.2	Selfassessments	15
2.3	Audits.....	15
3	Input voor de Kwaliteitsrichtlijnen	17
3.1	Internationale kaders	17
3.2	Nationale kaders.....	17
3.3	CBS kaders	17
4	Samenhang van de Kwaliteitsrichtlijnen met andere instrumenten..	19
4.1	Procesdocumentatie.....	19
4.2	Lean Six Sigma (L6S) en Lean Operational Management (LOM).....	19
4.3	Audits.....	20
5	De Kwaliteitsrichtlijnen en ISO 9001:2015.....	21
6	Scope van de Kwaliteitsrichtlijnen.....	25
6.1	Objecten	25
6.2	Aandachtsgebieden.....	26
6.3	Normen	26
7	Structuur van de Kwaliteitsrichtlijnen	27
7.1	Object-oriented Quality and Risk Management	27
7.2	Delen	27
7.3	Opbouw per object	27
7.4	Opbouw per norm.....	27
8	Soorten normen en hun toepassingsgebied.....	31
8.1	Hogere normen.....	31
8.2	Zwaarwegendheid van normen	31
8.3	Hardheid van normen	32
8.4	Globale en specifieke normen	32
8.5	Normen voor imagobepalende en niet-imagobepalende statistieken.....	32
8.6	Normen voor Europese statistieken	32
9	Begrippenlijst	33
	BIJLAGE: Kwaliteitsrichtlijnen statistische processen	47
	Deel I: Klanten	49
1	Relatie en communicatie met klanten.....	49
1.1	Effectiviteit van de relatie en communicatie met klanten	49
1.2	Toereikendheid van de informatiebeveiliging van externe partijen	50
2	Afspraken met klanten	53
2.1	Beschikbaarheid van afspraken met klanten	54
2.2	Juistheid, actualiteit en geldigheid van afspraken met klanten ..	55
2.3	Volledigheid van afspraken met klanten.....	56
2.4	Begrijpelijkheid en eenduidigheid van afspraken met klanten ..	59

2.5	Haalbaarheid van afspraken met klanten	60
Deel II: Output.....		61
3	Statistisch concept	61
3.1	Relevantie van het statistisch concept	61
3.2	Samenhang van het statistisch concept met concepten van andere statistieken	65
3.3	Samenhang van het statistisch concept met de werkelijkheid ..	68
3.4	Stabiliteit van het statistisch concept.....	69
4	Statistische data (cijfers)	71
4.1	Nauwkeurigheid van cijfers	71
4.2	Vergelijkbaarheid van de statistische data (cijfers)	73
4.3	Consistentie van de statistische data (cijfers)	75
4.4	Vertrouwelijkheid van de cijfers	79
5	Statistische output.....	82
5.1	Duidelijkheid van de statistische output	82
5.2	Toegankelijkheid van de statistische output.....	86
5.3	Volledigheid van de statistische output	87
5.4	Reproduceerbaarheid van de output.....	88
6	Overige output in de vorm van data	90
6.1	Conformiteit van de overige output met de afspraken	90
7	Levering output.....	92
7.1	Volledigheid van de levering van de output	92
7.2	Tijdigheid van de levering van statistische output.....	93
7.3	Voorspelbaarheid van de levering van de statistische output ...	94
7.4	Punctualiteit van het tijdstip van levering van de statistische output.....	96
7.5	Gelijktijdigheid van de levering van de statistische output	97
8	Rapportages	99
8.1	Beschikbaarheid van rapportages.....	100
8.2	Conformiteit van de rapportages met de afspraken	102
8.3	Punctualiteit van het tijdstip van levering van de rapportages	104
9	Publicatiestrategie	105
9.1	Beschikbaarheid van het publicatiestrategie voor het publiek	105
10	Correcties, bijstellingen en herzieningen.....	107
10.1	Conformiteit correcties, bijstellingen en herzieningen met de richtlijnen	107
10.2	Beschikbaarheid van het beleid voor bijstellingen/herzieningen voor het publiek	109
10.3	Beschikbaarheid van informatie over de omvang en richting van correcties, bijstellingen en herzieningen voor het publiek	110
10.4	Bestaan van analyseprocessen m.b.t. correcties, bijstellingen en herzieningen	111
11	Publicaties	113
11.1	Consistentie van publicaties met StatLine tabellen	113
Deel III: Proces		115
12	Methodologie.....	115
12.1	Deugdelijkheid van de methodologie	117
12.2	Deugdelijkheid van het steekproeftrekken	119
12.3	Deugdelijkheid van het waarnemen	121
12.4	Deugdelijkheid van de responsverhogende maatregelen	123
12.5	Deugdelijkheid van het gaafmaken	125
12.6	Deugdelijkheid van het imputeren	127

12.7	Deugdelijkheid van de uitbijterdetectie en -afhandeling.....	128
12.8	Deugdelijkheid van het transformatieproces	129
12.9	Deugdelijkheid van het koppelen	132
12.10	Deugdelijkheid van het wegen (ophogen)	133
12.11	Deugdelijkheid van het corrigeren (anders dan gaafmaken) ..	134
12.12	Deugdelijkheid van het inpassen.....	135
12.13	Deugdelijkheid van het statistisch beveiligen	136
12.14	Deugdelijkheid van het modelmatig schatten.....	137
13	Statistische processen.....	139
13.1	Conformiteit met wet- en regelgeving inzake gegevensbescherming	139
13.2	Bestaan van processen	148
13.3	Efficiency van het waarneemproces.....	151
13.4	Efficiency van overige statistische processen	153
13.5	Robuustheid van het proces.....	158
13.6	Conformiteit van het proces met de businessarchitectuur	159
13.7	Positie van het proces in de keten	160
13.8	Standaardisatie van het proces opslaan, bewaren en ontsluiten van data.....	161
14	Proces van bijstellingen en herzieningen	162
15	Overige processen.....	164
15.1	Bestaan van processen ('procedures are in place')	164
15.2	Deugdelijkheid van het publicatieproces	167
15.3	Deugdelijkheid van het logistieke proces	169
16	Documentatie	170
16.1	Volledigheid en uitgebreidheid van documentatie	171
16.2	Actualiteit/Juistheid van documentatie	175
16.3	Duidelijkheid en eenduidigheid van documentatie	176
16.4	Versie en status van documentatie	177
16.5	Overzichtelijkheid van documentatie	178
16.6	Toegankelijkheid van documentatie	179
17	Data in het proces.....	180
17.1	Vertrouwelijkheid van data in het proces.....	180
17.2	Bewaartermijnen van data.....	182
17.3	Koppelbaarheid van data	187
17.4	Herbruikbaarheid van data	188
18	Conceptuele metadata.....	190
18.1	Beschikbaarheid van conceptuele metadata	191
18.2	Juistheid en volledigheid van conceptuele metadata	192
18.3	Duidelijkheid en eenduidigheid van conceptuele metadata	193
18.4	Standaardisatie van de conceptuele metadata	194
19	Kwaliteitsindicatoren.....	196
19.1	Relevantie en volledigheid van kwaliteitsindicatoren	196
19.2	Vergelijkbaarheid in de tijd van kwaliteitsindicatoren	198
20	Kwaliteitsdocument (vervallen).....	199
21	Mappen en bestanden	201
21.1	Overzichtelijkheid van mappen en bestanden	201
Deel IV: Input		203
22	Administratieve data.....	205
22.1	Bruikbaarheid van de administratieve data	205
22.2	Samenhang van de concepten van de administratieve data met het statistisch concept	206
22.3	Volledigheid van de administratieve data.....	207

22.4	Juistheid van de administratieve data	208
22.5	Stabiliteit van de administratieve data	210
23	Populatieregister.....	211
23.1	Volledigheid van de eenheden in het register	211
23.2	Juistheid van de eenheden in het register.....	212
24	Interne input	213
24.1	Conformiteit van interne input met de afspraken	213
24.2	Nauwkeurigheid interne input (in de vorm van een statistiek).....	214
25	Levering van input	215
25.1	Punctualiteit van het tijdstip van levering van input.....	215
25.2	Continuïteit van de levering van input	216
Deel V: Respondenten, berichtgevers en leveranciers		217
26	Afspraken met leveranciers	219
26.1	Beschikbaarheid van afspraken met leveranciers.....	219
26.2	Juistheid, actualiteit en geldigheid van afspraken met leveranciers	221
26.3	Volledigheid van afspraken met leveranciers.....	222
26.4	Duidelijkheid en eenduidigheid van interne afspraken met leveranciers	224
27	Relatie en communicatie met respondenten, berichtgevers en leveranciers	217
27.1	Effectiviteit van de relatie en communicatie met respondenten, berichtgevers en leveranciers	217
28	Administratieve lastendruk.....	225
28.1	Hoogte van de administratieve lastendruk	225
28.2	Spreiding van de administratieve lastendruk	227
Deel VI: Resources.....		229
29	Medewerkers	229
29.1	Beschikbaarheid van medewerkers (kwantitatief)	229
29.2	Beschikbaarheid van medewerkers (kwalitatief)	231
29.3	Duidelijkheid van rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van medewerkers	232
30	Kennis	233
30.1	Beschikbaarheid van kennis bij medewerkers	234
30.2	Spreiding van kennis over medewerkers	237
30.3	Beschikbaarheid van kennis bij medewerkers m.b.t. informatiebeveiliging.....	238
31	Samenwerking met kenniscentra.....	241
31.1	Bestaan en effectiviteit van de samenwerking met kenniscentra	241
32	Informatiesystemen	243
32.1	Beschikbaarheid van informatiesystemen.....	243
32.2	Toegankelijkheid van informatiesystemen	244
32.3	Integriteit van de informatiesystemen.....	246
32.4	Functionaliteit van de informatiesystemen	249
32.5	Onderhoudbaarheid informatiesystemen	250
33	Overige hulpmiddelen en diensten	253
33.1	Beschikbaarheid van overige hulpmiddelen en diensten	253

Overzicht van tabellen

Tabel 1 Kwaliteitsrichtlijnen en ISO 9001:2015
Tabel 2 Objecten
Tabel 3 Aantal normen per categorie
Tabel 4 Niveaus per object met een voorbeeld
Tabel 5 Referentiemateriaal
Tabel 6 Begrippenlijst
Tabel 7 Overzicht soorten documentatie
Tabel 8 Soorten kennis

Overzicht van figuren

Figuur 1 Samenhang bronnen, structuur en instrumenten en Kwaliteitsrichtlijnen

1 Inleiding

In dit document zijn de normen te beschreven die van toepassing zijn op statistische processen.

De naam van het document is Richtlijnen voor de Kwaliteit voor Statistische Processen ('Kwaliteitsrichtlijnen') en het is bestemd voor alle managers en medewerkers die betrokken zijn bij het (her)ontwerpen, besturen, analyseren en evalueren van statistische processen.

1.1 Achtergrond

In 2010 is een normenkader ontwikkeld om de volgende redenen:

- Vergroting van de overzichtelijkheid door integratie van bestaande kaders in één document.
- Statistici vooral informeren waar deze aan toe zijn en niet achteraf verrassen met een auditnormenkader.
- Verduidelijken van normen. Normen worden waar nodig toegelicht. Ook worden de risico's vermeld bij het niet nakomen van de norm. Dit is zowel bij audits als bij Selfassessments van belang.
- Het scheppen van een gemeenschappelijke basis voor zowel audits als Selfassessment.

Het CBS heeft voor de ontwikkeling van het normenkader een grant toegekend gekregen van Eurostat.

In 2011 is de eerste versie van het Normenkader gepubliceerd en in gebruik genomen. In 2012 is de inleidende tekst van het Normenkader geactualiseerd.

In 2013 is het normenkader bijgewerkt tot de versie 2014. Belangrijkste redenen zijn de nieuwe versie van de Code of Practice (CoP), de komst van het ESS Quality Assurance Framework, beslissingen van het Directiebestuur (DB) en inzichten van auditteamleiders. De versie 2014 heeft de naam Kwaliteitsrichtlijnen gekregen.

In 2015 zijn de Kwaliteitsrichtlijnen bijgewerkt op basis van een issuelijst. Op deze issuelijst stonden onder meer: ESS QAF, BIR, Selectielijst, DSC, Richtlijn Herstellen fouten op StatLine, Mappenstructuur. Dit heeft geleid tot versie 2016 van de Kwaliteitsrichtlijnen.

In 2018 zijn de Kwaliteitsrichtlijnen geactualiseerd. Verwerkt zijn onder meer: de nieuwe protocollen bij fouten in de CBS Output, het nieuwe sjabloon Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging, gebruik Excel spreadsheets in productie, geautomatiseerde consistentiechecks, regelmatig onderzoeken opvolgen werkinstructies, speciale actie bij overdrachtsmomenten, actueel documenteren bijzondere persoonsgegevens, jaarlijks actualiseren Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging, controle van de rechten tot databases, verwijzingen inzake mappenstructuur toegevoegd, verwijzing naar DB 8 januari 2018 inzake het vermelden van bronnen in tabeltoelichting StatLine tabel, vervangen van de termen "Incidenten" en "calamiteiten" uit VIR door "afwijkingen" (ISO), de consequenties van de AVG en de nieuwe Code of Practice (van 16 november 2017) opgenomen.

In 2019 zijn de Kwaliteitsrichtlijnen geactualiseerd. Zo is de tekst van de nieuwe (Nederlandse versie van de) Praktijkcode voor Europese statistieken gebruikt in deze richtlijnen, is de AVG verder geïntegreerd, de Wbp verder geëlimineerd. Ook het *eigenaarschap van data* is in lijn gebracht met de opvattingen van het DB hierover. Voorts is de nieuwe CBS IV-architectuur meegenomen. Tenslotte is de nieuwe versie van het QAF verwerkt.

1.2 Nationale richtsnoeren

Volgens Europese verordening 223/2009 ('StatLaw') die op 19 april 2015 is gewijzigd (759/2015), staat in Artikel 5a lid 2g dat "de hoofden van de NSI's waar nodig ter waarborging van de kwaliteit, nationale richtsnoeren opstellen voor de ontwikkeling, productie en verspreiding van alle Europese statistieken binnen hun nationaal statistisch systeem, en toezien op en evalueren van de naleving van die richtsnoeren; zij zijn echter alleen verantwoordelijk voor de naleving van de richtsnoeren binnen het NSI.

De kwaliteitsrichtlijnen vervullen de rol van nationale richtsnoeren voor wat betreft het deel "productie en verspreiding".

1.3 Leeswijzer

De Kwaliteitsrichtlijnen bestaan uit twee delen:

- Inleidende hoofdstukken
- Bijlage met normen

Verder is er een overzicht van alle normen in een spreadsheet.

Hoofdstuk 1 beschrijft de achtergrond van het document, deze leeswijzer, hoe het document is samengesteld en beoordeeld, het eigendom en het beheer van de Kwaliteitsrichtlijnen.

Hoofdstuk 2 beschrijft wat de doelen zijn van de Kwaliteitsrichtlijnen.

Hoofdstuk 3 beschrijft welke input is gebruikt voor de samenstelling van de Kwaliteitsrichtlijnen.

Hoofdstuk 4 laat de samenhang zien van de Kwaliteitsrichtlijnen met de andere instrumenten voor kwaliteitsmanagement voor statistische processen.

Hoofdstuk 5 gaat in op de samenhang met ISO9001.

Hoofdstuk 6 gaat in op de scope van de Kwaliteitsrichtlijnen.

Hoofdstuk 7 beschrijft de structuur en opbouw van de Kwaliteitsrichtlijnen.

Hoofdstuk 8 beschrijft wat voor soort normen er kunnen worden onderscheiden. Vooral wordt ingegaan op de zwaarwegendheid van de normen.

Hoofdstuk 9 is een begrippenlijst met begrippen, definities en afkortingen .

In de bijlage staan de normen met betrekking tot statistische processen.

1.4 Spreadsheet

Naast het voorliggende rapport is er een spreadsheet met een overzicht van alle normen. Voor elke norm is het volgende aangegeven:

- een uniek identificerend nummer,
- de categorie van zwaarwegendheid (level en categorie),
- het doel/risicogebied,
- de plaats binnen de PDCA-cyclus,
- de CoP/QAF beginselen die van toepassing zijn,
- of de norm voor DVZ van toepassing is,
- of de norm op sectorniveau van toepassing is,
- of de norm van toepassing is voor een verkorte audit,
- of de norm is opgenomen in het Selfassessment.

1.5 Samenstelling en beoordeling van de Kwaliteitsrichtlijnen

Het oorspronkelijke Normenkader is samengesteld door Peter van Nederpelt. De 2011 versie van het Normenkader is gereviewd door Max Booleman, Frank Hofman, Jac van de Schoor, Peter Struijs, Ron Vellekoop, René Stikkel, Gé Conen en Kees Zeelenberg.

Verder is commentaar gegeven op het Normenkader 2011 door de auditteams PPI (Geert Nielander, Daan Baart en Leon Willenborg) en Bijstand (Ron Vellekoop, Rob van de Laar en Ron van der Werf), die het Normenkader hebben toegepast in hun audits.

De Kwaliteitsrichtlijnen 2014 zijn besproken met de Auditteamleiders en de Klankbordgroep Kwaliteit.

De Kwaliteitsrichtlijnen 2016 zijn beoordeeld door Roger Scholtens, Jac van de Schoor en Ron Vellekoop.

De Kwaliteitsrichtlijnen 2018 zijn beoordeeld binnen DKA en vervolgens door Martin Boschma (deels) en Ron Vellekoop.

De Kwaliteitsrichtlijnen 2019 zijn beoordeeld binnen DKA en uitgezet bij de kwaliteitsdeskundigen van het CBS. Ontvangen commentaar van Ronald Ossendrijver is verwerkt.

1.6 Eigendom en beheer van het document

De initiële versie van het document is besproken in het DB. Het DB is eigenaar van de Kwaliteitsrichtlijnen. De versie 2014 is vastgesteld door het DB in juli 2013.

Het document wordt sindsdien onderhouden door DKA: Kwaliteitszorg en Auditing.

De Kwaliteitsrichtlijnen worden aangepast zodra daar aanleiding voor is. Dit kunnen bijvoorbeeld besluiten zijn van het DB en ervaringen van auditteams. Voorstellen van individuele medewerkers tot verbetering van de Kwaliteitsrichtlijnen zijn eveneens welkom.

Contactpersoon voor de Kwaliteitsrichtlijnen is Roland Lienaerts (CBO/DKA, PID: RLTS).

De Kwaliteitsrichtlijnen worden periodiek geëvalueerd door DKA. Hierin worden in ieder geval de decentrale kwaliteitsmedewerkers betrokken, omdat deze intensief gebruik maken van de Kwaliteitsrichtlijnen. Na de evaluatie wordt een nieuwe editie van de nieuwe Kwaliteitsrichtlijnen gepubliceerd op Intranet. Deze richtlijnen bestaan uit dit Word document en een bijbehorend spreadsheet.

De voorliggende versie van de Kwaliteitsrichtlijnen is geldig vanaf 1 oktober 2020, totdat weer een nieuwe versie is uitgebracht.

2 Doelen van de Kwaliteitsrichtlijnen

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de doelen zijn van de Kwaliteitsrichtlijnen.

De Kwaliteitsrichtlijnen hebben als doel om het volgende te bevorderen:

- De realisatie van de missie van het CBS: *“De missie van CBS is het publiceren van betrouwbare en samenhangende statistische informatie, die inspeelt op de behoefte in de samenleving”*.
- De realisatie van de kernwaarden van het CBS. Deze kernwaarden zijn: maatschappijgericht, betrouwbaar en innovatief. Daarbij gaat het CBS zorgvuldig om met eisen van privacy en geheimhouding.
- De conformiteit met wet- en regelgeving.
- Het vertrouwen van alle stakeholders in het CBS en zijn producten.
- Tevredenheid van stakeholders met de producten van het CBS.
- Het imago of reputatie van het CBS.
- Transparantie van het CBS.

De Kwaliteitsrichtlijnen maken het volgende mogelijk:

- Het dienen als kader bij (her-)ontwerp van en veranderingen in statistische processen.
- Het samenstellen van de vragen voor het Selfassessment en het dienen als toelichting bij deze vragen.
- Het samenstellen van een normenkader voor individuele audits en het dienen als toelichting op dit normenkader.
- Het bevorderen van conformiteit met bestaande kaders op deelgebieden.

2.1 (Her-)ontwerp

Het document kan worden gebruikt als richtlijn bij (her-)ontwerpen. Aan de hand van dit kader is vooraf duidelijk waaraan een statistisch proces moet voldoen als het in productie is.

Er worden in dit document geen normen opgenomen met betrekking tot de *ontwikkeling* van statistische processen. Hiervoor zijn ons op dit moment zijn geen kaders voor bekend.

2.2 Selfassessments

Ook wordt het document gebruikt voor het samenstellen en aanpassen van het Selfassessment. Hier dient het document ook als toelichting op de vragen in het Selfassessment.

Doel van het Selfassessment is vooral om verbeterpunten op te sporen, te plannen en uit te voeren.

Als er om gegronde redenen niet voldaan wordt aan een norm, kan hierover in het Selfassessment uitleg worden gegeven ('comply or explain').

2.3 Audits

Het voorliggende document kan voorts worden toegepast voor de samenstelling van normenkaders van statistische audits. Bij elke audit kan een selectie worden gemaakt uit de normen uit dit document. Dit document dient vervolgens als toelichting op het normenkader van de audit.

3 Input voor de Kwaliteitsrichtlijnen

De Kwaliteitsrichtlijnen zijn afgeleid van een reeks van bestaande kaders. Deze zijn hieronder beschreven.

3.1 Internationale kaders

De volgende internationale kaders zijn verwerkt in de Kwaliteitsrichtlijnen.

1. Statistical Law EU (R043)
2. European Statistics (ES) Code of Practice (CoP) (R005A)
3. ESS Quality Assurance Framework (QAF) (R005B)
4. ESS handbook for quality reports (incl. Single Integrated Metadata Structure (SIMS)) (R054A)
5. Data Quality Assurance Framework van het IMF (DQAF) (R015)
6. UN Fundamental Principles (R046)
7. Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) (R051G)

CoP

Alle relevante beginselen en indicatoren van de Praktijkcode voor Europese statistieken (Code of Practice = CoP) zijn verwerkt in de Kwaliteitsrichtlijnen. Het betreft die beginselen en indicatoren die kunnen worden toegepast op een individueel statistisch proces (niet op het CBS als geheel).

QAF

De CoP is sinds 2012 verder gedetailleerd in het QAF en bijgewerkt in 2017 en 2019. Per indicator zijn maatregelen ('methods') beschreven op institutioneel niveau en/of procesniveau. In deze Kwaliteitsrichtlijnen zijn de maatregelen op procesniveau verwerkt.

DQAF

Ook het Data Quality Assurance Framework (DQAF), het kwaliteitsraamwerk van de Internationaal Monetair Fonds (IMF), is geïntegreerd in de Kwaliteitsrichtlijnen. Het betreft alle normen die kunnen worden toegepast op individuele statistische processen.

Algemene Verordening Gegevensbescherming

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is de Europese wetgeving op het gebied van gegevensbescherming die sinds 25 mei 2018 van kracht is. Alle normen die kunnen worden toegepast op individuele statistische processen zijn verwoord.

3.2 Nationale kaders

De volgende nationale kaders (wet- en regelgeving) zijn verwerkt in de Kwaliteitsrichtlijnen voor zover ze betrekking hebben op statistische processen.

8. Archiefwet (R044A). Zie ook de Selectielijst bij CBS kaders.
9. CBS-wet (R036)
10. Gedragslijn Internet en E-mailgebruik (R045B)
11. Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR) (R052)
12. Vervallen.

3.3 CBS kaders

In de Kwaliteitsrichtlijnen wordt gerefereerd naar de volgende interne kaders:

13. Begrippenkaders: Begrippenlijst KZ (R001), Glossary Methodenreeks (R003c) en BoS Glossary (R018A en R018B).
14. Development of quality indicators at statistics Sweden. Biemer en Trawin (R048)
15. CBS IV-Architectuur (R057A)
16. Checklist for the Quality Evaluation of Administrative Data (R037)
17. Codeervoorschriften: Codeervoorschriften R (R020A) en Codeervoorschriften SPSS (R020B)

18. DB-besluiten bijvoorbeeld over het embargobeleid
19. Hulp bij goed documentbeheer (R072)
20. DSC: Startpagina (R047A) en Handleidingen en instructies (R047B)
21. Richtlijnen gebruik Excel (R064)
22. Gedragscode CBS (R045A)
23. Kwaliteitsgids voor Statistische Output (R007)
24. Leidraad voor kwaliteit van cijfers (R053)
25. Leidraad modelmatig schatten (R062)
26. Lijst met imagobepalende statistieken, alsook kritieke en niet-kritieke processen (R022, R023)
27. Mappenstructuur 2014 (R068) en Procedure beheer Mappenstructuur 2014 (MS2014) (R068A)
28. Methodenreeks (R003)
29. Prestatie-indicatoren CBS inclusief streefwaarden (R056)
30. Procesdocumentatie (R004)
31. Publicatie **maatwerk** (R075)
32. Vervallen.
33. Richtlijnen Consistentie StatLine-Eurostat (R074)
34. Samenhang SBI 2008 (R017)
35. Richtlijn tijdigheid (R036)
36. Richtlijn voor de registratie en opvolging van de beveiligingsincidenten en het melden van datalekken
37. Richtlijnen Privacy (R051A): Wbp-meldingen op CBS-website (R051C), Normenkader privacy audit (R051F).
38. Selectielijst voortkomend uit de Archiefwet (R044A)
39. Waarneemstrategie 2011 (R050)
40. Protocollen fouten in CBS Output (R010A)
41. Publicatiebeleid CBS- Advies RvA.
42. Publicatiebeleid CBS.

Niet (of deels) verwerkt zijn:

- Lean Six Sigma (L6S)
- Lean Operational Management (LOM)

4 Samenhang van de Kwaliteitsrichtlijnen met andere instrumenten

Er is bij het CBS naast de Kwaliteitsrichtlijnen een aantal instrumenten geïmplementeerd om kwaliteit te managen, namelijk:

- Procesdocumentatie (v/h VIR/Procesborging)
- Lean Six Sigma en Lean Operational Management
- Audits.

4.1 Procesdocumentatie

Procesdocumentatie bestaat uit:

- Voorblad: sjabloon A
- Beschrijving van het proces (grafisch en in tekst): sjablonen B, C en D.
- Beschrijving van de systemen: sjabloon E.
- Selfassessment: sjabloon K

In geval van persoonsgegevens:

- Wbp-melding (alleen nog verplicht bij personeelsadministratie).
- Privacy Impact Assessment (PIA) als het proces in de ontwerpfasen zit en er al data worden verwerkt.

Alle processen worden gedocumenteerd. Voor primaire processen worden de bovenstaande sjablonen gebruikt. Voor secundaire processen is de procesbeschrijving vormvrij.

De inhoud van de procesdocumentatie is aangepast aan de eisen van de privacy audit, de BIR en ISO 9001.

In 2017 is toegevoegd:

- Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging: sjabloon T.

Het Selfassessment is geheel gebaseerd op de Kwaliteitsrichtlijnen. Alle normen uit de Kwaliteitsrichtlijnen staan ook in het Selfassessment.

De procesdocumentatie dient elk jaar te worden bijgewerkt voor kritieke processen. Voor niet-kritieke processen is de frequentie elke drie jaar. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van de Hoofddirectie.

4.2 Lean Six Sigma (L6S) en Lean Operational Management (LOM)

Lean is een business strategie met de focus op het elimineren van verspillingen om meer flow te creëren op basis van de klantvraag.

Six Sigma is een data gedreven probleem-oplossingsmethodiek met als focus:

- De klant staat centraal.
- Processen staan centraal, doel is variatie in processen te reduceren.
- Analyse van data en besluitvorming op basis van deze datanalyse.
- Gezamenlijk met de medewerkers oplossingen bedenken en implementeren.

Met als resultaat:

- Tevreden klanten doordat je levert wat de klant wil.
- Minder kosten, hogere kwaliteit door focus en minder fouten.

Lean operational management (LOM) is dagelijks bezig zijn met verbeteren. LOM helpt directie, management, teamleiders en medewerkers om aan de klantvraag te voldoen door:

- continu prestaties zichtbaar te maken,
- grondoorzaken van problemen te zoeken en
- actie te ondernemen.

De doelstellingen van L6S, LOM en de Kwaliteitsrichtlijnen zijn vergelijkbaar: productkwaliteit, klanttevredenheid en efficiency. Zij versterken elkaar daardoor. L6S en LOM zijn net als ISO 9001 geïmplementeerd binnen het CBS. LOM hoeft overigens niet per se voor processen te gelden.

4.3 Audits

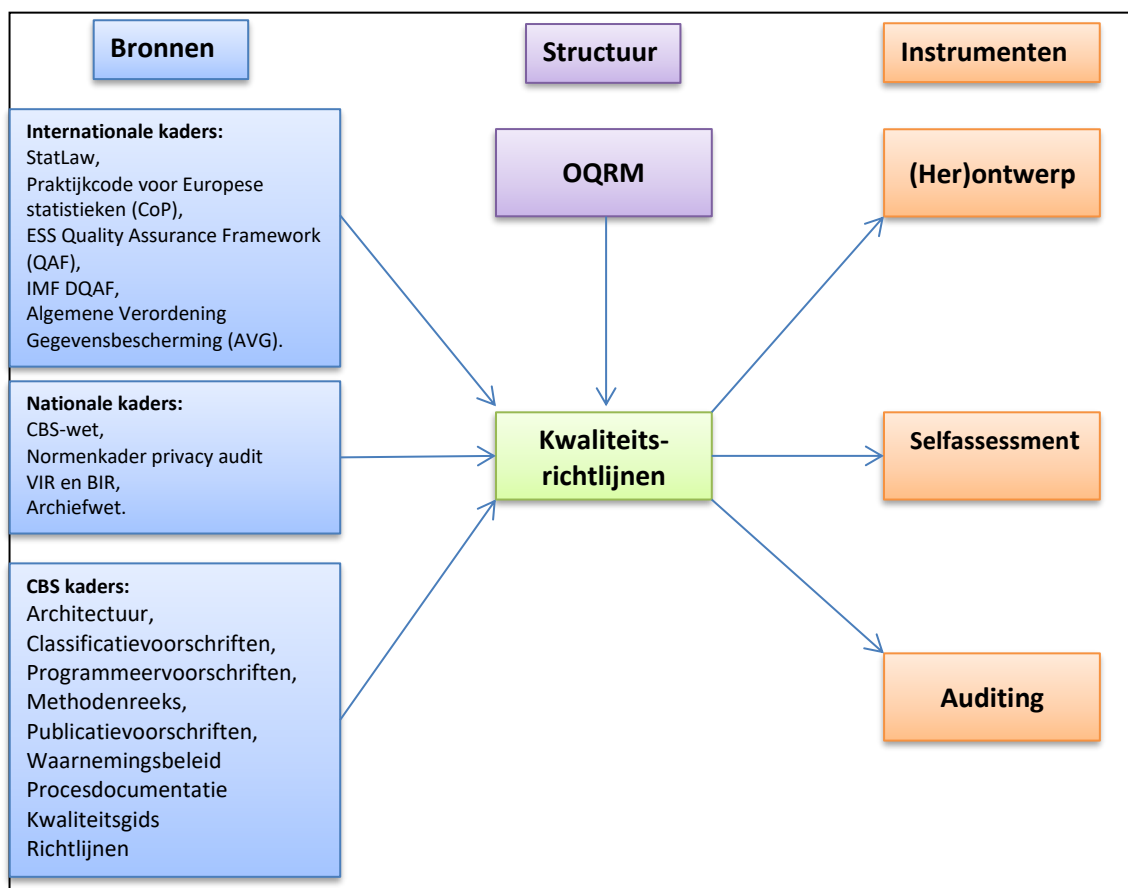
Het CBS beleid was tot 2015, dat er tien statistische audits per jaar worden uitgevoerd en dat imagobepalende statistieken iedere drie jaar worden geaudit.

Het normenkader van de statistische audits wordt afgeleid van de Kwaliteitsrichtlijnen. Hierbij wordt een selectie gemaakt uit de Kwaliteitsrichtlijnen. In ieder geval worden alle normen die niet van toepassing zijn voor een specifiek statistische proces weggelaten.

Verder kan worden besloten om de scope van de audit verder te verkleinen uit oogpunt van effectiviteit en capaciteit. Maar ook kunnen op verzoek van de auditee extra normen worden toegevoegd.

In het auditrapport staan aanbevelingen voor verbeteringen.

Statistische audits worden vanaf 2016 tot nader order aangehouden om de vrijgekomen capaciteit te kunnen benutten voor de invoering van ISO 9001 en de uitvoering van interne ISO 9001 audits.

Figuur 1 Samenhang bronnen, structuur en instrumenten en de Kwaliteitsrichtlijnen

5 De Kwaliteitsrichtlijnen en ISO 9001:2015

Deze Kwaliteitsrichtlijnen en ISO 9001:2015 hebben niet precies dezelfde scope en diepgang. Toch is een poging gedaan om in deze Kwaliteitsrichtlijnen een relatie te leggen met ISO 9001:2015. Dit is zowel gedaan op hoofdlijnen als op het niveau van de individuele normen. Bij de normen is ISO ook als referentie vermeld (R071). Onderstaande Tabel 1 brengt dit in beeld.

Elementen die niet aan de orde komen in de Kwaliteitsrichtlijnen zijn zichtbaar in de tabel: het zijn de lege vakken in de laatste kolom.

Tabel 1 Kwaliteitsrichtlijnen en ISO 9001:2015

ISO nr	ISO Paragraaf	Kwaliteitsrichtlijnen
4	Context van de organisatie	
4.1	Inzicht in de organisatie en haar context	28 Administratieve lastendruk
4.2	Inzicht in de behoeften en verwachtingen van belanghebbenden	1 Relatie en communicatie met klanten 13.1 Conformiteit van het proces met de AVG 17.1 Vertrouwelijkheid van data in het proces 17.2 Bewaartermijnen van data 27 Relatie en communicatie met respondenten, berichtgevers en leveranciers
4.3	Het toepassingsgebied van het KMS vaststellen	Procesdocumentatie: sjabloon B en D
4.4	KMS en de processen ervan	
5	Leiderschap	
5.1	Leiderschap en betrokkenheid	
5.2	Beleid	Kwaliteitsverklaring. Bevat kwaliteitsbeleid op CBS-niveau.
5.3	Rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden binnen de organisatie	29.3 Duidelijkheid van rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van medewerkers.
6	Planning	
6.1	Acties om risico's en kansen op te pakken	
6.2	Kwaliteitsdoelstellingen en de planning om ze te bereiken	8 Rapportages 19 Kwaliteitsindicatoren (norm 1).
6.3	Planning van wijzigingen	
7	Ondersteuning	
7.1	Middelen	29 Medewerkers 30 Kennis 31 Samenwerking met kenniscentra 32 Informatiesystemen 33 Overige hulpmiddelen en diensten
7.2	Competentie	29.2 Beschikbaarheid van medewerkers (kwalitatief)
7.3	Bewustzijn	
7.4	Communicatie	

ISO nr	ISO Paragraaf	Kwaliteitsrichtlijnen
7.5	Gedocumenteerde informatie	16 Documentatie 16.1 Volledigheid en uitgebreidheid van documentatie 16.5 Versie en status van documentatie 21 Mappen en bestanden
8	Uitvoering	
8.1	Operationele planning en beheersing	15.1 Bestaan van processen
8.2	Eisen voor producten en diensten	1 Relatie en communicatie met klanten 2 Afspraken met klanten 2.1 Beschikbaarheid van afspraken met klanten (norm 1) 2.3 Volledigheid van afspraken met klanten (norm 1) 3 Statistisch concept 4 Statistische data (cijfers) 5 Statistische output 6 Overige output in de vorm van data 7 Levering output 8 Rapportages 9 Publicatiestrategie 11 Publicaties
8.3	Ontwerp en ontwikkeling van producten en diensten	13.6 Conformiteit met business architectuur
8.4	Beheersing van extern geleverde processen, producten en diensten	1.1 Effectiviteit van de relatie en communicatie met klanten (norm 3) 22 Administratieve data 24 Interne input 25 Levering van input 26.1 Beschikbaarheid van afspraken met leveranciers (norm 1) 27.1 Effectiviteit van de relatie en communicatie met respondenten, berichtgevers en leveranciers (normen 2 en 3)
8.5	Productie en het leveren van diensten	12 Methodologie 13 Statistische processen 15 Overige processen
8.6	Vrijgave van producten en diensten	13.2 Bestaan van processen (norm 3)
8.7	Beheersing van afwijkende outputs	10.1 Conformiteit correcties, bijstellingen en herzieningen met de richtlijnen (norm 1)
9	Evaluatie van de prestaties	
9.1	Monitoren, meten, analyseren en evalueren	3.1 Relevantie van het statistisch concept (norm 4). 13.2 Bestaan van processen: beoordelen input, tussenresultaten en output (norm 3). 19 Kwaliteitsindicatoren (norm 1).

ISO nr	ISO Paragraaf	Kwaliteitsrichtlijnen
9.2	Interne audit	
9.3	Directiebeoordeling	15.1 Besturing
10	Verbetering	
10.1	Algemeen	
10.2	Afwijkingen en corrigerende maatregelen	10.1 Conformiteit correcties, bijstellingen en herzieningen met de richtlijnen (norm 1)
10.3	Continue verbetering	Selfassessment 15.1 Bestaan van processen (norm 2 en 4)
	Niet in ISO 9001:2015	17 Data in het proces 23 Populatieregister

6 Scope van de Kwaliteitsrichtlijnen

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke objecten binnen de scope van de Kwaliteitsrichtlijnen vallen, wat de eigenschappen zijn van deze objecten en welke normen zijn opgenomen in de Kwaliteitsrichtlijnen.

6.1 Objecten

In de Kwaliteitsrichtlijnen komen objecten aan de orde die betrekking hebben op het statistische proces. Deze objecten – in alfabetische volgorde – staan in tabel 2:

Tabel 2 Objecten

1. Administratieve data
2. Administratieve lastendruk
3. Afspraken met klanten
4. Afspraken met leveranciers
5. Conceptuele metadata
6. Data in het proces
7. Documentatie
8. Informatie systemen
9. Interne input
10. Kennis
11. Kwaliteitsindicatoren
12. Kwaliteitsrapportage
13. Levering output
14. Levering van input
15. Mappen en bestanden
16. Medewerkers
17. Methodologie
18. Overige hulpmiddelen en diensten
19. Overige data (output)
20. Populatieregister
21. Proces van bijstellingen en herzieningen
22. Processen, overig
23. Processen, statistisch
24. Publicatie van correcties, bijstellingen en herzieningen
25. Publicaties
26. Publicatiestrategie
27. Relatie en communicatie met klanten
28. Relatie en communicatie met respondenten en leveranciers
29. Samenwerking met kenniscentra
30. Statistisch concept
31. Statistische data (cijfers)
32. Statistische output

6.2 Aandachtsgebieden

Voor elk object zijn één of meer bijbehorende eigenschappen gekozen. Deze eigenschappen zijn altijd inherent aan het object. Een object en een bijbehorende eigenschap vormen samen een *aandachtsgebied*. Een aandachtsgebied bepaalt de scope van de onderliggende normen. Het aantal aandachtsgebieden is **107**.

6.3 Normen

De normen zijn ontleend aan de kaders zoals vermeld in hoofdstuk 3 over de input van de Kwaliteitsrichtlijnen. Verder is gebruik gemaakt van kennis en ervaring van CBS-medewerkers. In principe betreft het bestaande normen, vanzelfsprekende normen of gangbare praktijk.

Het betreft uitsluitend normen die op het niveau van statistische processen van toepassing zijn. Dus geen normen die gelden op een hoger niveau dan individuele statistische processen, geen normen voor bedrijfsprocessen en geen normen voor (IT-)projecten (tijdelijke samenwerkingsverbanden).

Tabel 3 Aantal normen per categorie

Categorie	Aantal normen
1 = Zwaarwegend	104
2 = CoP/QAF	88
3 = Overig	88
Totaal	280

6.3.1 Normen voor het Selfassessment

In het Selfassessment (sjabloon K) zijn alleen de normen in categorie 1 en 2 verplicht. De rest is optioneel.

6.3.2 Normen voor statistische audits

Voor statistische audits kan een selectie worden gemaakt uit alle normen. Voor de interne ISO-audits zijn andere normenkaders van toepassing.

6.3.3 Normen voor Dataverzameling

Niet alle normen uit de Kwaliteitsrichtlijnen zijn van toepassing voor Dataverzameling. In het spreadsheet is aangegeven welke normen wel van toepassing zijn.

7 Structuur van de Kwaliteitsrichtlijnen

7.1 Object-oriented Quality and Risk Management

Bij de samenstelling van de Kwaliteitsrichtlijnen is als kwaliteitsmodel Object-oriented Quality and Risk Management (OQRM) (Van Nederpelt, 2012) toegepast. Dit model maakt integratie van verschillende kaders tot één kader goed mogelijk.

De toepassing van OQRM (R016) komt tot uitdrukking in de structuur van het document. Eerst zijn objecten benoemd vervolgens bijbehorende aandachtsgebieden. Per aandachtsgebied zijn normen (ook te zien als doelstellingen) geformuleerd en zijn de inherente risico's beschreven.

7.2 Delen

De Kwaliteitsrichtlijnen zijn verdeeld in zes delen:

- Deel I: Klanten
- Deel II: Output
- Deel III: Proces
- Deel IV: Input
- Deel V: Respondenten, berichtgevers en leveranciers
- Deel VI: Resources

De indeling volgt het proces van klant naar leverancier.

Ieder deel bestaat uit een aantal hoofdstukken. In elke deel wordt een aantal objecten uitgewerkt. Elk object staat in een apart hoofdstuk.

Deze zes delen komen –met uitzondering van de “Resources” - overeen met het SIPOC-model uit L6S:

- Supplier
- Input
- Proces
- Output
- Client.

7.3 Opbouw per object

De opbouw van een object wordt geïllustreerd in tabel 4.

Tabel 4 Niveaus per object met een voorbeeld

Niveau	Code	Voorbeeld
Object	2	Afspraken met klanten
Aandachtsgebied (Eigenschap + Object)	2.1	Beschikbaarheid van afspraken met klanten
Norm	2.1.1	Er is met iedere klant een afspraak

Elk aandachtsgebied staat in een aparte paragraaf.

Elke norm is gecodeerd met drie cijfers (bijvoorbeeld 2.1.1), zodat er vanuit andere documenten naar verwezen kan worden. Hierdoor kunnen de Kwaliteitsrichtlijnen dienen als naslagwerk. Een norm staat altijd in een kader ('box').

7.4 Opbouw per norm

Elke norm bevat:

- Een toelichting waar nodig
- Eén of meer beoordelingscriteria
- Citaten uit andere kaders waar mogelijk/indien beschikbaar
- Referentiemateriaal waar mogelijk/indien beschikbaar

- Risicogebied

7.4.1 Beoordelingscriteria

Voor elke norm zijn één of meer beoordelingscriteria beschreven. Dit is de operationalisatie van de norm. Deze criteria zijn niet uitputtend.

Er hoeft niet te worden voldaan aan alle criteria. Het kan goed zijn, dat er volledig aan de norm wordt voldaan, zonder dat aan alle criteria wordt voldaan. Naarmate er echter aan meer criteria wordt voldaan, is het waarschijnlijker dat er ook aan de norm wordt voldaan.

7.4.2 Citaten

Waar van toepassing wordt geciteerd uit externe bronnen zoals de

- Code of Practice 2011
- Quality Assurance Framework (uitwerking van de Code of Practice)
- Data Quality Assurance Framework van het IMF
- DB-besluiten
- BIR

7.4.3 Referentiemateriaal

In deze Kwaliteitsrichtlijnen wordt steeds verwezen naar onderstaande lijst met referentiemateriaal door middel van een code en een naam, bijvoorbeeld "R036 CBS-wet". De documenten uit deze lijst zijn (actueel) te raadplegen op SharePoint (zie: <http://cbsintranet/werkruimten/Richtlijnen%20Kwaliteit/Kwaliteitsrichtlijnen/default.aspx>).

Tabel 5 Referentiemateriaal

Code	Naam
R000	Kwaliteitsrichtlijnen
R001	Begrippenlijst KZ
R003	Methodenreeks
R004A	Procesdocumentatie (voorheen VIR-documentatie)
R004D	CBS-processen (na migratie)
R005A	Praktijkcode voor Europese statistieken (CoP)
R005B	ESS Quality Assurance Framework (QAF)
R007	Checklist Kwaliteit Statistische Output
R009A	Korte onderzoeksbeschrijving (sjabloon)
R010A	Protocollen fouten in CBS Output
R010C	Herstellen van fouten in StatLine
R010F	Correcties en revisies (Werkruimte Intranet)
R015	Data Quality Assurance Framework van het IMF (DQAF)
R016	Object Oriented Quality and Risk Management Model (OQRM)
R017	Samenhang SBI 2008
R018A	Bureau of Standards (BoS) Lijst
R018B	Bureau of Standards (BoS) Voorstel en DB-besluit
R020A	Codeervoorschriften R
R020B	Codeervoorschriften SPSS
R022	Kritieke en niet-kritieke processen
R023	Imagobepalende statistieken
R026	Statistische standaardtools
R036	CBS-wet
R037	Checklist for the Quality Evaluation of Administrative data sources. Daas et al. (2009).
R038	ESS Guidelines on revision policy for PEEIs (2013), Eurostat.
R039	Tijdigheid (1-op-1 norm)
R040	Weekagenda

R042	Documentatie Statistische processen
R043	Statistical Law EU
R044	Bewaartermijnen data, incl. Selectielijst
R044A	Archiefwet
R044B	Procesverbaal opruimen bestanden
R045A	Gedragscode CBS
R045B	Gedragslijn Internet- en E-mailgebruik
R046	UN Fundamental Principles of Official Statistics
R047A	DSC Startpagina
R047B	DSC Handleidingen en instructies
R048	Development of Quality Indicators at Statistics Sweden. Biemer en Trawin.
R049	49 Factors that influence that quality of secondary data sources. Van Nederpelt en Daas (2013).
R050	Waarneemstrategie 2011
R051A	Richtlijnen Privacy
R051B	Vervallen
R051C	Wbp-meldingen op de CBS-website
R051D	Privacy Impact Assessment (PIA)
R051E	CBP Richtsnoeren Beveiliging Persoonsgegevens
R051F	Normenkader Privacy Audit
R051G	Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)
R052B	Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR): regelgeving
R053	Leidraad voor kwaliteit van cijfers
R054A	ESS handbook for quality reports (incl. Single Integrated Metadata Structure (SIMS))
R055	StatLine bezoeken
R056	Prestatie indicatoren CBS inclusief streefwaarden
R057A	CBS IV-Architectuur
R062	Leidraad modelmatig schatten
R063	EU Wetgeving waarin quality reports worden genoemd
R064	Richtlijnen gebruik Excel
R068	Mappenstructuur 2014 (MS2014)
R068A	Procedure beheer mappenstructuur 2014 (MS2014)
R068B	Mappenstructuur in de praktijk
R068C	Varonis – Controleren rechten op procesmappen
R071	Richtlijnen ISO 9001
R072	Hulp bij goed documentbeheer
R074	Richtlijnen Consistentie StatLine-Eurostat
R075	Publiceren ASD MR BR
R077	Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging
R078	ISO 27002
R079	Richtlijn voor de registratie en opvolging van de beveiligingsincidenten en het melden van datalekken

7.4.4 Risicogebieden

Aangegeven wordt voor welke aandachtgebieden er negatieve gevolgen zijn als niet wordt voldaan aan de norm. Deze aandachtsgebieden zijn op een hoog abstractieniveau gekozen en worden risicogebieden genoemd.

Risicogebieden hebben betrekking op risico (= effect van onzekerheid op doelstellingen), zie ISO31000). Ze zijn een soort doelstellingen. Bijv. Cijfers zijn bruikbaar, microdata zijn bruikbaar etc.

Als bepaalde zaken niet - of niet goed - geregeld zijn, dan heeft dat consequenties voor een risicogebied. Dit is vooral bij audits relevant omdat je dan de aanbevelingen en conclusies kunt sorteren op risicogebied. Dat spreekt een manager meer aan omdat je met de risicogebieden beter duidelijk kunt maken wat de consequenties zijn van het niet (geheel) voldoen aan de normen.

Kwaliteitsaspecten van de output en klanttevredenheid. Deze gebieden komen overeen met de doelstellingen van ISO 9001: producten en diensten voldoen aan de eisen en klanten zijn tevreden:

1. Bruikbaarheid van de cijfers
2. Bruikbaarheid van de microdata
3. Duidelijkheid van de statistische output
4. Meerdere kwaliteitsaspecten van statistische output
5. Nauwkeurigheid van de cijfers
6. Punctualiteit van het tijdstip van levering van de output
7. Relevantie van het statistisch concept
8. Toegankelijkheid van de statistische output
9. Tevredenheid van de klant

Kwaliteitsaspecten van andere objecten van ISO9001:

1. Beschikbaarheid van data voor toekomstig gebruik (archivering)
2. Conformiteit met wet- en regelgeving
3. Privacy van personen en organisaties

Kwaliteitsaspecten van andere objecten die buiten de scope van ISO 9001:2015 vallen:

1. Continuïteit van het proces
2. Effectiviteit van de keten
3. Kosten maatschappij
4. Kosten van het CBS (= efficiency van het CBS proces)
5. Vertrouwen van het publiek in het CBS

8 Soorten normen en hun toepassingsgebied

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op soorten normen en het toepassingsgebied van normen.

8.1 Hogere normen

Er is ook sprake van 'hogere', algemeen geldende normen:

1. Afspraak = afspraak. Processen en producten moeten compliant zijn met gemaakte afspraken op welk niveau dan ook: wet- en regelgeving (CoP, AVG), CBS-normen, DB-besluiten en afspraken met betrekking tot individuele statistische processen en producten.
2. Voor elk aandachtsgebied wordt de Deming cycle (Plan, Do, Check, Act) doorlopen. Echter als deze norm steeds expliciet gemaakt zou worden voor elk aandachtsgebied, zou dit tot een grote toename van normen leiden. Daarom is hier afgezien van compleetheid.
3. Pas toe of verklaar ('comply or explain')
4. Voor kennisproducten (meestal documenten) gelden altijd de volgende kwaliteitsaspecten: beschikbaarheid, juistheid, volledigheid, actualiteit, geldigheid, begrijpelijkheid en eenduidigheid.

Deze hogere normen zijn specifiek gemaakt in de normen die in de bijlage van dit document zijn opgenomen.

8.2 Zwaarwegendheid van normen

Sommige normen wegen zwaarder dan andere. Naarmate het gewicht zwaarder is, is het risico hoger als niet aan de norm wordt voldaan. Daarom worden normen onderverdeeld in drie niveaus van zwaarwegendheid.

Niveau 1

Normen die betrekking hebben op de volgende objecten of aandachtsgebieden, zijn zwaarwegend.

Niveau 1 is het hoogste niveau met de meeste "zwaarwegendheid".

Productkwaliteit

1. Nauwkeurigheid van de statistische data (cijfers).
2. Tijdigheid en punctualiteit van de levering van statistische output.
3. Gelijktijdigheid van de levering van de statistische output (embargobeleid).
4. Duidelijkheid van de statistische output.
5. Vertrouwelijkheid van de gepubliceerde data (statistische geheimhouding).

Overige aandachtsgebieden

6. Vertrouwelijkheid van data in het proces (intern).
7. Methodologie: alle aandachtsgebieden.
8. Compliance van het proces met de AVG.
9. Administratieve data, populatieregister, interne input en levering van de input: alle aandachtsgebieden.
10. Integriteit van de informatiesystemen.

In de formule "risico = kans x impact" is de score voor impact bij zwaarwegende normen bij voorbaat maximaal. Als niet aan de norm wordt voldaan, dan is de kans van optreden van negatieve gevolgen (impact) groot. Dit leidt tot een hoog risiconiveau.

Niveau 2

Alle normen waarbij wordt gerefereerd naar de Code op Practice en het Quality Assurance Framework (en niet onder niveau 1 vallen), vallen onder niveau 2.

Niveau 3

Alle overige normen vallen onder niveau 3.

8.3 Hardheid van normen

Er zijn normen die hard zijn, omdat er per se aan moet worden voldaan. Dit betreft de normen, waarbij moet worden voldaan aan wet- en regelgeving, waaronder ook de CoP en het QAF en ongeacht het risiconiveau. De hardheid van normen wordt in de Kwaliteitsrichtlijnen niet apart vermeld omdat deze niet altijd goed is vast te stellen: te complex (is bijvoorbeeld te afhankelijk van de aangetroffen situatie). Daarnaast is het nooit helemaal goed uit te werken. Dat is dan ook niet efficiënt om te doen.

8.4 Globale en specifieke normen

Sommige normen zijn globaal, andere meer specifiek. Vooral de meer globale normen laten ruimte voor interpretatie door de beoordelaar. Eventuele nadere detaillering van de normen (operationalisatie) is aangebracht in de vorm van beoordelingscriteria.

Er is voor gekozen om normen zo direct mogelijk te formuleren. Dus niet

Er is een procedure om te zorgen dat cijfers voldoende consistent zijn met andere statistieken.

maar

Cijfers zijn voldoende consistent met andere statistieken

In de beoordelingscriteria wordt ingegaan, hoe kan worden geconstateerd welke maatregelen hiervoor nodig zijn zoals een procedure ('controls').

8.5 Normen voor imagobepalende en niet-imagobepalende statistieken

Voor imagobepalende statistieken worden in principe geen andere normen gesteld dan voor niet-imagobepalende statistieken. Daar waar dit wel het geval is, wordt dit expliciet vermeld. Een voorbeeld is één van de normen over de Procesdocumentatie: voor imagobepalende statistieken mag de Procesdocumentatie niet ouder zijn dan één jaar en voor niet-imagobepalende statistieken 3 jaar.

Echter voor imagobepalende statistieken is de naleving veel belangrijker. Bij afwijkingen zal het totaaloordeel in geval van audit bijvoorbeeld veel eerder negatief uitvallen omdat de impact van optredende risico's groter is en omdat de kans op detectie van afwijkingen groter is doordat deze statistieken - meer dan gemiddeld - de aandacht krijgen..

8.6 Normen voor Europese statistieken

Voor de Europese statistieken is de Code of Practice van toepassing. In de Kwaliteitsrichtlijnen wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen Europese en nationale statistieken.

Begrippenlijst

In onderstaande lijst (Tabel 6) zijn de afkortingen en begrippen opgenomen die in de Kwaliteitsrichtlijnen en dus ook in het Selfassessment worden gebruikt en waarvoor een toelichting nodig is.

Tabel 6 Begrippenlijst

Begrip	Omschrijving	Opmerkingen
1-op1-norm	De doorlooptijd van de productie is niet langer dan de verslagperiode. Dit gerekend vanaf het einde van de verslagperiode.	
Aandachtsgebied	Combinatie van een <u>object</u> met een bijbehorende eigenschap.	Bijvoorbeeld nauwkeurigheid van de cijfers, onderhoudbaarheid van informatiesystemen en efficiency van een proces. Internal / operational auditors noemen dit de 'auditvariabele'. Dit is echter een ongedefinieerd begrip.
Actualiteit van de procesmetadata	Mate waarin de procesmetadata is bijgewerkt en dus het lopende productieproces beschrijft.	
Actualiseren	Toevoegen van een nieuwe periode aan een tabel.	
Administratieve data (of databron)	Databron die is ontstaan in een administratief proces bij een externe partij.	Bijvoorbeeld: BTW gegevens, call records van mobiele telefoons, scannerdata. Het betreft altijd stroomgegevens. Volgens Daas et al. (2008): Gegevens in een administratie.
Afhankelijkheidsanalyse	Het vaststellen i) welke factoren van belang zijn voor de het bereiken van de doelstellingen van het kwaliteitssysteem, ii) wat het belang is van deze factoren voor deze doelstellingen en iii) welke eisen worden gesteld aan deze factoren.	Bron: Begrippenlijst KZ.
Afwijking	Het niet voldoen aan een eis. Eisen stel je vooraf aan bijvoorbeeld input, proces, output, KPI's, etc.	ISO9000
Aggregaat	Dataset die data bevat over klassen (deelverzamelingen) van eenheden. Of: Optelling naar een (deel)populatie.	Volgens BES (2010): Samenstelling van micro-informatie
Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR).	Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst.	
Benaderingsstrategie	De modus volgens welke de respondenten en berichtgevers worden benaderd en de bijbehorende responsverhogende maatregelen ('herbenadering').	
Bestand	Zie Dataset.	

Begrip	Omschrijving	Opmerkingen
Bijstellen	Aanpassen van cijfers op basis van een release-policy die tevoren is vastgesteld. Bijvoorbeeld voorlopige cijfers omzetten in definitieve cijfers.	
BoS-lijst	Lijst met begrippen, inclusief definities die betrekking hebben op statistische objecten. Zie ook Bureau of Standards.	Toepassing van deze lijst is binnen het CBS verplicht.
Bron	Zie Databron.	
Bronbestand	Dataset van waarnemingen afgebakend in eenheden en variabelen en met uniforme herkomst.	Bron: BES (2010).
Broncode	Geheel van programma-instructies in hun oorspronkelijke hogere taal.	Bijvoorbeeld: C of Pascal, zoals geschreven door de programmeur. Bron: Van Dale.
Bruto steekproef	Alle eenheden uit de steekproef die gevraagd zijn een vragenlijst in te vullen.	
Bureau of Standards (BoS)	Rol van het CBS om statistische concepten te standaardiseren binnen en buiten het CBS. Zie ook BoS-lijst.	
Business Architectuur Document (BAD)	Document met het ontwerp voor het statistische proces, de statistische producten en betrokken partijen.	
Classificatie	Lijst van mogelijke categorieën van eenheden.	
Classificatiefout	Foute waarde van een classificatievariabele binnen een eenheid.	
Classificerende variabelen	Variabele die een categorie of klasse aanduidt en daarmee een deelpopulatie identificeert.	
CoP (Praktijkcode voor Europese statistieken)	'Aanbeveling' van Eurostat (Europese Commissie) waarin eisen worden gesteld aan lidstaten voor wat betreft de kwaliteit van de statistische instituten, de statistische processen en de statistische output.	Aanbevelingen van Eurostat hebben binnen het CBS dezelfde status als verordeningen.
Coderen	De activiteit in het statistische proces waarbij aan een omschrijving een code uit een classificatie wordt toegekend.	Bron: Glossary Methodenreeks.
Coherentie	Zie Samenhang statistisch concept.	Dit woord wordt gebruikt in de Code of Practice.
Conceptuele metadata	De beschrijving van de volgende componenten van data in het statistische proces (van input tot output): ▪ Eenheid (objecttype) ▪ Afbakening van de populatie van eenheden ▪ Deelpopulaties (classificaties) ▪ Variabelen en de definities ervan ▪ Verslagperiode (populatietijd)	
Consistentie van statistische data	De mate waarin cijfers die betrekking hebben op hetzelfde statistische gegeven aan elkaar gelijk zijn dan wel een zeker verband vertonen.	Bron: Kwaliteitsgids Statistische output.

Begrip	Omschrijving	Opmerkingen
Corrigeren (1)	- Buiten het kader van de releasepolicy aanpassen van cijfers i.v.m. fouten. - Geheel of gedeeltelijke verwijderen van een tabel i.v.m. fouten. - In belangrijke mate aanpassen van de tekst.	
Corrigeren (2)	Het uitvoeren van correcties die op methodologische basis worden uitgevoerd zoals correcties voor seizoen, werkbare dagen, koopdagen, kwaliteit, etc.	Niet: het corrigeren ofwel gaafmaken van onjuiste cijfers
Data	Een representatie van feiten, begrippen of instructies, op een geformaliseerde manier, geschikt voor overdracht, interpretatie of verwerking door mensen of automatische verwerking.	Bron: Daas et al. (2008). Ook: waarden van variabelen.
Databron	Dataset die input vormt voor een statistisch proces.	Een databron kan zowel een aggregaat zijn als microdata bevatten. Volgens Daas et al. (2008): Algemene aanduiding voor een registratie of andere verzamelingen van gegevens.
Data-entry	Handmatige invoer van data in de computer.	
Data Service Centrum (DSC)	Data Service Centrum.	
Dataset	Een gestructureerde verzameling van data.	Een dataset is een microdataset ofwel een aggregaat. Volgens BES (2010): Set bestaande uit micro- of macrodata en beschreven door een view. Een view is een selectie van gegevens. Synoniem: Bestand.
Deelpopulatie	Een afgebakend deel van de populatie.	Synoniem: categorie of klasse. Bijvoorbeeld alle kappers binnen de populatie van bedrijven.
Deelproces	Volgordelijk onderdeel (stap) van een proces.	Bron: Begrippenlijst kwaliteitszorg
Dekkingsfout	Afwijking in een schatting die ontstaat doordat het steekproefkader of het register niet overeenkomt met de deelpopulatie, hetzij als gevolg van onderdekking, hetzij als gevolg van overdekking.	Bron: Glossary Methodenreeks.
Doelclassificatie	Classificatie zoals toegepast in de statistische output.	
Doeleenheid	Zie Statistische eenheid.	
Doelperiode	Verslagperiode zoals van toepassing voor de statistische output.	

Begrip	Omschrijving	Opmerkingen
Doelpopulatie	De beoogde populatie.	Met andere woorden: de verzameling statistische eenheden waarover men in een statistiek uitspraken wil doen. Ontleend aan: Glossary Methodenreeks.
Doeltijdstip	Verslagtijdstip zoals van toepassing voor de statistische output.	
Doelvariabele	De beoogde variabele.	De Glossary Methodenreeks kent een afwijkende definitie, namelijk: variabele die in een onderzoek wordt waargenomen en een aspect meet van een verschijnsel dat wordt onderzocht. Doel van het onderzoek zal onder meer zijn het schatten van populatiegrootheden voor zo'n variabele.
Duidelijkheid van statistische output	De mate waarin: 1) er sprake is van toereikende metadata, 2) de cijfers worden geïllustreerd met behulp van grafieken en kaarten, 3) er informatie beschikbaar is over de kwaliteit van de cijfers, 4) de beperkingen in het gebruik van de cijfers zijn beschreven en 5) er wordt voorzien in aanvullende ondersteuning.	Bron: Kwaliteitsgids Statistische output.
Eenheid	Zie Statistische eenheid.	Strikt genomen gaat het om een eenheidstype en betreft een "eenheid" één voorkomen of instantie van het eenheidstype, bijvoorbeeld persoon Jan Sjansen.
Euro SDMX Metadata Structure (ESMS)	Lijst van statistische begrippen en subbegrippen.	Vastgelegd in verordening 2009/498/EG van Eurostat.
Europees Statistisch Systeem (ESS)	Partnerschap van Eurostat, de nationale bureaus voor statistiek en andere statistische organen die in de afzonderlijke lidstaten verantwoordelijk zijn voor het produceren en verspreiden van Europese statistieken.	Bron: Code of Practice.
Europese statistieken	Communautaire statistieken als bedoeld in Verordening (EG) nr. 322/97 van de Raad van 17 februari 1997 betreffende de communautaire statistiek, die door nationale statistische instanties en de statistische instantie van de Gemeenschap (Eurostat) overeenkomstig artikel 285, lid 2, van het Verdrag geproduceerd en verspreid worden.	Bron: Code of Practice.

Begrip	Omschrijving	Opmerkingen
Extern register	Register dat door een externe partij wordt bijgehouden.	Bijvoorbeeld Gemeentelijke Basis Administratie.
Externe leverancier	Leverancier buiten het CBS.	
Functionaris voor de gegevensbescherming (FG)	Toeziethouder- / adviseursrol volgens AVG.	
Gaafmaken	Corrigeren van waarden van variabelen die niet aan bepaalde voorschriften voldoen.	
Gebruiker	Degene die feitelijk met het product en dienst aan de slag gaat. Bijvoorbeeld degene die de statistiek gebruikt voor besluitvorming etc. of bijvoorbeeld degene die het StatLine-systeem gebruikt e.d.	Soms komt het begrip <i>gebruiker</i> heel dicht tegen het begrip <i>klant</i> aan, of is het zelfs synoniem.. In dat geval wordt in dit document zoveel als mogelijk de terminologie van de op dat moment vermelde referenties gebruikt. Bedenk bijvoorbeeld dat de CoP wel steeds het woord <i>gebruiker</i> hanteert, maar nergens het woord <i>klant</i> .
Gelijktijdigheid van de levering van statistische output	Mate waarin statistische output op hetzelfde tijdstip is geleverd.	
Herzien	Veranderen van reeds gepubliceerde cijfers, puntjes, kruisjes, etc. terwijl de randen van de tabel hetzelfde blijven.	Dat gebeurt niet volgens de release policy. De oude cijfers waren niet fout, maar dankzij een nieuwe onderzoeks- of rekenmethode zijn de nieuwe cijfers nóg beter. Bij een dergelijke wijziging is een verklarende tekst noodzakelijk. Synoniem: Reviseren (niet: revise!)
Homoniem	Woord dat gelijk van vorm is als een ander van dezelfde woordklasse, maar in betekenis daarvan fundamenteel verschilt.	Bijvoorbeeld 'boei' (ijzeren beugel) en 'boei' (drijvend baken). Bron: Van Dale.
Hoofdproces	Hoogste niveau van een proces, dat bestaat uit één of meerdere deelprocessen.	Bron: Begrippenlijst kwaliteitszorg
Identificerende variabelen	Variabele(n) die een eenheid identificeert.	Bijvoorbeeld: KvK-nummer, Burgerservicenummer.
Implementatieplan	Overzicht waarin is vastgelegd of een procesmaatregel is of wordt geïmplementeerd. Als de maatregel niet is of wordt geïmplementeerd wordt de reden hiervan genoemd. Als de maatregel in de toekomst wordt geïmplementeerd, wordt de implementatiedatum vermeld	Bron: Begrippenlijst kwaliteitszorg
Imputeren (1)	Bepalen en introduceren van een (nieuwe) waarde op een plaats waar een waarde ontbreekt of op 'onbekend' (ontbrekend) is gezet.	Bron: Glossary Methodenreeks.

Begrip	Omschrijving	Opmerkingen
Imputeren (2)	Toevoegen van ontbrekende eenheden of het invullen van ontbrekende waarden van variabelen.	
Informatiesysteem	Een logisch geheel van programmatuur en data.	Bron: Begrippenlijst kwaliteitszorg. Kan ook een spreadsheet zijn.
Inleesfout	Fout bij het inlezen/importeren van een dataset/bestand.	
Inlezen van data	Het importeren van een bestand in een ander bestand of database.	
Inputbase	Het geheel van verzamelde informatie.	Bron: R044 Bewaartermijnen data, incl. Selectielijst. Er bestaat onderscheid tussen rustpuntbestanden en overige bestanden in de Inputbase.
Intern register	Register dat door het CBS wordt bijgehouden.	Bijvoorbeeld: register met bedrijfseenheden.
Item (non-respons)	Velden in een vragenlijst die door een respondent of berichtgever niet zijn ingevuld.	
Kaderfout	Fout in het steekproefkader, waaronder classificatiefout.	
Kennis	Materiekennis (kennis van het onderwerp waarover statistieken worden gemaakt) en kennis van de betrokken partijen zoals leveranciers, berichtgevers/respondenten en klanten.	
Klant	Persoon, afdeling of organisatie waaraan een product of dienst wordt geleverd.	Synoniem: Afnemer.
Koppelsleutels	Eén of meerdere sleutelvariabelen die in twee of meer te koppelen bestanden gebruikt worden.	Bijvoorbeeld om bij records uit het ene bestand records uit het andere bestand te zoeken. Bron: Glossary Methodenreeks.
Koppelvlak	Magazijn van rustpuntbestanden.	
Kwaliteitsmetadata	Informatie over de kwaliteit van het statistische proces en de statistische output.	
Kwaliteitsrapportage	Informatie op basis waarvan de kwaliteit van de output kan worden beoordeeld.	Meestal gaat deze rapportage vergezeld van conceptuele metadata en administratieve metadata.
Kwaliteitsrichtlijnen (KR)	Deze publicatie.	
Kwantificerende variabele	Variabele die een kwantitatieve eigenschap van populatie weergeeft. Ook: Telvariabele.	
Leverancier	Iemand die een product of dienst levert.	Bron: KZ Begrippenlijst.
Lijnverantwoordelijkheid	Hoofddirectie, sector of team die het proces uitvoert.	

Begrip	Omschrijving	Opmerkingen
Metadata	Informatie over data. Er worden vier typen metadata onderscheiden: 1) Conceptuele metadata, 2) Proces metadata, 3) Kwaliteitsmetadata en Administratieve metadata.	
Methodebreuk	Het verschijnsel dat een wijziging in de onderzoekopzet (bijvoorbeeld vragenlijst, waarneemmodus) een tijdreeks verstoort.	Men kan proberen hiervoor te corrigeren. Bron: Glossary Methodenreeks.
Methodologie Analyse Document (MAD)	Document waarin het methodologische ontwerp van een statistisch proces wordt beschreven.	
Methodoloog	Medewerker die kennis heeft van statistische methodologie.	
Microbase	Bestanden uit de Inputbase waarop inhoudelijke controles hebben plaatsgevonden en waarbij de data nog niet zijn geaggregeerd.	Bron: R044 Bewaartermijnen data (selectielijst).
Microdata(set)	Databron die data bevat over eenheden.	Microdata kunnen input zijn van een statistisch proces maar ook als product worden geleverd aan een gebruiker/onderzoeker.
Nauwkeurigheid van statistische data	De mate waarin de berekening of schatting van de waarde van deze variabele de echte of werkelijke waarde van deze variabele benadert.	Bron: Kwaliteitsgids Statistische output.
Need-to-know principe	Beginsel dat een persoon uitsluitend kennis kan nemen (of gebruiken) van informatie die relevant is voor de functie of rol die hij uitoefent.	
Netto steekproef	Dat deel van de populatie uit de bruto steekproef dat heeft gerespondeerd.	
Norm	Manier van handelen waarnaar een categorie van personen zich kan of moet richten.	Bron: Van Dale.
Object oriented Quality and Risk Model (OQRM)	Object oriented Quality and Risk Model.	R016
Object(type) (business)	Alles wat men kan waarnemen of bedenken. Of: Alles wat eigenschappen heeft.	Product, proces, medewerker, ding, zaak, gebeurtenis, etc. Als je er de woorden "de kwaliteit van..." voor kan zetten, is het een object.
Objecttype (statistisch)	Zie statistische eenheid.	
Onderdekking	Het feit dat een dataset niet alle elementen uit de doelpopulatie bevat.	Bron: Glossary Methodenreeks. Het betreft een dataset met microdata (niet: aggregaten).
Onthullen	Het uit statistische gegevens informatie achterhalen over een herkenbare afzonderlijke persoon, huishouden, bedrijf of instelling.	Bron: Glossary Methodenreeks.
Onthullingsrisico	Kans dat duidelijk wordt over welk bedrijf of persoon de statistische informatie gaat.	

Begrip	Omschrijving	Opmerkingen
Ophogen	Een vorm van wegen waarbij de som van de individuele gewichten gelijk is aan de populatieomvang.	Bron: Glossary Methodenreeks.
Outputbase	Bestanden uit de Statbase die omgezet zijn in publiceerbare dataformaten. Verder ook rustpuntbestanden uit de Microbase die zodanig zijn beveiligd dat individuele herkenning niet mogelijk is en gebruikt kan worden door externe onderzoekers.	Bron: R044 Bewaartermijnen data, incl. Selectielijst. Tussen Statbase en Outputbase vindt geen statistisch inhoudelijke bewerking plaats.
Outputspecificatie	Document waarin is vastgelegd wat het statistisch concept van de output is. Ook bevat de outputspecificatie de gewenste kwaliteit van de output. Hierbij moet worden gedacht aan de aspecten nauwkeurigheid, tijdigheid, punctualiteit, samenhang, vergelijkbaarheid en consistentie.	De outputspecificatie kan onderdeel zijn van een SLA, verordening, convenant, raamcontract, protocol zijn. Het kan ook losstaand document zijn.
Overdekking	Het feit dat een dataset elementen bevat die niet tot de doelpopulatie horen of meerdere malen voorkomen.	Bron: Glossary Methodenreeks. Het betreft een dataset met microdata (niet: aggregaten).
Persoonsgegevens	Elk gegeven over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon.	Dit betekent dat informatie ofwel direct over iemand gaat, ofwel naar deze persoon te herleiden is. Dat het om een natuurlijke persoon moet gaan, houdt in dat gegevens van overleden personen of van organisaties geen persoonsgegevens zijn. Er zijn vele soorten persoonsgegevens. Voor de hand liggende gegevens zijn iemands naam, adres en woonplaats. Maar ook telefoonnummers, kentekens en postcodes met huisnummers zijn persoonsgegevens. NB: Ook een RIN-nummer is een persoonsgegeven.
Populatie	Verzameling van eenheden.	
Primaire databron	Databron waarbij het CBS de conceptuele metadata (mede) bepaalt.	De waarneming heeft niet per se door het CBS worden uitgevoerd zoals bij polisgegevens (Walvis).
Primaire waarneming	Waarneming die door het CBS zelf wordt uitgevoerd bij de bron.	

Begrip	Omschrijving	Opmerkingen
Privacy van organisaties	Naast privacy van personen bestaat ook zoiets als privacy van organisaties. Hiermee wordt bedoeld het geheimhouden van vertrouwelijke gegevens van organisaties. Denk aan bijvoorbeeld winsten of omzetgegevens.	
Privacy Impact Assessment (PIA)	Gegevensbeschermingseffectbeoordeling.	AVG, artikel 35.
Proces	Een verzameling van samenhangende activiteiten die input transformeert in output. Of: Een reeks van gebeurtenissen geordend in de tijd en plaatshebbend of verbonden aan materiële systemen, elk met hun eigen variaties, onderlinge samenhang, afhankelijkheid en beïnvloeding. Of: Een systematische serie handelingen die erop gericht is een doel te bereiken. Of: Iedere activiteit of groep activiteiten die input tot zich neemt, er waarde aan toevoegt, en voorziet in output naar een interne of externe klant.	Bron: Begrippenlijst KZ.
Procesdocumentatie	Documenten waarin het proces wordt beschreven, informatiesystemen worden benoemd en een overzicht wordt gegeven van alle procesdocumentatie.	
Procesmaatregel	Maatregel om de kwaliteit van het proces te waarborgen.	De term is afkomstig uit Procesbeheersing / VIR. Hierin zijn een set standaardmaatregelen vastgesteld, zoals een Calamiteitenprocedure.
Procesmetadata	Informatie over het proces.	Dit kan zowel de voorschriften (methodologie) betreffen die worden gehanteerd in het proces (onderzoeksrapport), als informatie over wie doet wat wanneer (logistiek).
Punctualiteit input	Mate waarin input op het afgesproken tijdstip is geleverd.	
Punctualiteit van de levering van statistische output	De tijd die zit tussen het werkelijke publicatietijdstip en het geplande publicatietijdstip.	Bron: Kwaliteitsgids Statistische output.
Quality Assurance Framework (QAF)	ESS Quality Assurance Framework	R005B.
Redactionele Voorschriften	Voorschriften voor teksten in StatLine.	
Register	Dataset met eenheden waarbij wordt gestreefd naar volledigheid van de populatie en er sprake is van beheer van de dataset.	Bijvoorbeeld: Gemeentelijke Basis Administratie, bedrijvenregister, motorrijvoertuigen. Volgens Daas et al. (2008) synoniem voor registratie.
Referentieperiode	Zie Verslagperiode	
Registratie	Een verzameling gegevens die op gestructureerde wijze is vastgelegd.	Bron: Daas et al. (2008).

Begrip	Omschrijving	Opmerkingen
Releasebeleid	Het beleid inzake het moment waarop versies van een statistiek worden gepubliceerd in relatie tot de verslagperiode.	Bijvoorbeeld: voorlopige cijfers 7 maanden na de verslagperiode, definitieve cijfers 12 maanden na de verslagperiode. Synoniemen: release policy, publicatiestrategie.
Relevantie van de kwaliteitsmetadata	Mate waarin de kwaliteitsmetadata voldoet aan de behoefte van de gebruiker.	
Respons	Antwoord van een respondent op een vraag bedoeld voor het samenstellen van een statistiek.	
Restrisico	Risico rekening houdend met de al genomen maatregelen.	Synoniem: Netto risico.
Reviseren	Zie herzien.	Het Engelse woord revision heeft een bredere betekenis. Daarbij gaat het om elke verandering in de cijfers.
Risico	Het effect van onzekerheid op het behalen van doelstellingen.	Bron: ISO 31000.
Rustpuntbestand	Bestand dat aan de volgende voorwaarden voldoet: ▪ Het wordt niet meer aangepast. ▪ De populatieafbakening is gedefinieerd. ▪ Het heeft een referentieperiode. ▪ De kwaliteit is gespecificeerd. ▪ De dataset wordt of kan worden gebruikt bij een volgend proces of een volgende versie van hetzelfde proces.	Bron: R044 Bewaartermijnen data, incl. Selectielijst.
Samenhang statistisch concept	De mate waarin statistieken overeenkomstige concepten gebruiken en daarom kunnen worden gecombineerd.	Bron: Kwaliteitsgids Statistische output.
Secondaire databron	Databron waarbij het CBS geen invloed heeft op de bepaling van de conceptuele metadata.	Bijvoorbeeld: BTW gegevens. De conceptuele metadata van een databron beschrijft het type eenheid, de afbakening van de populatie, de variabelen en hun bijbehorende definities, de referentieperiode. Volgens BES (2010): Bron van gegevens die door een andere instantie dan het CBS en voor andere doeleinden dan CBS-doeleinden is verzameld.
Seizoencorrectie	Het voor seizoeninvloeden corrigeren van een tijdreeks.	Bron: Glossary Methodenreeks.
Selectiviteit van de respons	Mate waarin de netto steekproef (respons) representatief is voor de bruto steekproef.	

Begrip	Omschrijving	Opmerkingen
Service Level Agreement (SLA)	Een schriftelijke afspraak tussen één leverancier en één klant over het leveren van bepaalde diensten of producten.	Het doel van een SLA is naast het beschrijven van de te leveren dienst(en) / product(en), ook de rechten en plichten van zowel de aanbieder als de afnemer ten aanzien van het overeengekomen kwaliteitsniveau (service level) van de te leveren dienst(en) / product(en) (services) formeel te regelen. Bron: Begrippenlijst KZ. Zie ook Standaard Service Level (SSL).
SharePoint	Documentbeheersysteem.	De toegangsrechten tot SharePoint kunnen worden geregeld door de gebruikers zelf in plaats van de Servicedesk van ITS.
Significant cijfer	Bijvoorbeeld: Het cijfer 34,6 suggereert dat de werkelijke waarde tussen de 34,55 en 34,65 ligt. Het cijfers 300 suggereert dat de werkelijke waarde tussen 250 en 350 ligt.	
Sjabloon	Document waarin bepaalde velden nog ingevuld moeten worden. Ook: template.	
Stakeholder	Partij die betrokken is bij het CBS.	Voorbeelden van stakeholders zijn sponsors, gebruikers, berichtgevers, respondenten, dataleveranciers, toezichhouders en ook medewerkers.
Standaard Service Level (SSL)	Een schriftelijke eenzijdige afspraak van een leverancier van bepaalde diensten of producten.	Het doel van een SSL is de voorwaarden voor de levering van producten en / of diensten kenbaar te maken aan de ontvangende partij(en) binnen het CBS. Daarnaast staan in een SSL ook de rechten en plichten van de aanbieder ten aanzien van het aangeboden kwaliteitsniveau (service level) van de te leveren dienst(en) (services) beschreven. Bron: Begrippenlijst KZ. Zie ook Service Level Agreement (SLA).
Startfase	Bestanden uit de Microbase die geaggregeerd zijn tot tabellen waarvan de statistische geheimhouding is geregeld.	Bron: R044 Bewaartermijnen data, incl. Selectielijst.

Begrip	Omschrijving	Opmerkingen
Statistisch concept	Informatie over - de eenheid van de doelpopulatie (bijv. persoon) - afbakening van de doelpopulatie (bijv. alle Nederlanders boven de 65 jaar) - Doelvariabelen en hun definitie - Classificatie en zijn versie - Detailniveau - Tijdstip of periode waarover wordt gerapporteerd	
Statistisch proces	Proces dat statistische informatie als output heeft.	
Statistische eenheid	Eenheidstype waarover onderzoeksuitkomsten worden gerapporteerd (aan de gebruikers van een statistiek).	Bron: Glossary Methodenreeks. Bijvoorbeeld bedrijf, persoon of huishouden.
Statistische informatie	Cijfers over een maatschappelijk fenomeen en / of publicaties over deze cijfers.	In de missie van CBS wordt deze term gebruikt.
Statistische instantie	Op nationaal niveau, het nationale bureau voor de statistiek en andere statistisch organen die belast zijn met het produceren en verspreiden van Europese statistieken, en op communautair niveau Eurostat.	Bron: Code of Practice.
Statistische output	Product van een statistisch proces. Meestal betreft het een aggregaat, maar het kan ook microdata betreffen.	
Steekproef	Deelverzameling van een populatie op basis waarvan uitspraken worden gedaan over deze populatie.	Bron: Glossary Methodenreeks.
Steekproeffout	Afwijking in de schatting van een populatieparameter die wordt veroorzaakt door het feit dat de gegevens door middel van een steekproef zijn verkregen. Of: Foutmarge die ontstaat doordat gebruik wordt gemaakt van een steekproef in tegenstelling tot integrale waarneming.	Tegenhanger van niet-steekproeffout. Bron: Glossary Methodenreeks. Wordt meestal uitgedrukt in een marge met een betrouwbaarheidsinterval van 95%. Ook: Variantie, precisie, beweeglijkheid van de schatter.
Steekproefkader	Het kader (dataset/register) waaruit de steekproef wordt getrokken, zijnde een (al dan niet perfecte) administratieve weergave van de doelpopulatie.	Bron: Glossary Methodenreeks.
Steekproefontwerp	Beschrijving van de methodologie die in verband met de steekproef, wordt toegepast.	
Synoniem	Woord dat dezelfde betekenis heeft als een of meer andere woorden.	Bron: Van Dale.
Tijdigheid van de levering van statistische output	De mate waarin de geplande datum van publicatie van de statistiek in de tijd afstaat van het einde van de referentieperiode.	Bron: Kwaliteitsgids Statistische output.

Begrip	Omschrijving	Opmerkingen
Toegankelijkheid van statistische output	Het gemak waarmee gebruikers cijfers kunnen verkrijgen en mogen gebruiken.	Bron: Kwaliteitsgids Statistische output. Ook de condities voor het verwerken van statistische output (kosten, rechten) vallen onder dit aandachtsgebied.
Toelaatbare marge	De bandbreedte waarbinnen het cijfer zich met 95% zekerheid bevindt, dat de output verantwoordelijke toelaatbaar vindt.	Bijvoorbeeld ± 10 of ± 2 %.
Totale fout	Functie van vertekening en variantie.	Bron: Kwaliteitsgids Statistische output. Engels: total error.
Transformatie	Omzetting van: ▪ Waargenomen eenheden naar doeleenheden. Bijvoorbeeld agrarisch bedrijf respectievelijk kippen. ▪ Waargenomen populatie naar afbakening van de Doelpopulatie. Bijvoorbeeld alle kippen op agrarische bedrijven in Nederland naar alle kippen in Nederland. ▪ Waargenomen variabelen naar doelvariabelen. Bijvoorbeeld omzet naar productie. ▪ Classificatie van bijvoorbeeld versie 2006 naar 2008. ▪ Waargenomen verslagperiode naar doelverslagperiode. Bijvoorbeeld aantal kippen op 15 december 2008 respectievelijk het gemiddelde aantal kippen in kalenderjaar 2008.	
Transformeren	Het afleiden van een statistisch concept naar een ander statistisch concept.	Bijvoorbeeld de afleiding van fiscale eenheden naar bedrijfseenheden.
Typeren	Bepalen van een categorie of klasse.	
Uitbijter	Een waarneming die sterk afwijkt van het gemiddelde (patroon), en daarom om extra aandacht vraagt; specifiek bij gaafmaken en bij ophogen.	Bron: Glossary Methodenreeks.
Uitbijters	Extreme waarde van een variabele. Hoeft niet per se goed of fout te zijn. Bijvoorbeeld het salaris van de Koningin.	
Unit non-respons	Vragenlijst die door een respondent of berichtgever niet is opgestuurd.	
Validatie	Bevestiging door het leveren van een objectief bewijs dat aan de eisen voor een <i>specifiek beoogd gebruik of toepassing</i> is voldaan.	Synoniem: Geldigverklaring. Bron: ISO 9000:2005. Opmerking: Validatie 'gaat verder' dan verificatie.
Validiteit van de output	Mate waarin gemeten is wat gemeten moet worden.	

Begrip	Omschrijving	Opmerkingen
Variabele	Gegevenstype dat wordt waargenomen, geleverd, of uit andere variabelen afgeleid.	Bron: BES (2010). Er zijn drie soorten variabelen: ▪ Identificerende variabelen ▪ Classificerende variabelen ▪ Kwantitatieve variabele of telvariabelen
Variantie van een schatting	De mate waarin de fout in de schatting zich willekeurig rond het getal 0 spreidt.	Bron: Kwaliteitsgids Statistische output. Synoniemen: precisie, beweeglijkheid, random error.
Vergelijkbaarheid van statistische data	De mate waarin cijfers voldoende nauwkeurig zijn en de variabelen die bij deze cijfers behoren, dezelfde betekenis hebben.	Cijfers zijn vergelijkbaar als deze letterlijk met elkaar kunnen worden vergeleken. Bijv. de economische groei van Duitsland is hoger dan van Nederland. Bron: Kwaliteitsgids Statistische output.
Verificatie	Bevestiging dat aan <i>gespecificeerde eisen</i> is voldaan door het verschaffen van een objectief bewijs.	Bron: ISO 9000:2005.
Verslagperiode	Periode die betrekking of de statistiek.	Ook: Referentieperiode.
Vertekening van een schatting	De gemiddelde systematische afwijking van een schatting ten opzichte van de werkelijke waarde van de variabele.	Bron: Kwaliteitsgids Statistische output. Gemiddeld = gemiddeld over verschillende steekproeven uit dezelfde populatie. Synoniemen: systematische fout, (on)zuiverheid, bias.
VIR-documentatie	Zie Procesdocumentatie.	
Voorblad	Eerste pagina van de procesdocumentatie.	
Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksoverheid (VIR)	Besluit van de Minister waarin eisen worden gesteld aan de beveiliging van informatie in de processen.	
Vragenlab	Groep medewerkers binnen het CBS die de kwaliteit van vragenlijsten toetsen.	
Weegfactor	Getal waarmee een cijfer wordt opgehoogd naar de doelpopulatie.	
Wegen	Het toekennen van gewichten aan de respondenten, waarna schattingen van populatieparameters verkregen worden door optelling van de met deze gewichten vermenigvuldigde gegevens.	Bron: Glossary Methodenreeks.

BIJLAGE: Kwaliteitsrichtlijnen statistische processen

Deel I: Klanten

1 Relatie en communicatie met klanten

In dit hoofdstuk worden de criteria beschreven die betrekking hebben op de kwaliteit van relatie en communicatie met interne en externe klanten. Het betreft de klanten die optreden als schakels in de keten; niet alleen het begin- en eindpunt van de keten. Het kan ook gaan om externe partijen waarmee in de vorm van een samenwerkingsverband wordt samengewerkt.

Bij relatie en communicatie met klanten worden de volgende eigenschappen onderscheiden:

1. Effectiviteit
2. Toereikendheid van de informatiebeveiliging van externe partijen.

NB

Deze criteria liggen dicht tegen ISO 9001 aan. De vraag is of de *proceseigenaar* aan deze criteria kan voldoen. Het betreft immers criteria die geregeld moeten zijn op een hoger niveau dan het procesniveau. Dit punt krijgt in een volgende editie de aandacht.

1.1 Effectiviteit van de relatie en communicatie met klanten

1	Er is een adequate overlegstructuur.

Beoordelingscriteria:

- Er is een overlegstructuur tussen de klant en het CBS.
- Overleg vindt plaats op strategisch/tactisch en operationeel niveau.
- Overleg vindt voldoende vaak plaats.
- Onderwerpen van gesprek zijn: afspraken over levering van producten en de kwaliteit ervan, wijzigingen op deze afspraken, impact van deze wijzigingen, voorkomende problemen op gebied van voortgang en kwaliteit van de producten ('exceptions').

Beoordelingscriteria in geval van betalende klanten:

- Het is duidelijk wie binnen het CBS de opdrachtnemer is.
- De opdrachtnemer is verantwoordelijk voor het afwegen van de belangen van de (externe) klant tegen de belangen van het CBS.
- Het is duidelijk wie de rol van leverancier van mankracht ('supplier') vervult binnen het CBS.
- Het is duidelijk wie de rol van (externe) gebruiker ('user') vervult.
- Er is een overlegstructuur binnen het CBS waarin de projectleider participeert.
- Er is sprake van voortgangsbewaking.
- Er is sprake van een acceptatieprocedure.
- Na elke levering vindt nazorg plaats.
- Er vindt periodiek evaluatie plaats van de afspraken en de realisatie ervan.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

2	Wijzigingsverzoeken worden adequaat afgehandeld.

Beoordelingscriteria in geval van betalende klanten:

- Wijzigingsverzoeken zijn vastgelegd.
- Wijzigingsverzoeken zijn goedgekeurd door de opdrachtgever en opdrachtnemer.
- De voortgang van de uitvoering van het wijzigingsverzoek wordt bewaakt.

- Wijzigingen worden, na uitvoering, expliciet geaccepteerd door de opdrachtnemer respectievelijk de opdrachtgever.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

3	Problemen worden adequaat afgehandeld.

Toelichting:

- Enerzijds kan een klant een klacht hebben. Anderzijds kan het CBS tijdens het productieproces constateren dat niet aan de afgesproken eisen kan worden voldaan.

Beoordelingscriteria in geval van betalende klanten:

- Problemen zijn bekend bij klant en het CBS.
- Problemen worden geregistreerd en het oplossen wordt ingepland.
- Over de voortgang wordt adequaat gerapporteerd.
- Problemen worden naar tevredenheid van de klant afgehandeld.

ISO 9001:2015:

- 8.4 Beheersing van extern geleverde processen, producten en diensten.

Referenties:

- R071: Richtlijnen ISO 9001.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

1.2 Toereikendheid van de informatiebeveiliging van externe partijen

1	De informatiebeveiliging van externe partijen waarmee wordt samengewerkt, is toereikend.

De volgende eisen zijn van toepassing m.b.t. informatiebeveiliging als er data wordt uitgewisseld in geval van samenwerkingsverbanden. Daar waar 'uitbesteding' staat kan ook 'samenwerking' worden gelezen.

BIR:

Code	Maatregel
6	Organisatie van de informatiebeveiliging
6.2	Externe Partijen
	Doelstelling: Beveiligen van de informatie en ICT-voorzieningen van de organisatie handhaven waartoe externe partijen toegang hebben of die door externe partijen worden verwerkt of beheerd, of die naar externe partijen wordt gecommuniceerd.
6.2.1	Identificatie van risico's die betrekking hebben op externe partijen
	De risico's voor de informatie en ICT-voorzieningen van de organisatie vanuit bedrijfsprocessen waarbij externe partijen betrokken zijn, behoren te worden geïdentificeerd en er behoren geschikte beheersmaatregelen te worden geïmplementeerd voordat toegang wordt verleend.
6.2.1.1	Informatiebeveiliging is aantoonbaar (op basis van een risicoafweging) meegewogen bij het besluit een externe partij wel of niet in te schakelen.

Code	Maatregel
6.2.1.2	Voorafgaand aan het afsluiten van een contract voor uitbesteding of externe inhuur is bepaald welke toegang (fysiek, netwerk of tot gegevens) de externe partij(en) moet(en) hebben om de in het contract overeen te komen opdracht uit te voeren en welke noodzakelijke beveiligingsmaatregelen hiervoor nodig zijn.
6.2.1.3	(R)Voorafgaand aan het afsluiten van een contract voor uitbesteding of externe inhuur is bepaald welke waarde en gevoeligheid de informatie (bijv. vertrouwelijkheidsklasse volgens VIRBI) heeft waarmee de derde partij in aanraking kan komen en of hierbij eventueel aanvullende beveiligingsmaatregelen nodig zijn.
6.2.1.4	Voorafgaand aan het afsluiten van een contract voor uitbesteding en externe inhuur is bepaald hoe geauthentiseerde en geautoriseerde toegang vastgesteld wordt.
6.2.1.5	(R) Indien externe partijen systemen beheren waarin persoonsgegevens verwerkt worden, wordt een bewerkersovereenkomst (AVG) afgesloten.
6.2.1.6	Er is in contracten met externe partijen vastgelegd welke beveiligingsmaatregelen vereist zijn, dat deze door de externe partij zijn getroffen en worden nageleefd en dat beveiligingsincidenten onmiddellijk worden gerapporteerd. (zie ook 6.2.3.3). Ook wordt beschreven hoe die beveiligingsmaatregelen door de uitbestedende partij te controleren zijn (bijv. audits en penetratietests) en hoe het toezicht is geregeld.
6.2.3	Beveiliging behandelen in overeenkomsten met een derde partij
	In overeenkomsten met derden waarbij toegang tot, het verwerken van , communicatie van of beheer van informatie of ICT-voorzieningen van de organisatie, of toevoeging van producten of diensten aan ICT-voorzieningen waarbij sprake is van toegang, behoren alle relevante beveiligingseisen te zijn opgenomen.
6.2.3.1	De maatregelen behorend bij 6.2.1 zijn voorafgaand aan het afsluiten van het contract gedefinieerd en geïmplementeerd.
6.2.3.2	Uitbesteding (ontwikkelen en aanpassen) van software is geregeld volgens formele contracten waarin o.a. intellectueel eigendom, kwaliteitsaspecten, beveiligingsaspecten, aansprakelijkheid, escrow en reviews geregeld worden.
6.2.3.3	In contracten met externe partijen is vastgelegd hoe men dient te gaan met wijzigingen en hoe ervoor gezorgd wordt dat de beveiliging niet wordt aangetast door de wijzigingen.
6.2.3.4	In contracten met externe partijen is vastgelegd hoe wordt omgegaan met geheimhouding.
6.2.3.5	Er is een plan voor beëindiging van de ingehuurde diensten waarin aandacht wordt besteed aan beschikbaarheid, vertrouwelijkheid en integriteit.
6.2.3.6	In contracten met externe partijen is vastgelegd hoe escalaties en aansprakelijkheid geregeld zijn.
6.2.3.7	Als er gebruikt gemaakt wordt van onderaannemers dan gelden daar dezelfde beveiligingseisen voor als voor de contractant. De hoofdaannemer is verantwoordelijk voor de borging bij de onderaannemer van de gemaakte afspraken.
6.2.3.8	De producten, diensten en daarbij geldende randvoorwaarden, rapporten en registraties die door een derde partij worden geleverd, worden beoordeeld op het nakomen van de afspraken in de overeenkomst. Verbeteracties worden geïnitieerd wanneer onder het afgesproken niveau wordt gepresteerd.

Referentie:

- R052B Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR).

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

2   **Afspraken met klanten**

In dit hoofdstuk worden de criteria beschreven die betrekking hebben op de kwaliteit van afspraken met *interne en externe* klanten (betalend en niet-betalend). Het betreft de klanten die optreden in de schakels van de keten; niet alleen aan eindpunt van de keten.

Bij afspraken met klanten worden de volgende eigenschappen of kwaliteitsaspecten onderscheiden:

1. Beschikbaarheid
2. Juistheid, actualiteit en geldigheid
3. Volledigheid
4. Begrijpelijkheid en eenduidigheid
5. Haalbaarheid

Het betreft in dit kader alleen klanten van data en metadata (niet: publicaties).

Om de criteria in dit hoofdstuk te kunnen toetsen, moet er een overzicht van alle leveringen aan klanten (intern en extern) beschikbaar zijn.

Outputspecificatie

Bij niet-betalende externe klanten bestaat de 'afpraak' alleen uit een outputspecificatie. Deze hoeft niet per se te worden gecommuniceerd met de klant. Ze hebben als doel om vast te leggen, wat er moet worden geleverd.

In een outputspecificatie wordt vastgelegd welke producten worden geleverd en wordt de beoogde kwaliteit gespecificeerd.

2.1 Beschikbaarheid van afspraken met klanten

1	Er is met iedere klant een afspraak.

Toelichting interne klanten:

- Bij interne klanten is er sprake van een Service Level Agreement (SLA).
- Bij meerdere leveringen over en weer tussen twee interne partijen wordt volstaan met één SLA.
- SLA's worden afgesloten over sectorgrenzen heen. SLA's binnen een sector is facultatief.
- Ook een Standaard Service Level (SSL) kan beschouwd worden als een interne, zij het een eenzijdige afspraak.

Toelichting externe klanten:

- In geval van Eurostat is de output gespecificeerd in regulations (verordeningen) of agreements.
- Voor andere internationale organen zoals VN, ILO, IMF, OECD en ECB gelden agreements.
- Bij betalende klanten is er sprake van een contract.
- Bij niet betalende klanten kan worden volstaan met een outputspecificatie als intern document.
- In geval van anonieme klanten (lees: StatLine gebruikers) is er geen sprake van afspraken. Er wordt volstaan met een tabeltoelichting en een korte onderzoeksbeschrijving.

Beoordelingscriteria:

- Er SLA's of andere documenten met afspraken beschikbaar.

Procesdocumentatie 2016:

- SLA's voor interne klanten.

ISO 9001:2015:

- 8.2: Eisen voor producten en diensten.

Referenties:

- R071: Richtlijnen ISO 9001.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

2.2 Juistheid, actualiteit en geldigheid van afspraken met klanten

1	De informatie die in de afspraken met klanten staat is juist.

Beoordelingscriteria:

- Namen die in de afspraken staan moeten bijvoorbeeld kloppen.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

2	Alle afspraken met klanten zijn geldig.

Toelichting:

- Bij overdracht van werkzaamheden of bij verandering van bemensing vindt herbevestiging plaats.

Beoordelingscriteria:

- In de afspraak staat een geldigheidstermijn en deze is nog niet verstreken.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

2.3 Volledigheid van afspraken met klanten

In geval van niet-betalende klanten kan volstaan worden met een outputspecificatie.

1	In alle afspraken met klanten is het product gespecificeerd (outputspecificatie).

Beoordelingscriterium:

- Bij statistische producten is het statistisch concept beschreven: eenheid, afbakening van de populatie, deelpopulaties (gedetailleerdheid), variabelen inclusief definities en verslagperiode (populatietijd).

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

2	In alle afspraken met klanten zijn de kwaliteitsaspecten van het product gespecificeerd (outputspecificatie).

Beoordelingscriteria:

- Het sjabloon voor SLA's is gebruikt in geval van interne leveringen.
- Eén of meer van de volgende kwaliteitsaspecten zijn genoemd in de afspraken:
  - Tijdigheid. Wat zijn de vereiste leverdata?
  - Punctualiteit. Wat zijn eventuele marges in de levertijd?
  - Nauwkeurigheid. Welke fouten zijn toegestaan? Welke statistische methoden en / of procedures zijn gewenst?
  - Samenhang. Met welke statistieken moeten combinaties mogelijk zijn?
  - Vergelijkbaarheid in de tijd of tussen deelpopulaties
  - Consistentie. Waarmee moet de output consistent zijn?
  - Toegankelijkheid van de output voor de klant.
- De acceptatiecriteria zijn beschreven.

ISO 9001:2015:

- 8.2: Eisen voor producten en diensten.

Referenties:

- R071: Richtlijnen ISO 9001.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

3	In alle afspraken met klanten zijn de gewenste kwaliteitsrapportages gespecificeerd (outputspecificatie).

Toelichting:

- Kwaliteitsrapportages kunnen een opsomming zijn van bewerkingen op individuele eenheden, bijvoorbeeld aanpassingen van de SBI-codes van individuele bedrijfseenheden.
- Er kan ook zijn afgesproken dat kwaliteitsrapportages niet nodig of niet gewenst zijn.
- Ook 'procesinformatie' en 'procestabellen' kunnen als kwaliteitsrapportage worden beschouwd.
- Bij voorkeur vraagt de klant aan de leverancier om een kwaliteitsrapportage, maar kwaliteitsrapportages kunnen als vanzelfsprekend (een soort bijsluiter) worden beschouwd.
- Kwaliteitsrapportages vergroten de transparantie van processen en producten.

Beoordelingscriterium:

- Er zijn kwaliteitsrapportages.

- In de kwaliteitsrapportages wordt gerapporteerd in hoeverre aan afgesproken kwaliteit wordt voldaan dan wel wordt de kwaliteit verantwoord.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

4	In alle afspraken met klanten staat aan welke behoeften van de klant nog niet is voldaan.

Toelichting:

- Dit is geen harde norm. Het is wel klantvriendelijk om expliciet te maken welke behoeften van de klant (nog) niet konden worden vervuld.
- Deze behoeften behoeven niet per se haalbaar te zijn qua tijd en capaciteit.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

5	In alle afspraken met klanten is de geldigheidsperiode vastgelegd.

Toelichting:

- Er bestaan geen regels voor de geldigheidsperiode van een SLA, maar meestal zijn SLA's een kalenderjaar geldig.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

6	In alle afspraken met klanten zijn de contactpersonen van beide partijen vastgelegd.

Toelichting:

- Contactpersonen zijn degene die bij problemen met de uitvoering van de afspraken contact met elkaar opnemen.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

7	In alle afspraken met klanten is een wijzigingsprocedure beschreven

Toelichting:

- In de afspraak staat hoe met wijzigingen wordt opgegaan. Deze kunnen zowel door de klant als de leveranciers geïnitieerd zijn.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

8	In alle afspraken met klanten is een afwijkingenprocedure beschreven.

Toelichting:

- Afwijkingen kunnen gaan over bijvoorbeeld vertraagde levering, onvolledige leveringen of onnauwkeurige cijfers.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

9	In alle afspraken met klanten is een evaluatieprocedure beschreven.

Toelichting:

- Er is beschreven wanneer en door wie de afspraken worden besproken tussen partijen voor eventuele herziening of verlenging.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

10	Met klanten waarmee data wordt uitgewisseld, bestaan afspraken over de informatiebeveiliging.

BIR:

Code	Maatregel
10	Beheer van Communicatie- en Bedieningsprocessen
10.8	Uitwisseling van informatie
	Doelstelling: Handhaven van beveiliging van informatie en programmatuur die wordt uitgewisseld binnen een organisatie en met enige externe entiteit.
10.8.2	Uitwisselingsovereenkomsten
	Er behoren overeenkomsten te worden vastgesteld voor de uitwisseling van informatie en programmatuur tussen de organisatie en externe partijen.
10.8.2.2	Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid in het geval van informatiebeveiligingsincidenten zijn beschreven, alsmede procedures over melding van incidenten.
10.8.2.3	Het eigenaarschap van gegevens en programmatuur en de verantwoordelijkheid voor de gegevensbescherming, auteursrechten, licenties van programmatuur zijn vastgelegd.

Referentie:

- R052B Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR).

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving

2.4 Begrijpelijkheid en eenduidigheid van afspraken met klanten

1	Alle afspraken met klanten zijn begrijpelijk en eenduidig.

Toelichting:

- De afspraken mogen geen tegenspraken bevatten en niet voor meerdere uitleg vatbaar zijn.
- Ook moeten de afspraken begrijpelijk zijn voor de betrokken partijen.

Beoordelingscriteria:

- Voor een buitenstaander roept de afspraak geen vragen op.

Risicogebied:

- Relevantie van het statistisch concept.

2.5 Haalbaarheid van afspraken met klanten

1	Afspraken met klanten zijn haalbaar.

Beoordelingscriteria

- Opdrachten worden aangenomen op basis van een vooronderzoek.
- Een vooronderzoek beschrijft welke input vereist is, welke activiteiten nodig zijn en welke capaciteit ermee gemoeid is.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

Deel II: Output

3 Statistisch concept

Het statistisch concept is de beschrijving van de eenheid (objecttype), de afbakening van de populatie van eenheden, de deelpopulaties (classificaties), de variabelen inclusief de definities ervan en de verslagperiode (populatietijd) van de output van het CBS.

In de conceptuele metadata van statistieken wordt het statistisch concept beschreven.

Om de normen in dit hoofdstuk te kunnen toetsen, moet er een overzicht van alle leveringen aan klanten beschikbaar zijn.

Bij het statistisch concept worden de volgende eigenschappen of kwaliteitsaspecten onderscheiden:

1. Relevantie
2. Samenhang met andere statistieken

3.1 Relevantie van het statistisch concept

Code of Practice:

- Beginsel 11: Europese statistieken voldoen aan de behoeften van de gebruikers.

CBS IV-Architectuur:

- Data-Architectuurprincipe D01: Output voldoet aan overeengekomen kwaliteitseisen en is voor iedereen toegankelijk.

Gedragscode:

- Pag. 3 en 4: De relevantie van de cijfers van het CBS wordt bepaald door de informatiebehoefte van de gebruikers op alle mogelijke manieren te peilen. De statistieken die het CBS maakt zijn relevant voor het maatschappelijk bestel, beschrijven economische en maatschappelijke ontwikkelingen, en maken vergelijkingen in de tijd en in internationaal verband mogelijk.
- Pag. 13: De CBS-medewerker staan open voor nieuwe ontwikkelingen in de maatschappij. CBS-medewerkers oriënteren zich op wat de samenleving relevant acht of gaat achten.

Referenties:

- R005A Code of Practice
- R045A Gedragscode CBS
- R057A CBS IV-Architectuur.
- R007 Kwaliteitsgids Statistische Output (hoofdstuk 5).

1	Vastgelegd is waarvoor bekende klanten de statistische informatie nodig hebben.

Toelichting:

- Voor welk doel worden de statistieken gebruikt?
- Er wordt niet verlangd dat de informatiebehoefte van StatLine gebruikers bekend is.

Beoordelingscriterium:

- Er is beschreven waarvoor de statistiek wordt gebruikt.

Code of Practice:

- Indicator 11.1: Er zijn procedures voor het raadplegen van gebruikers, voor het toezicht op de relevantie en waarde van bestaande statistieken voor de

gebruikers, en voor het onderzoeken en anticiperen op hun toekomstige behoeften en prioriteiten. Er wordt gestreefd naar voortdurende verbetering van de statistische output door innovatie.

QAF:

- Method 11.1.7 Key users. A list of key users covering all relevant interest groups, their use of data and their unmet needs is regularly updated.
- Method 11.1.8 Classification of and user profiling. Classification and profiles of users for a given output are regularly updated and used for consultation purposes and to improve products and services.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

2	Alle statistieken die zijn of worden gepubliceerd, zijn ook opgenomen in het Jaarplan van het CBS.

Toelichting:

- Vermelding in het Jaarplan van het CBS betekent, dat samenstelling en publicatie van de statistiek is goedgekeurd.
- Alle statistieken moeten zijn gemaakt op basis van een afspraak.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

3	Elke StatLine tabel wordt ten minste 15x in het laatste kwartaal bezocht.

Toelichting:

- Het gaat hierbij niet om de eenmalige statistieken en statistieken die zijn stopgezet, maar alleen om tabellen die nog worden bijgewerkt.
- Als een tabel recent is geplaatst, is deze norm te streng. Hij geldt pas een kwartaal na initiële plaatsing.
- Op Intranet staan rapporten met het aantal StatLine bezoeken per tabel.
- Raadpleeg het aantal "T(able)-visits" op het "Excel" sheet. Zie R055.
- Bij 15 visits of meer valt de statistiek in de beste 80% voor wat betreft de bezoekersaantallen.
- Deze norm heeft meer het karakter van een indicator (wat is hier aan de hand?) dan van een harde norm. Er kunnen goede redenen zijn om de tabel toch te handhaven.

Beoordelingscriterium:

- Het aantal Table-visits is minimaal 15 x in het laatste kwartaal.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

Referentie:

- R055 StatLine bezoeken.

4	Er wordt periodiek onderzoek gedaan naar de tevredenheid van bekende klanten.

Toelichting:

- Het gaat hierbij om bekende interne en externe, bekende klanten en om de tevredenheid over het statistisch concept.
- Klanten van StatLine tabellen vallen buiten deze norm.
- Het ligt minder voor de hand om onderzoek te doen naar de tevredenheid van Eurostat, omdat op basis van verordeningen aan Eurostat wordt geleverd.

- Het is van belang dat statistieken bruikbaar zijn. Dit is een meer adequate term dan relevantie.

Beoordelingscriterium:

- Er is regelmatig overleg met bekend klanten of gebruikersgroepen.
- Er zijn verslagen van dit overleg.
- Er wordt follow-up gepleegd in de vorm van verbeteracties.

Code of Practice:

- Indicator 11.3: De tevredenheid van de gebruikers wordt regelmatig onderzocht en de resultaten van het onderzoek worden systematisch opgevolgd.

QAF:

- Method 11.3.4 Satisfaction of key users with specific outputs. Measures to assess satisfaction of key users with particular products are in place (e.g. detailed user satisfaction survey/indicators at output level).

ISO9001:2015:

- Paragraaf 9.1.2, Klanttevredenheid: De organisatie moet de perceptie van klanten over de mate waarin aan hun behoeften en verwachtingen is voldaan monitoren.

Referenties:

- R071 Richtlijnen ISO 9001.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

5	De frequentie van de statistiek is zodanig dat er ook ontwikkelingen zichtbaar zijn.

Toelichting:

- Sommige fenomenen zijn zo stabiel dat het geen zin heeft om deze frequent te meten.
- De tijdreeks moet voldoende lang zijn om dit te constateren.

Beoordelingscriterium:

- De ontwikkelingen vallen binnen de marge van de cijfers.
- De ontwikkelingen zijn zo klein, dat deze niet relevant zijn voor klanten.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

6	Er is regelmatig overleg met klanten over de bruikbaarheid van de statistiek en over toekomstige behoeften en prioriteiten.

Toelichting:

- Het gaat hierbij om bekende klanten. Dus niet om de (anonieme) klanten die alleen StatLine gebruiken.
- Deze norm is niet van toepassing voor wettelijk verplichte statistieken.

Beoordelingscriteria:

- Er zijn gespreksverslagen van overleg met klanten.

Code of Practice:

- Indicator 11.1: Er zijn procedures voor het raadplegen van gebruikers, voor het toezicht op de relevantie en waarde van bestaande statistieken voor de

gebruikers, en voor het onderzoeken en anticiperen op hun toekomstige behoeften en prioriteiten. Er wordt gestreefd naar voortdurende verbetering van de statistische output door innovatie.

QAF:

- Method 11.1.3 User consultation procedures. Procedures for user consultation on the statistics are in place. For example, they consist in setting up user committees, holding regular meetings between key users and statistical authorities, consulting key users or other relevant stakeholders, calling on the skills of experts on specific issues or processing individual user requests and responses.

DQAF:

- Indicator 0.3.1: The relevance and practical utility of existing statistics in meeting users' needs are monitored.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

7	Het is duidelijk op basis van welke afspraak een statistiek is samengesteld.

Toelichting:

- Het is duidelijk welke afspraak leidend is.

Beoordelingscriterium:

- De statistiek staat in het Jaarplan en/of Strategisch Meerjarenprogramma.
- Er is een contract op basis waarvan de statistiek wordt gemaakt.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.
- Kosten van het CBS.

3.2 Samenhang van het statistisch concept met concepten van andere statistieken

Over het algemeen moet voor wat betreft samenhang van de statistische concepten worden voldaan aan de Methodenreeks: Inleiding in het statistisch proces (zie R003). In deel 3 van dit document wordt het aspect samenhang besproken: 'de 7 coördinatie-niveaus van Ad Willeboordse.

De 7 coördinatie-niveaus van Willeboordse zijn vertaald in de eerste drie normen in deze paragraaf.

De Kwaliteitsrichtlijnen richten zich op samenhang van de variabelen en deelpopulaties.

Er is echter ook samenhang mogelijk voor wat betreft

- de eenheid,
- de afbakening van de populatie en
- de verslagperiode.

Dit wordt hier vooralsnog niet vermeld.

Referenties:

- R003 Methodenreeks: Inleiding in het statistische proces, deel 3 Samenhang.
- R007 Kwaliteitsgids Statistische Output, hoofdstuk 7.

1	De definities van de variabelen zijn voldoende begrijpelijk, eenduidig en volledig.

Toelichting:

- Doel van de norm is om na te kunnen gaan of er samenhang bestaat tussen statistieken.
- Samenhang is gericht op de klant. Deze moet combinaties kunnen maken. De norm betreft daarom variabelen die voor de externe (maar ook interne) klant zichtbaar zijn.

Beoordelingscriteria:

- Variabelen zijn gedefinieerd.
- Definities van variabelen zijn niet voor meerdere uitleg vatbaar.
- De definities van de variabelen behoeven geen uitleg.

Risicogebied:

- Duidelijkheid van de statistische output.

2	Er worden unieke namen gebruikt voor de variabelen.

Toelichting:

- Door dataleveranciers, ten behoeve van respondenten en voor gebruikers kunnen uiteraard wel afwijkende namen worden gehanteerd. Dit om aansluiting te vinden bij hun begrippenkader. Het verband tussen de unieke naam en synoniemen dient expliciet te zijn aangegeven.

Beoordelingscriteria:

- Er zijn geen homoniemen aanwezig in StatLine.
- Er worden geen synoniemen gebruikt binnen de statistiek.

Risicogebied:

- Duidelijkheid van de statistische output.

3	De variabelen zijn op een zinvolle manier relateerbaar aan andere variabelen binnen hetzelfde thema.

Beoordelingscriteria:

- Statistieken binnen hetzelfde thema hebben dezelfde eenheden, deelpopulaties en verslagperioden.
- Variabelen van verschillende statistieken binnen hetzelfde thema zijn combineerbaar zijn in één tabel.
- Er kunnen ratio's worden afgeleid op basis van twee variabelen binnen dezelfde tabel.

Code of Practice:

- Beginsel 14: [...] Het is mogelijk om gerelateerde gegevens uit verschillende gegevensbronnen te combineren en gezamenlijk te gebruiken.
- Indicator 14.3: De statistieken worden op basis van gemeenschappelijke normen ten aanzien van reikwijdte, definities, eenheden en classificaties in de verschillende enquêtes en gegevensbronnen opgesteld.

Referentie:

- R005A Code of Practice

Risicogebied:

- Duidelijkheid van de statistische output.

4	De variabelen hebben standaard definities.

Toelichting:

- Met variabelen worden outputvariabelen bedoeld.
- Gebruik van de BoS-definities is verplicht (R018B). Indien de BoS-definities problemen opleveren, kan afstemming plaatsvinden met de beheerder van de BoS-lijst (R018A).
- Indien er variabelen niet op de BoS-lijst voorkomen, is het gewenst dat de procedure wordt gevolgd voor het opvoeren van variabelen op de BoS-lijst.

Beoordelingscriterium:

- Internationaal geldende definities worden toegepast zoals definities die in Europese verordeningen staan.
- Periodiek worden de outputvariabelen gesynchroniseerd met de BoS-lijst volgens de geldende procedure.
- De BoS definities zijn toegepast.

DB 17 maart 2014

- Het DB wil het uitgangspunt verkennen om de internationale definitie als standaard te hanteren tenzij er een zwaarwegend argument is om hiervan (vooralsnog) af te wijken.

Code of Practice:

- Indicator 7.2: Er zijn procedures om te waarborgen dat standaardbegrippen, definities, classificaties en andere soorten normen overall binnen de statistische autoriteit op dezelfde wijze worden toegepast.

QAF:

- Method 14.3.2 Assessment of compliance with standards. Periodic assessments of compliance with standards on definitions, units and classifications are carried out and reflected in quality reporting.
- Method 14.3.3 Explanations of deviations from standards. Explanations of deviations from standards on definitions, units or classifications are made public and the reasons for deviating are explained, particularly in reference to European and international standards.

DQAF:

- Indicator 2.1.1: The overall structure in terms of concepts and definitions follows internationally accepted standards, guidelines, or good practices.

Referentie:

- R018A Bureau of Standards lijst.

Risicogebied:

- Duidelijkheid van de statistische output.

5	Er is samenhang in de deelpopulaties.

Beoordelingscriteria:

- Waar mogelijk is gebruik gemaakt van internationale classificatiesystemen.
- Er zijn alleen goedgekeurde samentrekkingen gebruikt van SBI-codes.
- CBS-regels voor omzetklassen, regio's en leeftijd zijn gebruikt.

Code of Practice:

- Indicator 7.4 De nationale classificatiesystemen en de overeenkomstige Europese systemen stemmen volledig met elkaar overeen.

QAF:

- Method 7.4.1 Consistency of national classifications. National classifications are consistent with the corresponding European classification systems.
- Method 14.3.2 Assessment of compliance with standards. Periodic assessments of compliance with standards on definitions, units and classifications are carried out and reflected in quality reporting.

DQAF:

- Indicator 2.3.1: Classification/sectorization systems used are standards, guidelines, or good practices.

Referentie:

- R017: Samenhang SBI 2008.

Risicogebied:

- Duidelijkheid van de statistische output.

3.3 Samenhang van het statistisch concept met de werkelijkheid

1	Het statistisch concept sluit aan bij de werkelijkheid.

Toelichting:

- Statistieken beschrijven in cijfers fenomenen in de werkelijkheid. Het gaat (doorgaans) niet om een administratieve of statistische werkelijkheid.
- Deze norm is minder van toepassing op voorgeschreven statistieken (Eurostat).

Beoordelingscriteria:

- De populatie sluit aan bij de werkelijkheid.
- De deelpopulaties sluiten aan bij de werkelijkheid.
- De variabelen sluiten aan bij de werkelijkheid.
- De classificaties sluiten aan bij de werkelijkheid.
- De verslagperiode of –tijdstip sluiten aan bij de werkelijkheid.
- Experts en gebruikers zijn geraadpleegd bij het ontwerp van de statistiek.

QAF:

- Method 7.2.3. Views of relevant experts and users. Statistical processes take into account the views of experts and users where appropriate.

Risicogebied:

- Relevantie van het statistisch concept.
- Bruikbaarheid van de cijfers.

3.4 Stabiliteit van het statistisch concept

1	Het statistisch concept is voldoende stabiel in de tijd.

Toelichting:

- Stabiliteit van het concept is de mate waarin in de loop van de tijd veranderingen plaatsvinden in het concept (eenheden, populatie, variabelen, classificatie, tijd).
- Er is een trade-off tussen stabiliteit in de tijd van het concept en relevantie. Als te lang aan een concept wordt vastgehouden, kan het concept achterhaalt raken.
- Er is ook een relatie met vergelijkbaarheid in de tijd. De stabiliteit van het concept heeft positieve invloed op de vergelijkbaarheid in de tijd.

Beoordelingscriterium:

- Het statistisch concept is en zal gedurende een redelijke periode stabiel blijven. De redelijkheid is afhankelijk van de statistiek.

Risicogebied:

- Relevantie van het statistisch concept.
- Bruikbaarheid van de cijfers.

4 Statistische data (cijfers)

Statistische data zijn de waarden van de variabelen of kortweg de cijfers.

Om de normen in dit hoofdstuk te kunnen toetsen, moet er een overzicht van alle interne en externe leveringen beschikbaar zijn.

Bij statistische data worden de volgende eigenschappen of kwaliteitsaspecten onderscheiden:

1. Nauwkeurigheid
2. Vergelijkbaarheid
3. Consistentie
4. Vertrouwelijkheid

Referentie:

- R053 Leidraad voor kwaliteit van cijfers.

4.1 Nauwkeurigheid van cijfers

1	Er is aandacht voor de variantie van het cijfer.

Toelichting:

- Als de variantie niet is vastgelegd (in een outputspecificatie) kan worden uitgegaan van een 'vanzelfsprekende' variantie.
- De toelaatbare variantie is gerelateerd aan de administratieve lastendruk. Des te kleiner de toelaatbare variantie, des te hoger de lastendruk en de kosten.
- De variantie is afhankelijk van de steekproefgrootte en de respons.

Beoordelingscriteria:

- Het is duidelijk welke methodologische afwegingen zijn gemaakt om de toelaatbare variantie te realiseren.
- De cijfers zijn 'fit for purpose' zijn ofwel voldoen voor het beoogd gebruikt.

Code of Practice:

- Beginsel 12: Europese statistieken zijn nauwkeurig en geven een betrouwbaar beeld van de werkelijkheid.

Referentie:

- R005A Code of Practice

Risicogebied:

- Bruikbaarheid van de cijfers.

2	Er is aandacht voor de vertekening van het cijfer.

Beoordelingscriteria:

- Het is duidelijk zijn welke methodologische afwegingen zijn gemaakt om de toelaatbare vertekening te realiseren.
- De cijfers zijn 'fit for purpose' zijn ofwel voldoen voor het beoogd gebruikt.
- Bij de gerealiseerde vertekening komt ook statistisch gevoel kijken. Het is niet altijd mogelijk om de vertekening te berekenen, rekening houdend met alle fouten die in het proces kunnen optreden.

Code of Practice:

- Beginsel 12: Europese statistieken zijn nauwkeurig en geven een betrouwbaar beeld van de werkelijkheid.

Risicogebied:

- Bruikbaarheid van de cijfers.

3	De nauwkeurigheid van het cijfer is stabiel in de tijd.

Toelichting:

- Het is een pre als de nauwkeurigheid van het cijfer steeds hetzelfde is, ook al is de nauwkeurigheid minder groot (constante kwaliteit).
- Heineken produceert ook 'altijd' bier van dezelfde kwaliteit.

Beoordelingscriterium:

- De gebruikte methoden veranderen met een lage frequentie (bijv. één keer in de vijf jaar). De geschikte frequentie is afhankelijk van de statistiek.

Risicogebied:

- Bruikbaarheid van de cijfers.

4.2 Vergelijkbaarheid van de statistische data (cijfers)

Zie hoofdstuk 8 in de Kwaliteitsgids Statistische Output (R007) voor nadere informatie over dit aandachtsgebied.

Er zijn drie vormen van vergelijkbaarheid:

- Vergelijkbaarheid in de tijd
- Vergelijkbaarheid tussen deelpopulaties
- Vergelijkbaarheid tussen landen (regionale deelpopulaties)

Er kan pas sprake zijn van vergelijkbaarheid van de cijfers als er ook samenhang bestaat tussen de concepten (noodzakelijke voorwaarde).

Vergelijkbaarheid in de tijd van de cijfers kan ook consistentie in de tijd van de cijfers worden genoemd.

1	De cijfers zijn binnen een redelijke periode voldoende vergelijkbaar.

Toelichting:

- De vergelijkbaarheid in de tijd gaat verloren, als het statistisch concept is gewijzigd dan wel als er methoden zijn gewijzigd (methodebreuk).
- Er zijn echter manieren om methodebreuken te repareren.
- Er is een trade-of met relevantie van het statistisch concept. Als het statistisch concept niet relevant meer is, kan het nodig zijn over te stappen op een ander concept. De vergelijkbaarheid in de tijd wordt daarmee verkleind.

Beoordelingscriterium:

- De tijdreeks is lang genoeg. Dit kan zowel de gerealiseerde als de geplande tijdreeks betreffen. Of een tijdreeks lang genoeg is, hangt geheel af van het gebruik van de reeks door klanten.

Code of Practice:

- Beginsel 14: Europese statistieken zijn samenhangend en vergelijkbaar in de tijd en tussen regio's en landen [.]
- Indicator 14.2: De statistieken zijn vergelijkbaar over een redelijk lange periode.

QAF:

- Method 14.2.2 Identification and measurement of changes in methods. Changes in methods are clearly identified and their impact measured to facilitate reconciliation.

DQAF:

- Indicator 4.2.2: Statistics are consistent or reconcilable over a reasonable period of time.

Referentie:

- R005A Code of Practice

Risicogebied:

- Bruikbaarheid van de cijfers.

2	De cijfers van deelpopulaties zijn onderling voldoende vergelijkbaar.

Toelichting:

- Deelpopulaties worden afgebakend door categorieën of klassen uit een classificatiesysteem. Dit kunnen ook ruimtelijke indelingen zijn binnen een land.
- De vergelijkbaarheid tussen deelpopulaties wordt verkleind als de methoden voor het samenstellen van de cijfers tussen de deelpopulaties afwijken.

Beoordelingscriterium:

- Voor het schatten van de cijfers wordt voor de gehele statistiek dezelfde methode gebruikt.

Risicogebied:

- Bruikbaarheid van de cijfers.

3	De statistiek wordt conform de voorschriften van Eurostat geproduceerd.

Toelichting:

- Opvolging van de norm leidt ertoe, dat de cijfers tussen EU landen voldoende vergelijkbaar zijn.
- Met voorschriften wordt bedoeld de (operationalisatie van de) concepten en de methoden.

Beoordelingscriterium:

- De concepten van Eurostat worden volledig gevolgd.
- De validatieregels van Eurostat worden gehanteerd.
- Er is geen sprake van pingpong tussen het CBS en Eurostat.

Code of Practice:

- Beginsel 14: Europese statistieken zijn samenhangend en vergelijkbaar in de tijd en tussen regio's en landen [.]
- Indicator 14.5: De vergelijkbaarheid van gegevens uit verschillende landen wordt binnen het Europees statistische systeem gewaarborgd door periodieke uitwisselingen tussen het Europees statistisch systeem en andere statistische systemen. De lidstaten en Eurostat voeren in nauwe samenwerking methodologische studies uit.

Referentie:

- R005A Code of Practice

Risicogebied:

- Bruikbaarheid van de cijfers.

4.3 Consistentie van de statistische data (cijfers)

Er zijn meerdere vormen van consistentie:

- Consistentie tussen voorlopige en definitieve cijfers
- Consistentie tussen korte en lange termijn cijfers, bijvoorbeeld kwartaal en jaar
- Consistentie met andere statistieken zoals NR en Eurostat
- Modelmatige consistentie tussen statistieken
- Consistentie tussen fenomenen (plausibiliteit)
- Consistentie tussen microdata en aggregaten

Consistentie in de tijd wordt behandeld bij 'vergelijkbaarheid in de tijd'. De laatste term is gangbaar.

Noodzakelijke voorwaarde voor consistentie tussen de cijfers is samenhang van de concepten van deze cijfers.

QAF:

- Method 14.1.2 Procedures and guidelines to combine outputs from complementary data sources. Process specific procedures and guidelines ensure that outputs obtained from complementary data sources are combined so as to assure internal coherence and consistency.

DB aanbeveling d.d. 1 mei 2017:

- Ontwerp geautomatiseerde consistentiechecks tussen eigen tabellen onderling, maar ook met andere publicaties van het CBS.

Referentie:

- R007 Kwaliteitsgids Statistische Output, hoofdstuk 9.

1	Voorlopige en definitieve cijfers zijn voldoende consistent.

Toelichting:

- Deze norm mag er niet toe leiden, dat bij de bepaling van de definitieve cijfers rekening wordt gehouden met de voorlopige cijfers.
- Bij afwijking van de norm moet gekeken worden naar de gehanteerde methoden. Ook kan dit aanleiding zijn tot het later of niet meer publiceren van voorlopige cijfers.
- Deze norm kan ook worden als volgt worden geformuleerd: Het voorspellend vermogen van de voorlopige cijfers moet voldoende zijn.

Beoordelingscriterium:

- Voorlopige cijfers wijken in de loop van de tijd niet structureel (hoger of lager) af van de definitieve cijfers.

Key performance indicator:

- Voor Economische Groei per kwartaal, Internationale Handel en Bevolkingsgroei gelden in 2013 prestatie-indicatoren voor afwijkingen tussen de voorlopige en definitieve cijfers (R056).

Code of Practice:

- Indicator 13.5: Voorlopige resultaten waarvan de nauwkeurigheid in geaggregeerde vorm aanvaardbaar is, kunnen worden gepubliceerd wanneer dat nuttig wordt geacht.

Risicogebied:

- Bruikbaarheid van de cijfers.

2	Korte en lange termijn cijfers zijn voldoende consistent.

Toelichting:

- Maandcijfers zijn bijvoorbeeld optelbaar tot jaarcijfers.

Risicogebied::

- Onbegrip bij de gebruikers.

3	Cijfers zijn voldoende consistent met andere statistieken.

Toelichting:

- Andere statistieken zijn in ieder geval Nationale Rekeningen en Eurostat statistieken.
- Absolute consistentie met NR kan niet worden verlangd, omdat cijfers ingepast moeten worden in de NR.
- Wel moet duidelijk zijn welke aanpassingen NR heeft uitgevoerd en waarom. Er moet sprake zijn van een systematische evaluatie en feedback tussen de bronstatistieken en NR.

Beoordelingscriterium:

- Cijfers van verschillende statistieken met overeenkomstige concepten wijken niet sterk van elkaar af.
- Tabellen zijn waar mogelijk gecombineerd.
- Cijfers op StatLine zijn consistent met die van Eurostat; eventuele verschillen zijn verklaard in de tabeltoelichting.
- Er is sprake van een systematische evaluatie en feedback tussen de bronstatistieken en NR.

Code of Practice:

- Indicator 14.4: Statistieken uit verschillende gegevensbronnen en met een uiteenlopende frequentie worden met elkaar vergeleken en op elkaar afgestemd.

QAF:

- Method 14.1.2 Procedures and guidelines to ensure combination of outputs from complementary sources. Process specific procedures and guidelines ensure that outputs obtained from complementary sources are combined so as to assure internal coherence and consistency.

DB d.d. 9 februari 2015:

- Informatie op StatLine is zoveel mogelijk consistent met die van Eurostat.
- Wanneer dit niet het geval is, wordt in de tabeltoelichting vermeld waarom er verschillen zijn (comply or explain).

Referentie:

- R074 Richtlijnen Consistentie StatLine-Eurostat.

Risicogebied:

- Vertrouwen van het publiek in het CBS.

4	Cijfers zijn algoritmisch consistent.

Toelichting:

- Met algoritmische consistentie worden verbanden bedoeld zoals: $x=y$ of $a+b=c$. Voorbeeld: omzet = kosten + winst.
- Symmetrische stromen zijn bijvoorbeeld de export van Nederland naar Duitsland en de import van Duitsland vanuit Nederland. Deze zouden gelijk moeten zijn.
- Binnen de statistiek voldoen cijfers aan bepaalde deterministische regels. Bij NR is 100% interne consistentie een vereiste.

- Ook wordt bijvoorbeeld gesproken over identiteiten, boekhoudregels en definitievergelijkingen.
- Deze norm geldt binnen een statistiek maar ook over statistieken heen.

Beoordelingscriterium:

- Als er algoritmische verbanden zijn tussen cijfers, dan kloppen deze ook. Er is geen sprake van 'statistische verschillen'.

Code of Practice:

- Indicator 14.1: De statistieken zijn samenhangend en consistent (d.w.z. rekenkundige en boekhoudkundige regels zijn in acht genomen).
- Indicator 14.4: Statistieken uit verschillende gegevensbronnen en met een uiteenlopende frequentie worden met elkaar vergeleken en op elkaar afgestemd.
- Indicator 14.5: De vergelijkbaarheid van gegevens uit verschillende landen wordt binnen het Europees statistisch systeem gewaarborgd door periodieke uitwisselingen tussen het Europees statistisch systeem en andere statistische systemen. De lidstaten en Eurostat voeren in nauwe samenwerking methodologische studies uit.

QAF:

- Method 14.5.4 Analysis of asymmetries. An analysis of asymmetries is carried out where possible, and reports on mirror statistics among statistical authorities are publicly available.
- Method 14.5.5 Analysis of mirror statistics. Discrepancies in mirror statistics are identified and corrected whenever possible.

DQAF:

- Indicator 4.2.1: Statistics are consistent within the dataset.

Risicogebied:

- Vertrouwen van het publiek in het CBS.

5	Cijfers die met elkaar in verband staan, zijn voldoende consistent (plausibel).

Toelichting:

- Het gaat hier samenhang van fenomenen zoals economische groei en werkloosheid. Dit is tegenstelling tot samenhang van concepten.
- Zie ook variabelen die in de conjunctuurklok voorkomen. Ontwikkelingen zouden in bepaalde gevallen dezelfde kant op moeten wijzen, zoals Consumptie en Consumentenvertrouwen. Er is hierbij geen deterministisch verband tussen cijfers maar de fenomenen vertonen wel samenhang.
- Ook kunnen cijfers worden vergeleken met verwachtingen van experts.
- Het trefwoord is hier plausibiliteit.
- Deze norm heeft ook betrekking op tussenresultaten (meso-analyse)

Beoordelingscriteria:

- Cijfers worden beoordeeld op hun plausibiliteit door middel van een analyse voordat een cijfer wordt gepubliceerd.
- Er worden economische modellen of andere modellen gebruikt voor het beoordelen van cijfers.

Code of Practice:

- Indicator 14.4: Statistieken uit verschillende gegevensbronnen en met een uiteenlopende frequentie worden met elkaar vergeleken en op elkaar afgestemd.

QAF:

- Method 12.1.4 Comparison of intermediate results and outputs. Intermediate results and outputs are compared with other relevant sources of information in order to ensure validity.
- Method 14.4.3 Reconciliation of statistical outputs. Statistical outputs are reconciled whenever possible.

DQAF:

- Indicator 3.4.1: Intermediate results are validated against other information where applicable.
- Indicator 3.4.2: Statistical discrepancies in intermediate data are assessed and investigated.
- Indicator 3.4.3: Statistical discrepancies and other potential indicators or problems in statistical outputs are investigated.
- Indicator 4.2.3: Statistics are consistent or reconcilable with those obtained through other data sources and/or statistical frameworks.

Risicogebied:

- Vertrouwen van het publiek in het CBS.

6	Aggregaten en details (microdata) zijn voldoende consistent.

Toelichting:

- Inconsistentie ontstaat bij meso- en macrogaafmaken zonder aanpassing van de microdata.
- Er kan, om reden van efficiency, bewust worden afgeweken van deze norm.
- Als het CBS de desbetreffende microdata ter beschikking stelt aan derden, moet hiermee rekening worden gehouden en worden toegelicht.
- Ook kan worden overwogen om de mutaties op meso- en macroniveau toe te voegen aan het bestand van microdata.

Beoordelingscriterium:

- Er vinden op tussen- en eindresultaten geen mutaties plaats.
- Alle mutaties vinden op microdata plaats.

Risicogebied:

- Bruikbaarheid van microdata.

4.4 Vertrouwelijkheid van de cijfers

1	De gepubliceerde data zijn op de juiste manier statistisch beveiligd.

Toelichting:

- Het risico van onthulling van individuele eenheden (personen, bedrijven) moet voldoende klein zijn. Dit geldt voor alle leveringen dus ook voor ASD MR BR.
- Deze norm geldt niet voor leveringen aan Eurostat. Het CBS en Eurostat behoren samen tot het Europees Statistisch Systeem (ESS).

Beoordelingscriterium:

- De methoden uit het Handboek Statistische Beveiliging zijn toegepast.
- Er is gebruikt gemaakt van beveiligingssoftware.

UN Principles:

- Principle 6: Individual data collected about natural persons and legal entities, or about small aggregates that are subject to national confidentiality rules, are to be kept strictly confidential and are to be used exclusively for statistical purposes or for purposes mandated by legislation.

Statistical Law EU:

- In artikel 20.3 is vermeld in welke gevallen statistische geheimhouding niet van toepassing is.

Code of Practice:

- Beginsel 5: Statistische geheimhouding en gegevensbescherming . De privacy van gegevensverstrekkers, het vertrouwelijke karakter van de informatie die zij verstrekken, het uitsluitende gebruik daarvan voor statistische doeleinden en de beveiliging van de gegevens zijn absoluut gegarandeerd.
- Indicator 5.4: Medewerkers krijgen instructies en richtlijnen over de bescherming van de statistische geheimhouding gedurende het gehele statistische proces. Het geheimhoudingsbeleid wordt publiek gemaakt.

QAF:

- Method 5.4.7: Statistical disclosure control methods. Provisions are in place to ensure that prior to the release of statistical information (aggregate data and microdata), statistical disclosure control methods are applied in order to secure statistical confidentiality.
- Method 5.4.8: Output checking. Whenever access to microdata for research purposes takes place in a secure environment (e.g. remote access, safe centre, remote execution), all output is checked for disclosure before release. Procedures are in place to prevent the breach of statistical confidentiality.

CBS-wet:

- In artikel 37 lid 3 staat dat gegevens zodanig openbaar worden gemaakt, dat daaraan geen herkenbare gegevens van een afzonderlijk persoon, huishouden, onderneming of instelling kan worden ontleend.
- Een uitzondering wordt gemaakt voor ondernemingen en instellingen, als er gegronde redenen aanwezig zijn dat de betrokken onderneming of instelling geen bedenking heeft tegen openbaarmaking.

Gedragscodes:

- Het CBS produceert statistische informatie waarin de individuele gegevens niet meer herkenbaar zijn.
- Gegevens over afzonderlijke personen of bedrijven worden ook niet verstrekt aan andere organisaties.

Referenties:

- R003 Methodenreeks: Statistische beveiliging
- R005A Code of Practice
- R036 CBS Wet
- R043 Statistical Law EU
- R045A Gedragscode CBS
- R046 UN Fundamental Principles of Official Statistics

Risicogebied:

- Vertrouwen van het publiek in het CBS.

5 Statistische output

Statistische output bestaat uit de statistische presentaties in diverse vormen zoals cijfers in tabelvorm inclusief toelichting, grafieken, diagrammen, kaarten, animaties. Het gaat alleen om statistische output ten behoeve van externe klanten.

Bij statistische output worden de volgende eigenschappen of kwaliteitsaspecten onderscheiden:

1. Duidelijkheid
2. Toegankelijkheid
3. Volledigheid
4. Reproduceerbaarheid

5.1 Duidelijkheid van de statistische output

Code of Practice:

- Beginsel 15: Europese statistieken worden in een duidelijke en begrijpelijke vorm gepresenteerd en op een passende en gebruikersvriendelijke manier gepubliceerd. [.]
- Indicator 15.1: De statistieken en de desbetreffende metagegevens worden gepresenteerd en gearhiveerd in een vorm die een juiste interpretatie en zinvolle vergelijkingen mogelijk maakt.
- Indicator 15.6: De gebruikers worden op de hoogte gehouden van de methoden die voor statistische processen zijn toegepast, waaronder het gebruik en de integratie van administratieve en andere gegevens.

QAF:

- Method 15.1.8: Comparisons in publications. Meaningful comparisons are clearly included in publications as appropriate.

DQAF:

- Indicator 1.2.1: The terms and conditions under which statistics are collected, processed, and disseminated are available to the public. Zie CoP 15.6.
- Indicator 5.1.1: Statistics are presented in a way that facilitates proper interpretation and meaningful comparisons (layout and clarity of text, tables, and charts). Zie CoP 15.1.
- Indicator 5.2.1: Documentation on concepts, scope, classifications, basis of recording, data sources, and statistical techniques is available, and differences from internationally accepted standards, guidelines, or good practices are annotated.

Referentie:

- R005A Code of Practice
- R007 Kwaliteitsgids Statistische Output, hoofdstuk 13.

1	De teksten in StatLine tabellen voldoen aan de <i>Redactionele Voorschriften</i> .

Toelichting:

- De Redactionele voorschriften zijn te vinden op Intranet (CBS, datum onbekend).
- De voorschriften betreffen onder meer:
  - de tabeltitel
  - de koepeltekst
  - de tabeltoelichting
  - tabbladen
  - definities van variabelen
- Bij een audit met een brede scope is het niet haalbaar alle voorschriften te toetsen. Geadviseerd wordt om bij opvallende tekortkomingen in de teksten na te gaan of een voorschrift van toepassing is.

Referentie:

- RM013 Redactionele voorschriften

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

2	De tabeltoelichting in StatLine tabellen is juist en volledig.

Beoordelingscriteria:

- De tabeltoelichting bevat de volgende onderdelen: 1. Toelichting 2. Definities en verklaring van symbolen 3. Koppelingen naar relevante tabellen en artikelen 4. Bronnen en methoden 5.
- De tabeltoelichting bevat informatie over de kwaliteit van voorlopige cijfers.
- De tabeltoelichting bevat informatie over eventuele methodenbreuken.
- De tabeltoelichting bevat informatie over effecten als gevolg van verschillende databronnen.

QAF:

- Method 14.2.3 Publication and explanation of breaks in time series. Any breaks occurring in statistical series are highlighted together with their reasons, consequences and the methods for ensuring reconciliation over time. The explanations are publicly available. These methods can range from the most complete procedures (e.g. providing old series data linked to the new one) to the simplest (e.g. user's guidelines or recommendations for linking the different series).
- Method 14.4.2 Identification and explanation of divergences. Divergences in the outputs from different data sources are identified and reasons clearly and publicly explained.
- Method 13.5.2 Quality of preliminary results. When preliminary results are released, appropriate information is provided to the user about the quality of the published results.

DB d.d. 8 januari 2018:

- Vermelden van bronnen in de tabeltoelichting.

3	De korte onderzoeksbeschrijving voldoet aan de voorschriften van het sjabloon korte onderzoeksbeschrijving.

Toelichting:

- Het Sjabloon korte onderzoeksbeschrijving is te vinden op Intranet (CBS, 2006).
- Er wordt vanuit de tabeltoelichting verwezen naar de korte onderzoeksbeschrijving.
- De korte onderzoeksbeschrijving bevat de volgende onderwerpen:
  - doel
  - doelpopulatie
  - statistische eenheid
  - aanvang onderzoek
  - frequentie
  - publicatiestrategie
  - soort onderzoek
  - waarnemingsmethode
  - berichtgevers
  - steekproefomvang
  - controle- en correctiemethoden
  - weging
  - nauwkeurigheid
  - volgtijdelijke vergelijkbaarheid
  - de kwaliteitsstrategie

Code of Practice:

- Indicator 6.4: Informatie over de gebruikte gegevensbronnen, methoden en procedures is openbaar.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

4	Het gehele statistisch concept van de StatLine tabel wordt toegelicht.

Toelichting:

- Het statistisch concept bestaat uit: de statistische eenheid of doeleenheid, afbakening van de doelpopulatie, de doel-deelpopulaties of classificaties en de variabelen inclusief hun definities en de verslagperiode (populatietijd).
- Het statistisch concept komt aan de orde in de tabeltoelichting (variabelen) en de korte onderzoeksbeschrijving (eenheid, populatie).

Historie:

- Er is ooit sprake geweest van een lange onderzoeksbeschrijving. Er bestaat ook een concept sjabloon voor. De lange onderzoeksbeschrijving bevat de volgende rubrieken:
  - Doelstelling en opzet
  - Achtergrond en vergelijkbaarheid in de tijd
  - Onderzoekspopulatie
  - Dataverzameling en respons
  - Bewerking data
  - Uitkomsten en berekeningswijze
  - Kwaliteit en nauwkeurigheid van de uitkomsten
  - Informatie
- Het sjabloon is echter nooit goedgekeurd en gepubliceerd. Er kan dan ook niet worden gesteld, dat er een lange onderzoeksbeschrijving moet zijn en dat die beschrijving conform het sjabloon moet zijn.
- Zie de vorige norm voor de korte onderzoeksbeschrijving.

Risicogebied:

- Duidelijkheid van de statistische output.

5	Belangrijke herzieningen of wijzigingen zijn vooraf gemeld.

Toelichting:

- Herzieningen of wijzigingen betreffen in eerste instantie wijzigingen van de methodologie. Maar ook wijzigingen in het proces, de concepten en databronnen zijn van toepassing.
- Een herziening of wijziging is belangrijk als de wijziging gevolgen heeft voor één meer kwaliteitsaspecten van de output en/of als al gepubliceerde, definitieve cijfers veranderen.

Beoordelingscriteria:

- Er is een melding beschikbaar aan een Adviesraad, aan gebruikers en/of op Internet.
- De melding is op een redelijke termijn voorafgaand aan de publicatie van de output gedaan (tussen 1 en 6 maand).

Code of Practice:

- Indicator 6.6: Belangrijke herzieningen of wijzigingen van de methoden worden vooraf aangekondigd.

DQAF:

- Indicator 1.2.4: Advanced notice is given of major changes in methodology, source data, and statistical techniques.

DB 4 maart 2013:

- In de Praktijkcode voor Europese Statistieken staat dat belangrijke herzieningen of wijzigingen van de methoden vooraf moeten worden aangekondigd. Dit kan in de adviesraden, zoals dat op dit moment ook gebeurt.

Risicogebied:

- Vertrouwen van het publiek in het CBS.

5.2 Toegankelijkheid van de statistische output

Zie hoofdstuk 12 in de Kwaliteitsgids Statistische Output (R007) voor nadere informatie over dit aandachtsgebied.

Omdat de toegankelijkheid van statistieken overwegend centraal wordt geregeld, wordt dit niet uitgebreid in de Kwaliteitsrichtlijnen beschreven. Eén statistiek kan niet zinvol worden getoetst aan deze normen. De volgende normen zijn wel specifiek voor één statistiek.

1	De output is voor interne klanten voldoende toegankelijk.

Toelichting:

- Dit betreft alleen leveringen aan benoemde, interne klanten.
- Volgens de business architectuur worden rustpuntbestanden in koppelvlakken geplaatst, zodat er sprake is van optimale toegankelijkheid. Dit wordt gefaciliteerd door het Data Service Centrum (DSC).

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

2	De output wordt volgens het afgesproken medium en in het afgesproken formaat geleverd aan interne en externe klanten.

Toelichting:

- Dit betreft alleen leveringen aan benoemde klanten: intern en extern.
- Als er geen afspraken zijn, is deze norm niet van toepassing.
- Medium: papier, CD, mail, datacom, Data Service Centrum (DSC), data base, etc.
- Format: Word, PDF, Excel, HTML, Access, SDMX, etc.

Code of Practice:

- Beginsel 15: Europese statistieken worden [.] op passende en gebruikersvriendelijke manier gepubliceerd [.]

QAF:

- Method 15.2.6 Appropriate forms and channels. Appropriate dissemination forms and channels (e.g. social media, on-line fora for different user-segments) are used to allow better understanding and comparison of particular results and to facilitate their use by different users.

DQAF:

- Indicator 5.1.2: Dissemination media and format are adequate.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

5.3 Volledigheid van de statistische output

1	De statistische output beschrijft de afgesproken eenheden en populatie van eenheden.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

2	De statistische output bevat alle afgesproken variabelen.

Toelichting:

- Deze norm geldt voor alle leveringen aan zowel interne als externe klanten.
- Het gaat om de variabelen zoals genoemd in de outputspecificatie en de SLA's. Deze norm kan alleen worden getoetst als deze documenten aanwezig zijn.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

3	De afgesproken classificatiesystemen zijn toegepast.

Toelichting:

- Niet alleen het juiste classificatiesysteem moet zijn toegepast, maar ook de juiste versie ervan.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

4	De statistische output beschrijft de afgesproken deelpopulaties.

Toelichting

- Het juiste detailniveau is gekozen, bijvoorbeeld SBI op 3-digit niveau.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

5	De statistische output beschrijft de afgesproken verslagperiode

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

5.4 Reproduceerbaarheid van de output

Als statistische output reproduceerbaar is, is deze ook controleerbaar. Dat wil zeggen dat nagegaan kan worden hoe statistische output tot stand is gekomen.

Reproduceerbaarheid wil zeggen, dat het statistisch proces kan worden herhaald en dat dit tot dezelfde output leidt.

Reproduceerbaarheid maakt het opsporen van fouten beter mogelijk en bevordert de transparantie van het proces.

Gedragscode:

- Het CBS geeft transparantie vorm door de bereidheid voortdurende verantwoording af te leggen aan de maatschappij en op wetenschappelijk niveau, onder andere door reproduceerbaarheid van de cijfers. Zie pag. 4-5.

Referentie:

- R045A Gedragscode CBS.

1	Handmatige wijzigingen van de data zijn tot een minimum beperkt.

Toelichting:

- Handmatige wijzigingen bemoeilijken de reproduceerbaarheid en daarmee ook de controleerbaarheid van de output.

Beoordelingscriterium:

- Het automatiseren van handmatige wijzigingen is niet mogelijk, lastig of te duur in verhouding tot de kostenbesparing die het oplevert.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	Alle handmatige wijzigingen van de data zijn vastgelegd.

Beoordelingscriterium:

- Er wordt gelogd wat er is gewijzigd of de oude waarden blijven bewaard.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	Voor elke versie van de output is vastgelegd welke versie van de bestanden is verwerkt en welke versie van de programmatuur is gebruikt.

Beoordelingscriterium:

- Elke output kent een versie.
- Elke input kent een versie
- Programmatuur heeft een versie.
- Van elke output is vastgelegd/gelogd welke versie van de input is gebruikt en welke versie van de programmatuur is gebruikt.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

4	Output is reproduceerbaar vanaf de microbase tot 3 jaar na datum.

Toelichting:

- De norm impliceert dat de output niet reproduceerbaar hoeft te zijn vanaf de inputbase.
- Deze norm is in het CAB van april 2013 aan de orde geweest in het kader van bewaartermijnen.
- Reproduceerbaar vanaf de microbase tot 3 jaar na datum.

Risicogebied:

- Beschikbaarheid van data voor toekomstig gebruik.

6 Overige output in de vorm van data

Overige output betreft data die nog geen statistiek zijn. Het betreft microdata, tussenproducten, halffabricaten, etc. die door een ander proces nog verder verwerkt worden tot statistiek. Voor ontsluiting van deze data via het DSC wordt verwezen naar hoofdstuk 13.

6.1 Conformiteit van de overige output met de afspraken

1	De overige output voldoet aan de afspraken.

Toelichting

- Het ligt voor de hand dat er afspraken zijn gemaakt over aspecten zoals juistheid, volledigheid en koppelbaarheid.

Beoordelingscriterium:

- Er is een controleproces waarbij de overige output wordt getoetst aan de afspraken.
- Afwijkingen van de afspraken worden hersteld of gemeld aan de klant.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

7 Levering output

Om de normen in dit hoofdstuk te kunnen toetsen, moet er een overzicht van alle interne en externe leveringen beschikbaar zijn.

Onder levering wordt zowel verstaan het beschikbaar stellen (passief), als het verzenden naar de klant (actief). Disseminatie of verspreiding zijn alternatieve termen voor het begrip levering. In het Engels wordt ook de term release gebruikt.

Bij levering van output worden de volgende eigenschappen of kwaliteitsaspecten onderscheiden:

1. Volledigheid
2. Tijdigheid
3. Voorspelbaarheid
4. Punctualiteit
5. Gelijktijdigheid

7.1 Volledigheid van de levering van de output

Zie hoofdstuk 15 in de Kwaliteitsgids Statistische Output (R007) voor nadere informatie over dit aandachtsgebied.

Volledigheid kan alleen worden getoetst aan gemaakte afspraken. Het betreft output voor zowel interne als externe klanten. De conformiteit met de gemaakte afspraken wordt getoetst.

1	Alle statistieken die in het Jaarplan van het CBS staan, worden ook gepubliceerd op StatLine.

Toelichting:

- In het Jaarplan van het CBS staat aangegeven wanneer welke tabellen worden gepubliceerd op StatLine.
- Om reden van efficiency wordt ook niet meer gepubliceerd dan wat in het Jaarplan van het CBS staat.

Risicogebied:

- Vertrouwen van het publiek in het CBS.

2	Alle cijfers die aan externe klanten zijn geleverd, staan op StatLine of op de CBS-website.

Toelichting:

- Periodiek ASD MR BR wordt opgenomen in StatLine (R075).
- Incidenteel ASD MR BR wordt geplaatst op de website, maar moet qua omvang en onderwerp belangrijk genoeg zijn (R075).
- In 2000 is er een afzonderlijk project uitgevoerd met als doel alle publicabele gegevens in StatLine te plaatsen.
- Alle klanten dienen (gelijktijdig) te kunnen beschikken over dezelfde informatie.
- De norm geldt ook voor betaald werk voor derden (ASD MR BR).
- Deze norm geldt niet voor leveringen van tussenresultaten aan samenwerkingsverbanden.
- Leveringen aan klanten kunnen overlap vertonen. Het kan dan efficiënter zijn om te volstaan met één tabel op StatLine of de website.

Referenties:

- R075 Publiceren **maatwerk**.

Risicogebied:

- Vertrouwen van het publiek in het CBS.

7.2 Tijdigheid van de levering van statistische output

1	Er wordt voldaan aan de 1-op-1 norm.

Toelichting:

- De doorlooptijd van de productie is niet langer dan de verslagperiode. Dit gerekend vanaf het einde van de verslagperiode.
- In de verordeningen van Eurostat staan doorgaans leverdata vermeld. Ook hieraan moet worden voldaan.
- De norm geldt voor de eerste versie van de cijfers (voorlopige cijfers).
- De norm geldt voor externe klanten.
- Zie ook paragraaf 4.3 over Consistentie van de statistische data (cijfers).

DB 7 januari 2013:

- Er zijn 16 statistieken die niet aan deze norm voldoen. Bij 9 wordt gekeken naar mogelijke versnelling.

DB 24 maart 2014:

- Er zijn nog enkele statistieken die niet aan de 1-op-1 norm voldoen.

Beoordelingscriteria:

- Afwijkingen op de 1-op-1 norm worden verklaard in het Selfassessment (of in een ander document).

Code of Practice:

- Beginsel 13: Europese statistieken zijn tijdig [..].
- Indicator 13.1: Wat de tijdigheid betreft, wordt voldaan Europese en andere internationale normen ten aanzien van de publicatie.
- Indicator 13.5: Voorlopige resultaten waarvan de nauwkeurigheid in geaggregeerde vorm aanvaardbaar is, kunnen worden gepubliceerd wanneer dat nuttig wordt geacht.

QAF:

- Method 13.5.1 Disseminating of preliminary results. The possibility of disseminating preliminary results is reviewed regularly taking into account data accuracy and reliability.

DQAF:

- Indicator 4.1.2: Timeliness follows dissemination standards.

Opmerking:

- Verkorting van de doorlooptijd is een beproefde manier om de efficiency van een proces te vergroten. Door de doorlooptijd te verkorten worden eventuele knelpunten duidelijker, die vervolgens dienen te worden opgelost.

Referenties:

- R005A Code of Practice
- R007 Kwaliteitsgids, hoofdstuk 10.
- R039 Tijdigheid (1-op-1 norm)

Risicogebied:

- Bruikbaarheid van de cijfers.

7.3 Voorspelbaarheid van de levering van de statistische output

Zie hoofdstuk 11 in de Kwaliteitsgids Statistische Output (R007) voor nadere informatie over dit aandachtsgebied. Het betreft output voor zowel interne als externe klanten.

1	De publicatie van cijfers wordt aangekondigd in de tabeltoelichting.

Toelichting:

- De datum wordt bepaald door het CBS met inachtneming van de eisen van gebruikers zoals Eurostat.
- De belangrijkste achtergrond van deze normen is om de schijn te vermijden dat de bekendmaking van output mede door politieke opportuniteit wordt bepaald. Als we de dag voor of juist na de verkiezingen een allochtonenkaart uitbrengen, doen we dat omdat we dat al eerder hadden gepland en niet vanwege de (pas later uitgeschreven) verkiezingen.
- De weekagenda van de persberichten wordt vrijdag voorafgaand aan de week erna gepubliceerd.
- Het publicatieschema heeft betrekking op publicaties zoals persberichten.

Beoordelingscriterium:

- De publicatie van de cijfers staat in de tabeltoelichting.

Referentie:

- R040 Weekagenda.

Code of Practice:

- Indicator 6.5: De datum en het tijdstip van bekendmaking van statistische nieuwsberichten worden vooraf aangekondigd.
- Indicator 13.2: Er wordt een vast moment van de dag voor de publicatie van statistieken bekendgemaakt.

DQAF:

- Indicator 5.1.3: Statistics are released on a preannounced schedule.

Risicogebied:

- Vertrouwen van het publiek in het CBS.

2	Iedere afwijking van het tijdschema voor de verspreiding wordt van te voren aangekondigd en uitgelegd en er wordt een nieuwe datum voor verspreiding bepaald.

Toelichting:

- Een afwijking van het tijdschema kan een afwijking zijn van het jaarplan maar ook van de weekagenda.

Beoordelingscriterium:

- Het is bekend hoe een afwijking op het tijdschema wordt gemeld op de website.

Referenties:

- R040 Weekagenda.

Code of Practice:

- Indicator 13.4: Afwijking van de publicatiekalender wordt van tevoren aangekondigd en uitgelegd, en er wordt een nieuwe publicatiedatum vastgesteld.

Risicogebied:

- Vertrouwen van het publiek in het CBS.

7.4 Punctualiteit van het tijdstip van levering van de statistische output

Er is verschil tussen punctualiteit en tijdigheid:

- Tijdigheid betreft de periode tussen het eind van de verslagperiode en de geplande publicatiedatum.
- Punctualiteit is het verschil tussen de geplande en gerealiseerde publicatiedatum.

Referentie:

- R007 Kwaliteitsgids: hoofdstuk 11 over punctualiteit.

1	De belangrijkste output is de laatste twaalf maanden op het aangekondigde tijdstip gepubliceerd.

Toelichting:

- Het aangekondigde tijdstip betreft het tijdstip zoals dit van tevoren is gepubliceerd in de publicatieplanning van het kalenderjaar en in de weekagenda.
- Wat “belangrijkste cijfers” zijn, wordt overgelaten aan degene die de norm hanteert.
- In 2015 gelden als prestatie-indicatoren voor geheel CBS:
  - Het percentage op de geplande datum gepubliceerde nieuwsberichten met als streefwaarde 90% (1.3a, EZ: 1).
  - Het percentage op de geplande datum gerealiseerde leveringen aan Eurostat met als streefwaarde 90% (1.3.c, EZ: 1).
- Vanaf 2018 gelden als prestatie-indicatoren voor geheel CBS:
  - Het percentage op de geplande datum gepubliceerde nieuwsberichten met als streefwaarde 99% (3.1; CCN).
  - Het percentage op de geplande datum gerealiseerde leveringen aan Eurostat met als streefwaarde 99% (3.2; SER).
- Ook output aan interne klanten dient op het afgesproken tijdstip te worden geleverd.

Beoordelingscriterium:

- Idem zoals de norm.
- Er is een productieplanning met mijlpalen. Eén van de mijlpalen is de levering van de statistische output ofwel publicatie van de cijfers.

Referenties:

- R040 Weekagenda
- R056 Prestatie-indicatoren CBS inclusief streefwaarden

Code of Practice:

- Beginsel 13: Europese statistieken [...] worden op het aangekondigde tijdstip gepubliceerd.

Referentie:

- R005A Code of Practice

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

7.5 Gelijktijdigheid van de levering van de statistische output

Zie hoofdstuk 11 in de Kwaliteitsgids Statistische Output (R007) voor nadere informatie over dit aandachtsgebied.

1	De cijfers worden gelijktijdig en op dezelfde manier voor alle gebruikers openbaar gemaakt.

Toelichting:

- Als wordt afgeweken van deze norm, moet dit openbaar gemaakt worden.
- Deze norm geldt ook levering van output aan samenwerkingsverbanden en werk voor derden.

DB besluit d.d. 25 oktober 2010 (embargobeleid):

- Bij het publiceren van nieuwe data is er geen mogelijkheid tot voorinzage.
- Bij het opstellen van persberichten en webjes kan er alleen indien nodig bij externen navraag gedaan worden over de verklaring die door het CBS bij de cijfers wordt gegeven.
- Bij het gezamenlijk opstellen van publicaties is voorinzage onontkoombaar.
- De bestaande afspraken met Eurostat en ten aanzien van de statistieken Werkloosheid en Armoedebereik met het Ministerie van SZW, Kosten van de zorg met het Ministerie van VWS, Economische groei (eerste raming) met het CPB en Overheidstekort met het Ministerie van Financiën worden op de website gemeld.
- De overige bestaande afspraken ten aanzien van voorinzage moeten binnen twee jaar worden afgebouwd. (PNDT: Uiterlijk 25 oktober 2012).

DB d.d. 28 oktober 2013 en 4 november 2013

- Verstrekkingen onder embargo worden beperkt tot de belangrijkste conjunctuurindicatoren.
- De voorinzagetermijn bedraagt nooit meer van 24 uur van te voren.

Raad van Advies d.d. 12 mei 2017

- De beperkte voorinzage die het CBS onder embargo verleent, waarbij het openbaar maakt welke informatie aan welke partij verstrekt wordt, dient slechts het doel om anderen de gelegenheid te bieden zich voor te bereiden op het bericht.

Beoordelingscriterium:

- Als er sprake is van voorinzage dan is dit gemeld op de website onder het Publicatiebeleid.

Code of Practice:

- Indicator 6.7: De statistische autoriteiten bepalen zelfstandig het tijdstip en de inhoud van statistische nieuwsberichten. Hierbij houden zij rekening met het doel om tijdige en volledige statistische informatie te verschaffen. Alle gebruikers hebben op hetzelfde tijdstip dezelfde toegang tot statistische nieuwsberichten. Bevoorrechte toegang voor externe gebruikers vóór de bekendmaking van een bericht is beperkt en goed gemotiveerd, en wordt gecontroleerd en gepubliceerd. In het geval van een inbreuk worden de regelingen voor toegang herbeoordeeld om de onpartijdigheid te garanderen.

DQAF:

- Indicator 1.2.2: Internal governmental access to statistics prior to the release is publicly identified.
- Indicator 5.1.4: Statistics are made available to all users at the same time.

Risicogebied:

- Vertrouwen van het publiek in het CBS.

8 Rapportages

In dit hoofdstuk worden normen beschreven die betrekking hebben op de kwaliteit van rapportages aan alle bekende klanten en andere betrokkenen.

Hierbij gaat het om kwaliteitsrapportages aan zowel interne als externe klanten, alsook om rapportages aan het DB (Q-rapportages). Onderscheid wordt gemaakt tussen de rapportages en het tijdstip van levering.

Rapportages worden gebruikt voor twee doeleinden:

- Toetsen of de afgesproken kwaliteit is behaald en vervolgens het besturen van het proces (regie). Als de kwaliteit onvoldoende is, kunnen extra maatregelen worden overwogen.
- Het afleggen van verantwoording over de kwaliteit.

Rapportages vergroten de transparantie van processen en producten.

Om de normen in dit hoofdstuk te kunnen toetsen, dient er een overzicht van alle outputspecificaties of afspraken met klanten beschikbaar te zijn.

Bij rapportage worden de volgende eigenschappen of kwaliteitsaspecten onderscheiden:

1. Beschikbaarheid
2. Conformiteit met de afspraken
3. Punctualiteit van het tijdstip van levering

8.1 Beschikbaarheid van rapportages

1	Alle afgesproken kwaliteitsrapportages worden geleverd.

Toelichting:

- Het betreft kwaliteitsrapportages zowel aan interne, als aan externe klanten.
- Volgens de business architectuur dienen de datasets in de koppelvlakken vergezeld te gaan van een kwaliteitsrapportage. De afnemer van de dataset kan dan toetsen of de gerealiseerde kwaliteit voldoet aan de afgesproken kwaliteit.
- De korte onderzoeksbeschrijving kan ook worden beschouwd als een soort kwaliteitsrapportage aan StatLine klanten.

Code of Practice:

- Indicator 4.3: [...] en wordt gerapporteerd overeenkomstig de kwaliteitseisen die gelden voor Europese statistieken.
- Indicator 15.7: De gebruikers worden op de hoogte gehouden van de kwaliteit van de statistische output gemeten aan de hand van de kwaliteitseisen voor Europese statistieken.

QAF:

- Method 12.2.2 Quality indicator(s). Quality indicator(s) on accuracy and reliability are regularly monitored and published in quality reports.

Beoordelingscriteria:

- Idem zoals de norm.

Risicogebied:

- Duidelijkheid van de statistische output. Klanten kunnen de cijfers niet op waarde schatten.

2	Kwaliteitsrapportages aan Eurostat staan ook op de CBS-website.

Toelichting:

- Er is een standaard CBS format voor kwaliteitsrapportages beschikbaar, maar dit format is vooralsnog facultatief.

Beoordelingscriteria

- De kwaliteitsrapportage staat op de CBS-website.
- De korte onderzoeksbeschrijving bevat een link naar de kwaliteitsrapportage (onderaan).

DB 2 april 2013:

- EBN en SER zetten in 2013 ieder acht kwaliteitsrapportages aan Eurostat ook op de CBS-website.
- Voor 2014 zijn nog geen afspraken gemaakt (stand mei 2013).

QAF:

- Method 4.3.4 User-oriented quality reports. User-oriented quality reports are produced regularly and publicly available in accordance with the ESS standards for reference metadata and quality indicators, i.e. the Single Integrated Metadata Structure (SIMS).
- Method 4.3.5 Producer-oriented quality reports. Producer-oriented quality reports are produced regularly and disseminated as appropriate (periodicity to be determined, e.g. by the specific Regulation and the survey life cycle), in accordance with the ESS standards for reference metadata and quality indicators, i.e. Single Integrated Metadata Structure (SIMS). They are used for regular quality monitoring over time.

- Method 15.7.3 Availability of quality reports. Quality reports are available on the websites of the statistical authorities.

Referentie:

- R054A ESS handbook for quality reports (incl. Single Integrated Metadata Structure (SIMS))

Risicogebied:

- Duidelijkheid van de (kwaliteit van de) statistische output

3	Elke levering aan een interne klant gaat vergezeld van een kwaliteitsrapportage.

Toelichting

- Als er afspraken zijn gemaakt over de kwaliteit van de output, dan kan worden volstaan met een uitzonderingenrapportage.
- Kwaliteitsrapportages aan interne klanten zijn wel zeer gewenst, maar geen harde eis. Het is geen CBS-beleid.

Beoordelingscriteria:

- Kwaliteitsrapportages worden geleverd bij elke levering van de output.
- Kwaliteitsrapportages bevatten informatie die relevant is voor de kwaliteit van de statistische output die ermee wordt samengesteld.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van statistische output.

8.2 Conformiteit van de rapportages met de afspraken

1	Kwaliteitsrapportages aan Eurostat voldoen aan de voorschriften.

Toelichting:

- Het gaat niet alleen om de inhoud van de kwaliteitsrapportages maar ook om het afgesproken tijdstip van levering.
- Het is sterk afhankelijk van de verordening of er kwaliteitsgegevens worden gevraagd en zo ja, welke.
- Bijvoorbeeld: In de verordening 58/97 van 1996 inzake structurele bedrijfsstatistiek (PS) staat bijvoorbeeld: "Voor elk van de in sectie 4, punt 4, opgesomde kenmerken geven de Lidstaten de mate van nauwkeurigheid die overeenkomt met een betrouwbaarheidsniveau van 95%."
- Er is een proces gaande binnen Eurostat (stand mei 2013) om kwaliteitsrapportages te harmoniseren. Er is een set van concepten ontwikkeld die zowel voor 'user oriented quality reports' als 'producer oriented quality reports' van toepassing zijn.
- Ook is er een tool beschikbaar (National Reference Metadata Editor: NRME) om via het web kwaliteitsrapportages aan te leveren aan Eurostat. Dit tool wordt succesvol voor de afzonderlijke datastromen/domeinen naar Eurostat geïmplementeerd.

Beoordelingscriteria:

- Voorgeschreven kwaliteitsrapportages zijn beschikbaar.
- Het voorgeschreven format is gebruikt.
- De kwaliteitsrapportage is volledig en juist ingevuld.
- De kwaliteitsrapportage is duidelijk en eenduidig.
- In de Q-rapportages wordt gerapporteerd over eventuele beveiligingsincidenten.

QAF:

- Method 4.3.5: Producer-oriented quality reports. Producer-oriented quality reports are produced regularly and disseminated as appropriate (periodicity to be determined, e.g. by the specific Regulation and the survey life cycle), in accordance with the ESS standards for reference metadata and quality indicators, i.e. Single Integrated Metadata Structure (SIMS). They are used for regular quality monitoring over time.
- Method 10.4.4 Standardisation. Actions are taken to move gradually towards or to comply with standardisation and are described in quality reports or other documentation.
- Method 12.2.2 Quality indicator(s). Quality indicator(s) on accuracy and reliability are regularly monitored and published in quality reports.
- Method 15.7.1 ESS standards on quality reporting. User-oriented quality reports are based on ESS standards and guidelines for quality reporting. Quality reporting follows the ESS standard Single Integrated Metadata Structure (SIMS) on quality reporting as well as accompanying guidelines and handbooks.

Referentie:

- R054A ESS handbook for quality reports (incl. Single Integrated Metadata Structure (SIMS)).

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

2	Kwaliteitsrapportages aan andere externe klanten dan Eurostat voldoen aan de afspraken.

Toelichting:

- Dit betreft zowel interne als externe klanten.
- Als er geen afspraken zijn over kwaliteitsrapportages, is deze norm niet van toepassing.

Beoordelingscriteria:

- Afgesproken kwaliteitsrapportages zijn beschikbaar.
- Het afgesproken format is gebruikt.
- De kwaliteitsrapportage is volledig en juist ingevuld.
- De kwaliteitsrapportage is duidelijk en eenduidig.

QAF:

- Method 12.2.2 Quality indicator(s). Quality indicator(s) on accuracy and reliability are regularly monitored and published in quality reports.
- Method 15.7.1 ESS standards on quality reporting. User-oriented quality reports are based on ESS standards and guidelines for quality reporting. Quality reporting follows the ESS standard Single Integrated Metadata Structure (SIMS) on quality reporting as well as accompanying guidelines and handbooks.

Referentie:

- R063 EU wetgeving waarin 'quality reports' worden genoemd.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

3	Incidenten m.b.t. informatiebeveiliging worden gerapporteerd.

BIR:

Code	Maatregel
15	Naleving
15.2	Naleving van beveiligingsbeleid en -normen en technische naleving
	Doelstelling: Bewerkstelligen dat systemen voldoen aan het beveiligingsbeleid en de beveiligingsnormen van de organisatie.
15.2.1	Naleving van beveiligingsbeleid en -normen
	Managers behoren te bewerkstelligen dat alle beveiligingsprocedures die binnen hun verantwoordelijkheid vallen correct worden uitgevoerd om naleving te bereiken van beveiligingsbeleid en -normen.
15.2.1.2	In de P&C cyclus wordt gerapporteerd over informatiebeveiliging aan de hand van het in control statement.

Referentie:

- R052B Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR)
- R079 Beveiligingsincidenten en datalekken.

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

8.3 Punctualiteit van het tijdstip van levering van de rapportages

1	Rapportages worden op het afgesproken tijdstip geleverd.

Beoordelingscriterium::

- De rapportage wordt tegelijk met het bijbehorende product geleverd, als er geen afspraken zijn over het tijdstip van levering.

9 Publicatiestrategie

Bij publicatiestrategie wordt de volgende eigenschap onderscheiden:

1. Beschikbaarheid voor het publiek

9.1 Beschikbaarheid van het publicatiestrategie voor het publiek

1	De publicatiestrategie is beschikbaar voor het publiek.

Toelichting:

- Publicatiestrategie wordt ook wel release policy genoemd.
- In het DB van 15 april 2004 is besloten, dat elke statistiek beschikt over releasebeleid.
- Het releasebeleid moet voldoen aan de richtlijnen Communicatie bij aanpassingen van gepubliceerde resultaten van CCO (CBS 2007b). Hierin staat: "De release policy wordt opgenomen bij de beschrijving van het onderzoek".
- Met het publicatiestrategie wordt hier niet het publicatiebeleid/embargobeleid bedoeld.

Beoordelingscriterium:

- In de korte onderzoeksbeschrijving is de rubriek publicatiestrategie juist en volledig ingevuld.

QAF (at institutional level):

- Method 13.2.1 A release policy. A release policy is defined and published. The release policy distinguishes between different kinds of publications (e.g. press releases, specific statistical reports/tables, general publications) and their corresponding release procedures.

Referenties:

- R009A Korte onderzoeksbeschrijving – sjabloon
- R010A Protocollen fouten in CBS Output

Risicogebied:

- Duidelijkheid van de statistische output.

10 Correcties, bijstellingen en herzieningen

Bij correcties, bijstellingen en herzieningen worden de volgende eigenschap onderscheiden:

1. Conformiteit met de voorschriften
  2. Beschikbaarheid van het beleid voor het publiek
  3. Beschikbaarheid van de omvang en richting van het publiek
- Voor het proces van correcties, bijstellingen en herzieningen
4. Bestaan van analyseprocessen
  5. Conformiteit met standaardprocedures

10.1 Conformiteit correcties, bijstellingen en herzieningen met de richtlijnen

1	Correcties, bijstellingen en herzieningen vinden conform de richtlijnen plaats.

Toelichting:

- Zie de begrippenlijst voor de begrippen corrigeren, bijstellen en herzien.
- Voor correcties en bijstellingen zijn er CBS voorschriften (R010).
- Voor correcties, bijstellingen en herzieningen ('revisions') zijn er bovendien richtlijnen van Eurostat (R038).

Beoordelingscriteria:

- De richtlijnen zijn bekend.
- De richtlijnen zijn in concrete gevallen toegepast.
- Correcties, bijstellingen en herzieningen zijn toegelicht op de website.
- Correcties zijn tijdig uitgevoerd.
- Correcties zijn geregistreerd bij CCN.
- Er is/wordt geleerd van gemaakte fouten: op procesniveau en op CBS-niveau.
- De versiehistorie van de tabel blijft beschikbaar voor de klant (op afroep of op de website).
- De richtlijnen van Eurostat worden gevolgd (R038).
- Er zijn procedures voor correcties, bijstellingen en herzieningen.
- De acties om een correctie, bijstelling of herziening uit te voeren, zijn gelogd.

Code of Practice:

- Indicator 8.5: Bijstellingen en herzieningen worden aan de hand van beproefde en transparante standaardprocedures uitgevoerd.
- Indicator 6.3: Fouten die in gepubliceerde statistieken worden ontdekt, worden zo snel mogelijk gecorrigeerd en de correcties worden bekendgemaakt.

QAF:

- Method 8.5.4 Explanation of revisions and their publication. Revisions of the published data are accompanied by the relevant metadata that provide the necessary explanations. The metadata are publicly available.
- Method 12.3.2 Analysis of revisions. Revisions are analysed. This serves to improve source data, the statistical process and outputs. Lessons learnt are used to adjust the production cycle.
- Method 12.3.3 Quality indicators on revisions. Quality indicators on the revisions (e.g. size and direction of revisions and their means) are regularly calculated in accordance with the current standards and are publicly available.

DQAF:

- Indicator 3.5.1: Studies and analyses of revisions are carried out routinely and used internally to inform statistical processes.
- Indicator 4.3.1: Revisions follow a regular and transparent schedule.
- Indicator 4.3.2: [...] revised data are clearly identified.
- Indicator 4.3.3: Studies and analysis of revisions are made public.

ISO 9001:2015:

- 8.7: Beheersing van afwijkende outputs.
- 10:2: Afwijkingen en corrigerende maatregelen

Referenties:

- R010A Protocollen fouten in CBS Output.
- R038 ESS Guidelines on revision policy for PEEIs (2013).
- R071 Richtlijnen ISO 9001.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers
- Duidelijkheid van de statistische output.

10.2 Beschikbaarheid van het beleid voor bijstellingen/herzieningen voor het publiek

1	Het beleid voor bijstellingen/herzieningen is beschikbaar voor het publiek.

Beoordelingscriterium:

- Het beleid voor bijstellingen/herzieningen staat in de korte onderzoeksbeschrijving of de tabeltoelichting.

QAF:

- Method 8.5 A Revision policy. A Revision Policy stating principles and transparent procedures is set up according to European requirements and is publicly available.
- Method 13.5.3 A policy for scheduled revisions. Outputs which are subject to scheduled revisions have a published policy covering those revisions.

Risicogebied:

- Duidelijkheid van de statistische output.

10.3 Beschikbaarheid van informatie over de omvang en richting van correcties, bijstellingen en herzieningen voor het publiek

1	Informatie over de omvang en richting van correcties, bijstellingen en herzieningen van belangrijke cijfers zijn beschikbaar voor het publiek.

Toelichting:

- Met “richting” wordt bedoeld of een cijfer naar beneden of naar boven wordt aangepast.

QAF:

- Method 12.3.3 Quality indicators on revisions. Quality indicators on the revisions (e.g. size and direction of revisions and their means) are regularly calculated in accordance with the current standards and are publicly available.

Risicogebied:

- Duidelijkheid van de statistische output.

10.4 Bestaan van analyseprocessen m.b.t. correcties, bijstellingen en herzieningen

1	Er zijn processen voor het analyseren van correcties, bijstellingen en herzieningen.

Toelichting:

- De resultaten van de analyses worden gebruikt voor de verbetering van de statistische processen.

Beoordelingscriterium:

- Er wordt gebruikt gemaakt van kwaliteitsindicatoren m.b.t. bijstellingen en herzieningen.

Code of Practice:

- Indicator 12.3: Bijstellingen en herzieningen worden regelmatig geanalyseerd teneinde de input, statistische processen en output te verbeteren.

QAF:

- Method 12.3.1 Procedures on analysis of revisions. Procedures are in place on how to analyse the effects of revisions on the accuracy and reliability of the outputs. The results of the analysis are used to improve the quality of source data, processes and outputs.
- Method 12.3.2 Analysis of revisions. Revisions are analysed. This serves to improve source data, the statistical process and outputs. Lessons learnt are used to adjust the production cycle.
- Method 12.3.3 Quality indicators on revisions. Quality indicators on the revisions (e.g. size and direction of revisions and their means) are regularly calculated in accordance with the current standards and are publicly available.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van cijfers.

11 Publicaties

Bij publicaties wordt de volgende eigenschap onderscheiden:

1. Consistentie met StatLine tabellen

11.1 Consistentie van publicaties met StatLine tabellen

1	Cijfers in publicaties komen overeen met cijfers in StatLine.

Beoordelingscriterium:

- Cijfers die in publicaties staan wijken niet af van de cijfers die in de StatLine tabellen staan.

Risicogebied:

- Vertrouwen van het publiek in het CBS.

Deel III: Proces

12 Methodologie

In dit hoofdstuk worden normen geformuleerd met betrekking tot de methodologie. De methodologie bepaalt samen met de databronnen in belangrijke mate de nauwkeurigheid van de cijfers.

Bij methodologie worden de volgende eigenschappen onderscheiden:

- Deugdelijkheid van de Methodologie in het algemeen
- Deugdelijkheid van het Steekproeftrekken
- Deugdelijkheid van het Waarnemen
- Deugdelijkheid van het Respons verhogen
- Deugdelijkheid van het Gaafmaken
- Deugdelijkheid van het Imputeren
- Deugdelijkheid van het Uitbijterdetectie en -afhandeling
- Deugdelijkheid van het Transformeren
- Deugdelijkheid van het Koppelen
- Deugdelijkheid van het Wegen en ophogen
- Deugdelijkheid van het Corrigeren
- Deugdelijkheid van het Inpassen
- Deugdelijkheid van het Statistisch beveiligen
- Deugdelijkheid van het Modelmatig schatten

Om de normen in dit hoofdstuk te kunnen toetsen, moet er een overzicht van alle leveringen aan interne en externe klanten beschikbaar zijn. De normen hebben betrekking op de individuele leveringen.

Als er specifieke afspraken over nauwkeurigheid van de cijfers zijn gemaakt, moet hieraan uiteraard worden voldaan.

Generieke beoordelingscriteria voor het ontwerp van een methode

Het ontwerp van een methode voor een statistisch proces kan worden beoordeeld door na te gaan hoe het ontwerp tot stand gekomen is (procesgerichte in plaats van productgerichte beoordeling). Op deze manier kan worden voorkomen dat het ontwerp opnieuw moet worden beoordeeld. Dit is bij een standaard audit of Selfassessment onhaalbaar.

Beoordelingscriteria zijn:

1. Het ontwerp is indertijd samengesteld en / of gereviewd door een deskundige op gebied van de methode.
2. Het ontwerp is indertijd samengesteld en / of gereviewd door een materie deskundige (subject matter).
3. Het ontwerp is op een volledig, duidelijk, samenhangend en eenduidig beschreven. De methode kan worden uitgelegd en begrepen.
4. De methode is opgenomen in de Methodenreeks.
5. De methode is op basis van objectieve overwegingen gekozen.

Als de gehanteerde methoden niet conform de Methodenreeks zijn, zijn er drie mogelijkheden:

- Aanbieden van de methode aan de redactie van de Methodenreeks, zodat deze methode alsnog onderdeel wordt van de Methodenreeks.
- Een methodoloog beoordeelt de methode alsnog als deugdelijk.
- Een plan maken om te migreren naar de juiste methode. Het tijdspad is afhankelijk van de ernst van de gevolgen voor de nauwkeurigheid van de cijfers (urgentie).

Generieke beoordelingscriteria voor de implementatie van een methode

Ook de implementatie van een methode in een statistisch proces kan worden beoordeeld door na te gaan, hoe de implementatie tot stand is gekomen en hoe de productie is ingericht. Het betreft de implementatie van de methode in een systeem; niet de organisatorische implementatie.

6. Er heeft een acceptatietest plaatsgevonden van de applicatie waarin de methode is geprogrammeerd.
7. De acceptatietest omvat testgevallen, testverwachtingen en testresultaten. Hierbij zijn de testresultaten getoetst aan de testverwachtingen. Over dit proces bestaan rapportages.
8. Bij changes in de programmatuur vindt een hertest plaats. Een test – waarbij steeds de gehele applicatie wordt getest (regressietest) met een standaard testset – heeft hierbij de voorkeur.
9. De parameterisering / instelling van de methode wordt regelmatig beoordeeld. De frequentie is afhankelijk van de frequentie van de statistiek en stabiliteit van het fenomeen dat wordt gemeten.

Generieke beoordelingscriteria voor de uitvoering van een methode

De uitvoering betreft de handmatige handelingen.

10. Er vinden controles plaats in het productieproces op de plausibiliteit van de resultaten.
11. De applicaties worden gebruikt zoals bedoeld. Er zijn geen work-arounds of bypasses aanwezig.
12. Er wordt gewerkt volgens de handleiding en de instructies.

12.1 Deugdelijkheid van de methodologie

1	De methode en methodebeschrijvingen worden periodiek getoetst.

Toelichting:

- Het gaat er *niet* om, dat de methode herontworpen wordt.
- De toetsing is gericht op de nauwkeurigheid van de cijfers.
- Verder heeft de toetsing tot doel om te bepalen of de productie sneller en efficiënter kan.
- Het gaat hier niet om audits. Deze hebben een bredere scope. Audits kunnen wel gebruik maken van de resultaten van de periodieke toetsingen.

Beoordelingscriteria:

- Er vindt eenmaal per jaar een toetsing plaats van de methode.
- Toetsing vindt bij voorkeur plaats door een onafhankelijke deskundige. Dit hoeft niet per se een methodoloog van BPM te zijn: het kan ook een huismethodoloog zijn. Verder is ook zelfevaluatie een optie.

Code of Practice:

- Beginsel 7: Aan statistieken van goede kwaliteit liggen deugdelijke methoden ten grondslag. Hiervoor zijn geschikte hulpmiddelen, procedures en deskundigheid nodig.
- Indicator 7.3: De registers en kaders voor Europese statistieken worden regelmatig geëvalueerd en indien nodig aangepast om een hoge kwaliteit te waarborgen.
- Indicator 8.3: De statistische processen worden regelmatig gecontroleerd en zo nodig herzien.

QAF:

- Method 8.3.1 Organisational structure for guidelines, methodologies and examination of methods. An appropriate organisational structure is in place to provide guidelines, recommend appropriate methodologies, and periodically examine and revise as required the methods used for statistical processing.

DQAF:

- Indicator 3.3.1: Data compilation employs sound statistical techniques to deal with data sources.
- Indicator 3.3.2: Other statistical procedures (e.g., data adjustments and transformations, and statistical analysis) employ sound statistical techniques.

Referentie:

- R005A Code of Practice

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	De methode is op basis van objectieve overwegingen gekozen.

Toelichting:

- Er mag niet naar een resultaat worden toegerekend.
- Deze norm geldt niet alleen voor de methode zelf maar ook voor de wijze waarop de methode is geïmplementeerd.

Beoordelingscriterium:

- Er is een adviesrapport beschikbaar van een methodoloog m.b.t. de keuze van de methode.
- Er is een rapport aanwezig waarin de keuze van de methode wordt verantwoord.

Code of Practice:

- Indicator 6.1: De statistieken worden opgesteld op een objectieve basis die op statistische overwegingen berust.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.
- Onpartijdigheid van het CBS.

12.2 Deugdelijkheid van het steekproeftrekken

1	De steekproeftrekking is juist ontworpen.

Toelichting:

- Zie voor de kwaliteit van het steekproefkader hoofdstuk 21: Populatieregister.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp” aan het begin van het hoofdstuk.
- Er wordt voldaan aan de Methodenreeks: Steekproefontwerp.
- Het steekproefontwerp is niet ouder dan 5 jaar.

QAF:

- Method 8.3.5 Design of statistical processes. The design of statistical processes based on data from surveys, administrative, multiple or other source is in compliance with good practices and standards.
- Method 8.3.6. Renewal of sample designs. Sample designs are periodically renewed for recurrent surveys according to precision requirements.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	De steekproeftrekking is juist geïmplementeerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria implementatie” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	De steekproeftrekking wordt juist uitgevoerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria uitvoering” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

4	De steekproeffout is bekend.

Toelichting:

- De steekproeffout en de variantie zijn aan elkaar gerelateerd.

Beoordelingscriteria:

- De steekproeffout wordt gemeten.
- De steekproeffout wordt beschreven en/of gerapporteerd.
- De methode voor het berekenen van de steekproeffout is beschreven.

Code of Practice:

- Indicator 12.2: Steekproeffouten [.] worden gemeten en systematisch gedocumenteerd aan de hand van Europese normen.

QAF:

- Method 8.3.9: Assessment of sampling and estimation methods. Sampling errors are routinely measured to assess sampling and estimation methods.
- Method 12.2.2 Quality indicator(s). Quality indicator(s) on accuracy and reliability are regularly monitored and published in quality reports.

Risicogebied:

- Duidelijkheid van de statistische output.

5	De steekproeffout valt binnen de gemaakte afspraken.

Toelichting:

- De norm is alleen van toepassing als er afspraken zijn gemaakt over de toegestane steekproeffout.

Beoordelingscriteria:

- De steekproeffoutfout kan worden vergeleken met de toegestane steekproeffout.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

12.3 Deugdelijkheid van het waarnemen

Vooraf

Het waarnemen zit altijd in het onderzoeksdesign van DVZ. Die leggen het daarin vast en zij passen het ook jaarlijks aan.

1	De vragenlijst is juist ontworpen.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp” aan het begin van het hoofdstuk.
- Er wordt voldaan aan de Methodenreeks: Vragenlijstontwikkeling.
- Er is gebruik gemaakt van het Vragenlab voor het toetsen en testen van de vragenlijst met de bijbehorende instructie.
- De responsetijd of interviewtijd is gemeten.

Code of Practice:

- Indicator 8.2: Bij enquêtes worden de vragenlijsten systematisch getest voordat de dataverzameling begint.

QAF:

- Method 8.2.2 Testing of questionnaires. Prior to data collection, survey questionnaires are tested by appropriate methods (questionnaire pretest, pilot in real situation, in depth - interviews, focus groups, interviewer support, etc.).
- Method 8.2.3 Use of test results. The test results are taken into account in the process of designing the final questionnaire and documented in a report.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.
- Kosten maatschappij

2	De vragenlijst is juist geïmplementeerd.

Beoordelingscriterium:

- Het ontwerp van de vragenlijst is goed omgezet in Blaise of in de papieren versie.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	De benaderingsstrategie is juist ontworpen.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp” aan het begin van het hoofdstuk.
- Er wordt voldaan aan de Methodenreeks: Vragenlijstontwikkeling en Benaderingsstrategie.

QAF:

- Method 8.3.5 Design of statistical processes. The design of statistical processes based on data from surveys, administrative, multiple or other source is in compliance with good practices and standards.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

4	De benaderingsstrategie is juist geïmplementeerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria implementatie” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

5	De benaderingstrategie wordt juist uitgevoerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria uitvoering” aan het begin van het hoofdstuk.
- Er vinden controles plaats op het afwijken van de benaderstrategie.
- Alle afwijkingen van de benaderstrategie worden geregistreerd en worden vermeld in de kwaliteitsrapportage.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

6	De interviewers zijn voldoende opgeleid voor het desbetreffende onderzoek.

Toelichting:

- Met interviewers wordt bedoeld de buitendienstmedewerkers, maar ook de medewerkers die telefonisch of via e-mail contact hebben met respondenten en berichtgevers.
- De interviewers moeten instructies hebben gekregen voor het uitvoeren van de enquête.

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldaan aan de Methodenreeks: Interviewtraining.

QAF:

- Method 8.3.13 Training of interviewers. Training courses and workshops (including interviewing techniques) are provided for interviewers. For each survey, an interviewer manual/handbook exists and the accompanying interviewer procedures are implemented.

▪

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

12.4 Deugdelijkheid van de responsverhogende maatregelen

Het betreft de respons in geval van primaire waarneming.

1	De responsverhogende maatregelen zijn juist ontworpen.

Beoordelingscriteria:

- Zie "Generieke beoordelingscriteria ontwerp" aan het begin van het hoofdstuk.
- Er wordt voldaan aan de Methodenreeks: Respons verhogende maatregelen.

QAF:

- Method 8.3.15 Procedures to follow-up non-response. Procedures are in place to follow-up non-response in order to improve response rates and manage non-response bias.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	De responsverhogende maatregelen zijn juist geïmplementeerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie "Generieke beoordelingscriteria implementatie" aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	De responsverhogende maatregelen worden juist uitgevoerd.

Beoordelingscriterium:

- Zie "Generieke beoordelingscriteria uitvoering" aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

4	De respons is bekend.

Toelichting:

- Respons = netto steekproef.
- Te lage respons leidt tot te hoge variantie.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

5	De respons valt binnen de gemaakte afspraken.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

6	De selectiviteit van de respons is bekend.

Toelichting:

- Selectiviteit van de respons kan vertekening tot gevolg hebben; ook al is de steekproef aselekt.
- Bekendheid met de selectiviteit maakt correctie ook mogelijk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

12.5 Deugdelijkheid van het gaafmaken

1	De gaafmaakmethode is juist ontworpen.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp” aan het begin van het hoofdstuk.
- Er wordt voldaan aan de Methodenreeks: Corrigeren.
- Het is bekend welke regels worden gehanteerd bij het automatisch gaafmaken.

QAF:

- Method 8.3.17 Compliance of editing, imputation, and statistical disclosure control techniques with standards. Editing, imputation and statistical disclosure control techniques follow methodological rules and good practices, and are documented.

BIR:

Code	Maatregel
12	Verwerving, ontwikkeling en onderhoud van informatiesystemen
12.2	Correcte verwerking in toepassingen
12.2.1	Validatie van invoergegevens
	Gegevens die worden ingevoerd in toepassingen behoren te worden gevalideerd om te bewerkstelligen dat deze gegevens juist en geschikt zijn.
12.2.1.1	Er moeten controles worden uitgevoerd op de invoer van gegevens. Daarbij wordt minimaal gecontroleerd op grenswaarden, ongeldige tekens, onvolledige gegevens, gegevens die niet aan het juiste format voldoen en inconsistentie van gegevens.
12.2.2	Beheersing van interne gegevensverwerking
	Er behoren validatiecontroles te worden opgenomen in toepassingen om eventueel corrumperen van informatie door verwerkingsfouten of opzettelijke handelingen te ontdekken.
12.2.2.1	Er bestaan voldoende mogelijkheden om reeds ingevoerde gegevens te kunnen corrigeren door er gegevens aan te kunnen toevoegen.
12.2.2.2	Het informatiesysteem moet functies bevatten waarmee vastgesteld kan worden of gegevens correct verwerkt zijn. Hiermee wordt een geautomatiseerde controle bedoeld waarmee (duidelijke) transactie- en verwerkingsfouten kunnen worden gedetecteerd.

Referentie:

- R052B Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR)

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	De gaafmaakmethode is juist geïmplementeerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria implementatie” aan het begin van het hoofdstuk.
- Correcties worden gelogd. Dit om de controleerbaarheid en reproduceerbaarheid van de cijfers te waarborgen.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	De gaafmaakmethode wordt juist uitgevoerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria uitvoering” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

12.6 Deugdelijkheid van het imputeren

Over het algemeen wordt gekozen voor imputatie *of* voor ophoging.

1	De imputatiemethode is juist ontworpen.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp” aan het begin van het hoofdstuk.
- Er wordt voldaan aan de Methodenreeks: Imputeren.

QAF:

- Method 8.3.17 Compliance of editing, imputation, and statistical disclosure control techniques with standards. Editing, imputation and statistical disclosure control techniques follow methodological rules and good practices, and are documented.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	De imputatiemethode is juist geïmplementeerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria implementatie” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	De imputatiemethode wordt juist uitgevoerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria uitvoering” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

12.7 Deugdelijkheid van de uitbijterdetectie en -afhandeling

1	De methode voor uitbijterdetectie en -afhandeling is juist ontworpen.

Toelichting:

- Bij uitbuiters is er sprake van extreme waarden die niet per se goed of fout zijn.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp” aan het begin van het hoofdstuk.
- Er wordt voldaan aan de Methodenreeks: Representatieve uitbijters.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	De methode voor uitbijterdetectie en -afhandeling is juist geïmplementeerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria implementatie” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	De methode voor uitbijterdetectie en -afhandeling wordt juist uitgevoerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria uitvoering” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

12.8 Deugdelijkheid van het transformatieproces

Een ander woord voor transformeren is afleiden.

Voor transformaties zijn geen methoden in de Methodenreeks beschikbaar, met uitzondering van het berekenen van indices.

In onderstaande normen is ervan uitgegaan, dat transformaties in één stap plaatsvinden: van waarneming naar publicatie. Het is echter ook mogelijk, dat er transformaties in twee of meer stappen plaatsvinden.

1	De transformatie naar doeleenheden is juist ontworpen, juist geïmplementeerd en wordt juist uitgevoerd.

Toelichting:

- Dit betreft de omzetting van waarneemeeenheden naar doeleenheden, bijvoorbeeld de omzetting van fiscale eenheden naar bedrijfseenheden en uitkering naar persoon met een uitkering.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp”, Generieke beoordelingscriteria implementatie” en Generieke beoordelingscriteria uitvoering” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	De transformatie naar de doelpopulatie is juist ontworpen, juist geïmplementeerd en wordt juist uitgevoerd.

Toelichting:

- Dit betreft de omzetting van de waargenomen populatie naar de doelpopulatie.
- Als dit transformatieproces wordt uitgevoerd door Imputeren of Wegen en ophogen, dan vervalt deze norm.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp”, Generieke beoordelingscriteria implementatie” en Generieke beoordelingscriteria uitvoering” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	De transformatie naar doelvariabelen is juist ontworpen, juist geïmplementeerd en wordt juist uitgevoerd.

Toelichting:

- Dit betreft de omzetting van waargenomen variabelen naar doelvariabelen.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp”, Generieke beoordelingscriteria implementatie” en Generieke beoordelingscriteria uitvoering” aan het begin van het hoofdstuk.

QAF:

- Method 7.4.2 Correspondence tables. Correspondence tables are documented and kept up-to-date. Explanatory notes or comments are publicly available.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

4	De transformatie naar doelclassificatie is juist ontworpen, juist geïmplementeerd en wordt juist uitgevoerd.

Toelichting:

- Er zijn drie vormen van transformatie naar doelclassificaties:
  - Omcoderen: het omzetten naar een andere (classificatie)variabele zonder verlies aan informatie; 1-op-1 omzetten van codes.
  - Classificeren: het omzetten naar een andere (classificatie)variabele met verlies aan informatie. Bijvoorbeeld samenvoegen van klassen.
  - Coderen: het omzetten van open antwoorden naar gesloten antwoorden. Andere woorden zijn typeren, klasseren en categoriseren.
- De Methodenreeks beschrijft dit onderwerp niet, zodat hieraan niet kan worden getoetst.
- De supplementaire reeks bij de Methodenreeks kent dit onderwerp wel, maar is niet geschikt als kwaliteitsrichtlijn.
- In dit verband worden ook de termen kaderfouten of classificatiefouten gebruikt. Kaderfouten hebben echter ook betrekking op andere fouten in het steekproefkader, zoals dekkingsfouten.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp”, “Generieke beoordelingscriteria implementatie” en “Generieke beoordelingscriteria uitvoering” aan het begin van het hoofdstuk.

QAF:

- Method 8.3.16 Documentation and sharing of data coding methods. The data coding methods are documented and stored. These methods are shared with the relevant staff.
- Method 10.2.3 Promote automated techniques. Policies, procedures and tools are in place to promote automated techniques for statistical processes (e. g. data capture, coding, validation, reporting etc.) and sharing of common statistical services.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers (deelpopulaties)

5	De transformatie naar doelperiode of -tijdstip is juist ontworpen, juist geïmplementeerd en wordt juist uitgevoerd.

Toelichting:

- Dit betreft de omzetting van de waargenomen periode of –tijdstip naar de doelperiode of –tijdstip.
- De term populatietijd wordt ook gebruikt.
- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp”, “Generieke beoordelingscriteria implementatie” en “Generieke beoordelingscriteria uitvoering” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

6	Berekeningen zijn juist ontworpen, juist geïmplementeerd en worden juist uitgevoerd.

Toelichting:

- Voorbeelden van berekeningen zijn: totalen bepalen (aggregeren), gemiddelden berekenen, ontwikkelingen berekenen (groeicijfers), indices berekenen.
- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp”, Generieke beoordelingscriteria implementatie” en Generieke beoordelingscriteria uitvoering” aan het begin van het hoofdstuk.
- Er wordt voldaan aan de Methodenreeks als er sprake is van indices: Indexcijfers.

DQAF:

- Indicator 2.4.1: Market prices are used to value flows and stocks.
- Indicator 2.4.2: Recording is done on an accrual basis.
- Indicator 2.4.3: Grossing/netting procedures are broadly consistent with internationally accepted standards, guidelines, or good practices.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

12.9 Deugdelijkheid van het koppelen

1	De koppelmethode is juist ontworpen.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp” aan het begin van het hoofdstuk.
- Er wordt voldaan aan de Methodenreeks: Koppelen.

QAF:

- Method 10.3.4 Data linking and integration methods. Data linking and integration methods are pro-actively pursued subject to data confidentiality and security considerations.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	De koppelmethode is juist geïmplementeerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria implementatie” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	De koppelmethode wordt juist uitgevoerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria uitvoering” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

12.10 Deugdelijkheid van het wegen (ophogen)

Wegen impliceert dat er wordt opgehoogd naar de gehele populatie.

1	De weegmethode is juist ontworpen.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp” aan het begin van het hoofdstuk.
- Er wordt voldaan aan de Methodenreeks: Wegen als correctie voor non-respons.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	De weegmethode is juist geïmplementeerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria implementatie” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	De weegmethode wordt juist uitgevoerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria uitvoering” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

12.11 Deugdelijkheid van het corrigeren (anders dan gaafmaken)

1	De correctiemethode is juist ontworpen.

Toelichting:

- Met corrigeren wordt hier niet gaafmaken bedoeld, maar bijvoorbeeld correcties voor:
  - het seizoen
  - werkbare dagen
  - koopdagen
  - kwaliteit

QAF:

- Method 8.3.19 Use of statistical models. When using statistical modelling, for example seasonal adjustment, the extent to which the assumptions are valid is assessed, as well as the impact on estimates.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria ontwerp” aan het begin van het hoofdstuk.
- In geval van seizoencorrecties wordt voldaan aan de Methodenreeks: Seizoencorrectie.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	De correctiemethode is juist geïmplementeerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria implementatie” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	De correctiemethode wordt juist uitgevoerd.

Beoordelingscriteria:

- Zie “Generieke beoordelingscriteria uitvoering” aan het begin van het hoofdstuk.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

12.12 Deugdelijkheid van het inpassen

1	De inpassmethode is juist gekozen, geïmplementeerd en wordt juist uitgevoerd.

Toelichting:

- Inpassen is alleen van toepassing op Nationale Rekeningen.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

12.13 Deugdelijkheid van het statistisch beveiligen

1	De methode voor statistisch beveiligen is juist gekozen, geïmplementeerd en wordt juist uitgevoerd.

Toelichting:

- Zie ook vertrouwelijkheid van statistische data (cijfers).

QAF:

- Method 5.4.7 Statistical disclosure control methods. Provisions are in place to ensure that prior to the release of statistical information (aggregate data and microdata), statistical disclosure control methods are applied in order to secure statistical confidentiality.
- Method 5.4.8 Output checking. Whenever access to microdata for research purposes takes place in a secure environment (e.g. remote access, safe centre, remote execution), all output is checked for disclosure before release. Procedures are in place to prevent the breach of statistical confidentiality.

Risicogebied:

- Privacy van personen en organisaties.

12.14 Deugdelijkheid van het modelmatig schatten

1	De methode voor modelmatig schatten is juist gekozen, geïmplementeerd en wordt juist uitgevoerd.

Beoordelingscriterium:

- De richtlijnen voor modelmatig schatten zijn gevolgd.

Referentie:

- R062 Leidraad modelmatig schatten.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

13 Statistische processen

Bij processen worden de volgende eigenschappen of kwaliteitsaspecten onderscheiden:

1. Conformiteit met wet- en regelgeving inzake gegevensbescherming
2. Efficiency van het waarneemproces
3. Bestaan
4. Efficiency overige statistische processen
5. Robuustheid
6. Conformiteit met de business architectuur
7. Positie in de keten

Een proces is een samenhangend geheel van activiteiten met input en output.

- Een proces is *in opzet aanwezig*, als het beschreven is.
- Een proces *bestaat* als het wordt uitgevoerd door medewerkers of systemen.
- Een proces *werkt* als het de afgesproken output levert en dus effectief is.

13.1 Conformiteit met wet- en regelgeving inzake gegevensbescherming

Persoonsgegevens

Onder persoonsgegevens wordt verstaan elk gegeven dat herleidbaar is tot een "geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon". Dit wil zeggen dat de naam van een persoon op wie de gegevens betrekking heeft, bekend is, dan wel dat die persoon kan worden achterhaald.

AVG, artikel 4, lid 1 definieert persoonsgegevens als volgt: alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon („de betrokkene”); als identificeerbaar wordt beschouwd een natuurlijke persoon die direct of indirect kan worden geïdentificeerd, met name aan de hand van een identifier zoals een naam, een identificatienummer, locatiegegevens, een online identifier of van een of meer elementen die kenmerkend zijn voor de fysieke, fysiologische, genetische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit van die natuurlijke persoon.

In de praktijk geldt: als het met de middelen (expertise, bestanden, software) die het CBS in huis heeft, mogelijk is om binnen 2 á 3 dagen de identiteit van een persoon te achterhalen, is er sprake van een persoonsgegeven. Zaken als een MAC-adres en een IP-nummer zijn een persoonsgegeven indien dat gegeven aan een persoon te linken is.

Met betrekking tot gegevensbescherming is onder meer het volgende referentiemateriaal beschikbaar.

Referenties:

- R036 CBS-wet
- R051A Richtlijnen Privacy
- R051C Wbp meldingen op de CBS-website
- R051D Privacy impact Assessment
- R051E Richtsnoeren Beveiliging Persoonsgegevens
- R051F Normenkader privacy audit. Hoofdstuk 1: Voornemen en melden.
- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).
- R077 Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging

Bij de afzonderlijke normen zal waar nodig nog extra referentiemateriaal worden vermeld.

Voor alle normen binnen deze paragraaf geldt het risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

Voor dit aandachtsgebied gelden de volgende normen.

1	Voor elk statistisch proces waarin persoonsgegevens worden verwerkt, is een melding gedaan bij de FG.

Toelichting:

- De AVG is van toepassing als er persoonsgegevens worden verwerkt.
- Dit kan ook gelden bij het verwerken van gegevens over bedrijven (bijvoorbeeld eenmanszaken en correspondentiegegevens).
- Geldt ook voor gepseudonimiseerde gegevens.

Beoordelingscriteria:

- Er is een melding gestuurd naar de FG van het CBS.
- De melding is ondertekend door de sectormanager of -directeur.
- Er is een verkorte weergave van de melding op de CBS website (R051C) geplaatst door de FG.
- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.

AVG, Artikel 30:

- Het CBS is verplicht een register bij te houden van alle verwerkingen met persoonsgegevens. Dit is vormgegeven door gebruik te maken van de "Lijst met CBS-processen". Hierin is per proces vermeld of het proces persoonsgegevens bevat en wat het meldingsnummer is. In de desbetreffende melding staat dan vervolgens alle aanvullende informatie die noodzakelijk is om te voldoen aan de eisen van de AVG. Om deze reden heeft het CBS de meldingsplicht gehandhaafd.

Het bovenstaande geldt onder de oude Wbp-wetgeving én onder de nieuwe AVG. Echter, omdat de verplichting tot melding onder de AVG net iets anders verwoord is, heeft het CBS besloten in het kader van transparantie naar de samenleving toe, dat de Wbp-melding mag vervallen mits:

1. de bronnen van het proces opgenomen zijn in de [CBS-registercatalogus](#) én
2. de bronnen, inclusief ook hier de bijzondere persoonsgegevens, opgenomen zijn in de tabeltoelichting op StatLine of in de verkorte onderzoeksbeschrijving.

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

2	De melding is volledig.

AVG:

- Artikel 6, lid 1: de verwerking is alleen rechtmatig indien en voor zover aan ten minste een van de onderstaande voorwaarden is voldaan: a) de betrokkene heeft toestemming gegeven voor de verwerking van zijn persoonsgegevens voor een of meer specifieke doeleinden; b) de verwerking is noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is, of om op verzoek van de betrokkene vóór de sluiting van een overeenkomst maatregelen te nemen; c) de verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust; e) de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen.
- Artikel 30: een register van de verwerkingsactiviteiten bijhouden waarin gemelde gegevens worden verwerkt.

Beoordelingscriteria:

- Het sjabloon voor Wbp-meldingen is gebruikt. Dit impliceert, dat alle rubrieken zoals genoemd zijn ingevuld. Dit betreft ook de gegevens voor het register zoals vermeld in de AVG, artikel 30.
- Het sjabloon vermeldt als doel van de verwerking: Het verrichten van statistisch en wetenschappelijk onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap en het openbaar maken van de op grond van zodanig onderzoek samengestelde statistieken.
- In deel 2 (interne gebruik) van de melding wordt verwezen naar de procesdocumentatie van het statistisch proces en de specifieke beveiligingsmaatregelen.
- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

3	De melding is actueel.

Beoordelingscriteria:

- De gegevens in de melding zijn in overeenstemming met de werkelijkheid met in inachtneming van de termijnen (week, jaar) zoals aangegeven.
- De vermeldingen in het register van verwerkingen (Artikel 30 AVG) zijn juist.
- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.

AVG:

- Artikel 30: het Register met verwerkingsactiviteiten.

DB d.d. 11 december 2017:

- Zorg dat de beschrijving welke (bijzondere) persoonsgegevens verwerkt worden actueel is.

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving

4	Leidinggevenden melden en registreren beveiligingsincidenten m.b.t. persoonsgegevens.

Beoordelingscriterium:

- Beveiligingsincidenten zijn geregistreerd door de leidinggevende.
- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.

Referenties:

- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Artikel 33.
- Richtlijn voor de registratie en opvolging van beveiligingsincidenten en het melden van datalekken.

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

5	De betrokkene is adequaat geïnformeerd over wat het CBS met zijn gegevens doet.

Toelichting:

- Zie de desbetreffende wetsbepalingen.
- Dit geldt vooral bij enquêtes.

Beoordelingscriterium:

- De aan betrokkene verstrekte informatie over wat er met zijn persoonsgegevens gebeurd is juist en volledig.
- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.

Referenties:

- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Artikel 12 en bij enquêtes tevens artikel 13.

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

6	Het CBS gebruikt de gegevens uitsluitend voor het doel waarvoor ze verzameld zijn.

Toelichting:

- Doelbinding: uitsluitend voor het doel waarvoor ze verzameld zijn (wel voor statistiek maar niet voor onderzoek, controle en registratie).
- Het CBS mag wel data leveren voor onderzoek (en statistiek).

Beoordelingscriterium:

- Gebruik conform doel.
- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.

Referenties:

- R036 CBS-wet.
- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Artikel 5 lid1.b.

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

7	Er worden niet meer persoonsgegevens verzameld en er staan niet meer persoonsgegevens in de bestanden dan nodig zijn voor het statistisch proces.

Toelichting:

- Dataminimalisatie.
- Voor statistiek is een ruime interpretatie toegestaan.

Beoordelingscriterium:

- Gebruikte variabelen moeten een zekere relatie hebben met het doel van het statistisch proces.
- Bij het ontwerp van het proces is eerst onderzocht of de gewenste uitkomst met minder of zonder persoonsgegevens bereikt kan worden (Privacy by design).
- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.

Referenties:

- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Artikel 5 lid1.b.

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

8	Het verzamelen van de persoonsgegevens gebeurt op basis van de CBS-wet.

Toelichting:

- Rechtmatige grondslag.

Beoordelingscriterium:

- Het verzamelen van de persoonsgegevens die in het statistisch proces gebruikt worden, zijn verzameld met in acht name van de CBS-wet.
- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.

Referenties:

- R036 CBS-wet.
- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

9	De persoonsgegevens binnen het statistisch proces zijn adequaat beveiligd.

Toelichting:

- De persoonsgegevens die binnen het statistisch proces gebruikt worden moeten adequaat beveiligd zijn.

Beoordelingscriterium:

- Jaarlijks wordt een update van de risicoanalyse uitgevoerd door het uitvoeren van de Baseline toets.
- De resultaten uit de BaseLine-toets worden opgevolgd.
- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.

Referenties:

- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Art. 5 lid1.f. en 32.
- R077 Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging.

DB d.d. 11 december 2017:

- Update jaarlijks de risicoanalyse (Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging).

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

10	Met verwerkers is een (standaard) verwerkersovereenkomst gesloten.

Toelichting:

- Verwerkers zijn personen of bedrijven die in opdracht van het CBS een deel van het proces uitvoeren of daarvoor faciliteiten leveren.

Beoordelingscriterium:

- De verwerkersovereenkomst wordt op basis van een risicoanalyse opgesteld.
- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.
- De jurist van CBO heeft de verwerkersovereenkomst goedgekeurd.

Referenties:

- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Artikel 28.

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

11	Indien sprake is van een samenwerking dan dient er een adequate samenwerkingsovereenkomst te zijn.

Toelichting:

- Bij een samenwerking waarin persoonsgegevens worden gebruikt dient er een adequate samenwerkingsovereenkomst te zijn.
- Hierin is vermeld wie verantwoordelijk is voor het melden van de verwerking met persoonsgegevens.

Beoordelingscriterium:

- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.

- De jurist van CBO heeft de samenwerkingsovereenkomst goedgekeurd.

Referenties:

- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

12	De publicaties uit het statistisch proces zijn statistisch beveiligd.

Toelichting:

- De publicaties uit het statistisch proces zijn statistisch beveiligd.
- Het risico van onthulling van individuele eenheden (personen, bedrijven) moet voldoende klein zijn. Dit geldt voor alle leveringen dus ook voor maatwerk.
- Deze norm geldt niet voor leveringen aan Eurostat. Het CBS en Eurostat behoren samen tot het Europees Statistisch Systeem (ESS).
- Zie ook Paragraaf 4.4, norm 1.

Beoordelingscriterium:

- De methoden uit het Handboek Statistische Beveiliging zijn toegepast.
- Er is gebruikt gemaakt van beveiligingssoftware.
- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.

UN Principles:

- Principle 6: Individual data collected about natural persons and legal entities, or about small aggregates that are subject to national confidentiality rules, are to be kept strictly confidential and are to be used exclusively for statistical purposes or for purposes mandated by legislation.

Statistical Law EU:

- In artikel 20.3 is vermeld in welke gevallen statistische geheimhouding niet van toepassing is.

Code of Practice:

- Beginsel 5: Statistische geheimhouding en gegevensbescherming. De privacy van gegevensverstrekkers, het vertrouwelijke karakter van de informatie die zij verstrekken, het uitsluitende gebruik daarvan voor statistische doeleinden en de beveiliging van de gegevens zijn absoluut gegarandeerd.
- Indicator 5.4 Medewerkers krijgen instructies en richtlijnen over de bescherming van de statistische geheimhouding gedurende het gehele statistische proces. Het geheimhoudingsbeleid wordt publiek gemaakt.

QAF:

- Method 5.4.7: Statistical disclosure control methods. Provisions are in place to ensure that prior to the release of statistical information (aggregate data and microdata), statistical disclosure control methods are applied in order to secure statistical confidentiality.
- Method 5.4.8: Output checking. Whenever access to microdata for research purposes takes place in a secure environment (e.g. remote access, safe centre, remote execution), all output is checked for disclosure before release. Procedures are in place to prevent the breach of statistical confidentiality.

CBS-wet:

- In artikel 37 lid 3 staat dat gegevens zodanig openbaar worden gemaakt, dat daaraan geen herkenbare gegevens van een afzonderlijk persoon, huishouden, onderneming of instelling kan worden ontleend.

- Een uitzondering wordt gemaakt voor ondernemingen en instellingen, als er gegronde redenen aanwezig zijn dat de betrokken onderneming of instelling geen bedenking heeft tegen openbaarmaking.

Gedragcode:

- Het CBS produceert statistische informatie waarin de individuele gegevens niet meer herkenbaar zijn.
- Gegevens over afzonderlijke personen of bedrijven worden ook niet verstrekt aan andere organisaties.

AVG:

- Artikel 32, passende beveiliging.

Referenties:

- R003 Methodenreeks: Statistische beveiliging
- R005A Code of Practice
- R036 CBS Wet
- R043 Statistical Law EU
- R045A Gedragcode CBS
- R046 UN Fundamental Principles of Official Statistics
- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

13	Van alle persoonsgegevens is duidelijk wie de verantwoordelijke “eigenaar” is.

Toelichting:

- Van alle persoonsgegevens is duidelijk wie de verantwoordelijke “eigenaar” is (minimaal teammanager).
- Voor elk proces is duidelijk welke variabelen in dat proces gebruikt worden.
- Voorkomen moet worden dat er persoonsgegevens binnen het CBS zijn zonder dat er een verantwoordelijke voor kan worden aangewezen.

Beoordelingscriterium:

- Geen. Valt buiten de scope van een individueel proces.

Referenties:

- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

DB 8 oktober 2018:

- Het is van belang dat bij iedereen duidelijk is dat het CBS en niet een afdeling de eigenaar is van de data.

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

14	Het verstrekken van persoonsgegevens aan derden vindt plaats binnen de beperkingen van de CBS-wet.

Toelichting:

- Bij het verstrekken van persoonsgegevens aan derden gelden nadrukkelijk de engere bepalingen van de CBS-wet boven de AVG.
- Dit kan worden toegelicht in het Selfassessment (onderdeel Procesdocumentatie).

Beoordelingscriterium:

- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.

Referenties:

- R036 CBS-wet.
- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

15	Indien geen Selfassessment is samengesteld, dient een Privacy Impact Assessment uitgevoerd te zijn.

Toelichting:

- Indien geen Selfassessment is uitgevoerd, is een Privacy Impact Assessment (PIA) verplicht.
- Dit dient aan de FG aangeleverd te worden.

Beoordelingscriterium:

- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.

Referenties:

- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).
- R051D Privacy Impact Assessment (PIA).
- R077 Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

16	Doorgifte aan een land buiten de EU vindt alleen plaats bij een passend beschermingsniveau in dit land.

Toelichting:

- Doorgifte aan een land buiten de EU vindt alleen plaats bij een passend beschermingsniveau in dat land.

Beoordelingscriterium:

- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.

Referenties:

- R036 CBS-wet.
- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

17	Bijzondere persoonsgegevens dienen aantoonbaar extra zorgvuldig te worden behandeld.

Toelichting:

- Het betreft gegevens over bijvoorbeeld godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid, seksuele leven, persoonsgegevens betreffende het lidmaatschap van een vakvereniging, strafrechtelijke persoonsgegevens en persoonsgegevens over onrechtmatig of hinderlijk gedrag. Hetzelfde geldt voor gegevens van minderjarigen (AVG: tot 16 jaar) en biometrische gegevens.

- Deze extra zorgvuldigheid moet onder meer worden betracht bij het verzamelen van data (doelbinding), de toegankelijkheid van deze gegevens en de statistische beveiliging.
- Er zal veelal een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (AVG, artikel 35) moeten plaatsvinden.

Beoordelingscriterium:

- De aanbevelingen van de FG zijn opgevolgd.
- Er is een gegevensbeschermingseffectbeoordeling uitgevoerd.

Referenties:

- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Artikel 35.3.b.

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving.

13.2 Bestaan van processen

Beoordelingscriteria:

- Het proces is beschreven ('in opzet aanwezig'). Dit is een aanwijzing dat het proces ook bestaat.
- Het proces levert output op.
- Er wordt wat met de output gedaan. Het is input voor een ander proces of een volgende cyclus.
- Het proces staat in de functiebeschrijving van één of meer medewerkers.

QAF:

- Method 4.2.4 A quality assurance and improvement plan. A quality assurance and improvement plan or any other similar scheme is in place. It describes the working standards, formal obligations (such as laws and internal rules) and the set of quality control and improvement actions to prevent and monitor errors, to evaluate quality indicators, and to control as well as to improve quality at each phase of the statistical production process, including the integration of data from multiple data sources. The quality assurance and improvement plan is based on the quality guidelines. Etc. (Zie QAF).

1	Er zijn processen voor het beoordelen en accepteren input.

Toelichting:

- Het kan input betreffen uit primaire waarneming, secundaire waarneming maar ook interne input van een ander proces.

Code of Practice:

- Indicator 12.1: De input, geïntegreerde gegevens, tussenresultaten en statistische output worden regelmatig beoordeeld en gevalideerd.

QAF:

- Method 4.2.3 Evaluating process quality. Processes such as quality audits, quality reviews or quality assessments are in place to evaluate the quality of the different phases of the statistical production process in accordance with the quality assurance and improvement plan.

DB aanbeveling d.d.1 mei 2017:

- Let speciaal op overdrachtmomenten: de overstap van het ene proces(-onderdeel) naar het andere proces(-onderdeel).
- Zet daar een speciale actie voor op met expliciete validatie op basis van een uitgeschreven checklist.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	Er zijn processen voor het beoordelen en valideren van tussenresultaten.

Code of Practice:

- Indicator 12.1: De input, geïntegreerde gegevens, tussenresultaten en statistische output worden regelmatig beoordeeld en gevalideerd.
- Indicator 4.2: Er zijn procedures om de kwaliteit van het statistische productieproces, te plannen, te bewaken en te verbeteren, onder meer door de integratie van meerdere gegevensbronnen.

QAF:

- Method 4.2.3 Evaluating process quality. Processes such as quality audits, quality reviews or quality assessments are in place to evaluate the quality of the

different phases of the statistical production process in accordance with the quality assurance and improvement plan.

DB aanbeveling d.d. 1 mei 2017:

- Let speciaal op overdrachtmomenten: de overstap van het ene proces(-onderdeel) naar het andere proces(-onderdeel).
- Zet daar een speciale actie voor op met expliciete validatie op basis van een uitgeschreven checklist.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	Er zijn processen voor het beoordelen en valideren van statistische output.

Toelichting:

- Het gaat niet alleen om nauwkeurigheid maar om alle kwaliteitsaspecten van output zoals relevantie, tijdigheid, punctualiteit, samenhang, vergelijkbaarheid, consistentie en duidelijkheid.
- De output bestaat niet alleen uit cijfers, maar ook uit rapportages, publicaties, alsmede andere metadata.

Code of Practice:

- Indicator 4.3: De kwaliteit van de output wordt periodiek bewaakt en onderzocht [.]
- Indicator 4.4: De belangrijkste statistische outputs worden regelmatig grondig beoordeeld, indien nodig met behulp van externe deskundigen.

QAF:

- Method 4.2.3 Evaluating process quality. Processes such as quality audits, quality reviews or quality assessments are in place to evaluate the quality of the different phases of the statistical production process in accordance with the quality assurance and improvement plan.

BIR:

Code	Maatregel
12	Verwerving, ontwikkeling en onderhoud van informatiesystemen
12.2	Correcte verwerking in toepassingen
	Doelstelling: Voorkomen van fouten, verlies, onbevoegde modificatie of misbruik van informatie in toepassingen.
12.2.4	Validatie van uitvoergegevens
12.2.4.1	Gegevensuitvoer uit een toepassing behoort te worden gevalideerd, om te bewerkstelligen dat de verwerking van opgeslagen gegevens op de juiste manier plaatsvindt en geschikt is gezien de omstandigheden.
12.2.4.2	De uitvoerfuncties van programma's maken het mogelijk om de volledigheid en juistheid van de gegevens te kunnen vaststellen (bijv. door checksums).
12.2.4.3	Bij uitvoer van gegevens wordt gegarandeerd dat deze met het juiste niveau van vertrouwelijkheid beschikbaar gesteld worden (bijv. beveiligd printen).
12.2.4.4	Alleen gegevens die noodzakelijk zijn voor de doeleinden van de gebruiker worden uitgevoerd (need to know).

ISO 9001:2015:

- 8.6: Vrijgave van producten en diensten.
- 9.1: Monitoren, meten, analyseren en evalueren.

DB aanbeveling d.d. 1 mei 2017:

- Let speciaal op overdrachtsmomenten: de overstap van het ene proces(-onderdeel) naar het andere proces(-onderdeel).
- Zet daar een speciale actie voor op met expliciete validatie op basis van een uitgeschreven checklist.

Referentie:

- R052B Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR)

Risicogebied:

- Tevredenheid van klanten.

4	Er zijn processen voor het behandelen van kwaliteitskwesties.

Toelichting:

- Tijdigheid, punctualiteit versus nauwkeurigheid is de meest voor de hand liggende kwaliteitskwestie.
- Kwaliteitskwesties worden doorgaans in de ontwerpfase behandeld.
- In de uitvoeringsfase betreft het uitsluitend het behandelen van afwijkingen: output te laat, te onnauwkeurig, etc.

Code of Practice:

- Indicator 4.3: De kwaliteit van de output wordt periodiek bewaakt en onderzocht, waarbij ook wordt gekeken naar mogelijke trade-offs [.]

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van statistische output.

5	Er zijn processen voor het beoordelen of de werkinstructies gevolgd worden.

Toelichting:

- Onderzoek regelmatig of werkinstructie gevolgd worden.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van statistische output.

Referentie:

- DB aanbeveling d.d. 1 mei 2017.

13.3 Efficiency van het waarneemproces

Gedragscode:

- Efficiency is één van de zes principes uit de gedragscode van het CBS.
- “Waar mogelijk maakt het CBS gebruik van bestaande registraties en bestanden.”

Referentie:

- R045A Gedragscode CBS

1	Er wordt gebruik gemaakt van beschikbare data binnen het CBS.

Toelichting:

- Volgens de waarneemstrategie is de eerste stap is het hergebruiken van reeds aanwezige gegevens (in bij het CBS aanwezige registers, enquêtes, en andere reeds aanwezige bronnen).
- Voordat deze stap kan worden uitgevoerd dienen eerst de statistische informatiebehoefte, de te beschrijven populatie en de kwaliteitseisen, te worden vastgesteld.

Beoordelingscriterium:

- Er is onderzocht of de data beschikbaar zijn binnen het CBS.

Code of Practice:

- Indicator 9.5: De uitwisseling en integratie van gegevens wordt gestimuleerd om de responslast zo gering mogelijk te houden. Dit gebeurt met inachtneming van de vereisten betreffende geheimhouding en gegevensbescherming.

QAF:

- Method 9.5.1 Agreements and tools for data sharing. Formal agreements and tools are in place for data sharing within the National and European Statistical Systems (e.g. web services and common data bases).

Referentiemateriaal:

- R050: Waarneemstrategie 2011.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS

2	Er wordt gebruik gemaakt van administratieve data.

Toelichting:

- Volgens de waarneemstrategie is de tweede stap is het onderzoeken en gebruiken van – op het CBS nog niet aanwezige – secundaire bronnen, zoals registers dan wel andere (indirecte) bronnen met informatie over de waarneemeenheden, zoals informatie die via het internet, GPS-systemen, mobiele telefonie en andere bronnen verzameld kan worden.

Beoordelingscriteria:

- Er is onderzocht of er registers beschikbaar zijn met de gewenste data.

Code of Practice:

- Indicator 9.4: Waar mogelijk worden bronnen van administratieve en andere gegevens gebruikt om onnodige uitvraag van gegevens te voorkomen.
- Indicator 10.3: Anticiperend op de toekomst wordt getracht het statistische potentieel van bronnen van administratieve en andere gegevens te benutten en het gebruik van enquêtes te beperken.

QAF:

- Method 9.4.2 Consideration of alternative data sources. Alternative data sources (including the availability and suitability of existing surveys and administrative data) are considered to optimise data collection.
- Method 10.3.2 Assessment of possible administrative and other data sources. An assessment of possible administrative and other data sources is carried out prior to launching a survey, in particular, a newly designed one.

DB 16 augustus 2010:

- Het CBS heeft op dit moment de volgende waarneemstrategie: *Zoveel mogelijk secundaire data gebruiken* (daartoe gelden volledigheid, tijdig en kwaliteit als criteria) en primaire waarneming als het niet anders gaat (in de volgorde: XBRL, web-surveys, papier, CATI en CAPI).
- Deze waarneemstrategie zal de komende periode blijven gelden.

Referentiemateriaal:

- R050: Waarneemstrategie 2011.

Risicogebied:

- Kosten maatschappij
- Kosten van het CBS

3	Er is gekozen voor de meest effectieve dataverzamelingsmode of combinatie hiervan.

Toelichting:

- Volgens de waarneemstrategie is de derde en laatste stap het zelf uitvoeren van primaire waarneming.
- De modi in oplopende kosten zijn:
  - Electronic Data Interchange (bijvoorbeeld via XML of XBRL).
  - Internet enquête
  - Schriftelijke enquête
  - CATI Telefonische interviews
  - CAPI Interview met bezoek aan huis
- Een combinatie van modi is mogelijk (mixed-mode).

Beoordelingscriterium:

- Er is onderzocht of er goedkopere vormen van primair waarnemen mogelijk zijn.

Referentiemateriaal:

- R050: Waarneemstrategie 2011.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS
- Kosten maatschappij (bedrijfsleven)

13.4 Efficiency van overige statistische processen

Efficiency van de processen houdt in dat het proces tegen de laagst mogelijke kosten wordt uitgevoerd. Effectiviteit betekent dat het proces ook de afgesproken producten met de afgesproken kwaliteit oplevert.

Code of Practice

- Beginsel 10 Kosteneffectiviteit: De middelen worden doelmatig ingezet.

DQAF:

- Indicator 0.2.2: Measures to ensure efficient use of resources are implemented.

Gedragscode:

- Efficiency is één van de zes principes uit de gedragscode van het CBS.
- Het CBS produceert statistieken op doelmatige wijze, gebruikmakend van alle beschikbare middelen. Hierbij wordt gestreefd naar de laagst mogelijke kosten en een zo gering mogelijke last voor de berichtgever. Waar mogelijk maakt het CBS gebruik van bestaande registraties en bestanden.

Referentie:

- R005A Code of Practice
- R045A Gedragscode CBS

1	Dubbel werk wordt vermeden in de keten.

Beoordelingscriteria:

- Controles worden niet dubbel uitgevoerd, bijv. door verschillende teams.
- Twee verschillende processen leveren vergelijkbare output.
- Er wordt gebruik gemaakt van data die zo laat mogelijk in het proces is samengesteld. Bijvoorbeeld: aggregaten worden (her)gebruikt en niet de microdata. Dit is ook bevorderlijk voor de consistentie van de statistische output.
- Er is sprake van schaduwadministraties.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

2	Er wordt optimaal gebruik gemaakt van IT om efficiency te bevorderen.

Toelichting:

- IT-kosten moeten binnen redelijke termijn kunnen worden terugverdiend. De 'business case' of kostenbaten analyse moet positief uitvallen.

Beoordelingscriterium:

- Er is sprake van routinematige handelingen die veel menscapaciteit vragen.

Code of Practice:

- Indicator 10.2: Het potentieel van de informatie- en communicatietechnologie om de productiviteit te verhogen, wordt optimaal benut voor de statistische processen.

QAF:

- Method 10.2.1 Pooling of resources, investments and the identification of innovation/modernisation potential. Centralised IT and methodological units provide for pooling of resources and investments and the identification of innovation/modernisation potential to optimise statistical processes.
- Method 10.2.2 IT architecture and strategy. An IT architecture and strategy are in place and regularly updated.
- Method 10.2.3 Promote automated techniques. Policies, procedures and tools are in place to promote automated techniques for statistical processes (e. g. data capture, coding, validation, reporting etc.) and sharing of common statistical services.
- Method 10.2.4 Automated processing techniques. Automated processing techniques are regularly reviewed and modernised.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

3	Er wordt optimaal gebruik gemaakt van methoden om efficiency te bevorderen.

Toelichting:

- Methoden kunnen ook worden ingezet of processen efficiënter te laten verlopen.

Beoordelingscriterium:

- Andere statistische methoden zijn overwogen die met minder werk hetzelfde resultaat opleveren.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

4	Er worden uitsluitend variabelen en deelpopulaties geleverd die ook in de outputspecificaties staan.

Toelichting:

- Outputspecificaties staan bijvoorbeeld in verordeningen van Eurostat en afspraken met klanten.
- Het gaat om outputspecificaties die vooraf zijn opgesteld; niet de toelichting bij de StatLine tabel.
- Outputspecificaties zijn specificaties van het statistisch concept.
- Deelpopulaties hebben betrekking op categorieën of klassen ofwel de detaillering van de cijfers.

Beoordelingscriterium:

- De output bevat niet meer variabelen dan afgesproken.
- De output is niet gedetailleerder dan afgesproken.

Code of Practice:

- Indicator 9.1: De omvang en gedetailleerdheid van verzoeken om gegevens voor Europese statistieken gaan niet verder dan wat absoluut noodzakelijk is.

QAF:

- Method 9.1.4 Analysis of the needs for statistical information. The needs for statistical information and level of detail by domain are analysed, documented and defined. The requests to respondents are adjusted accordingly in order to reduce the response burden.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

5	Er wordt optimaal gebruik gemaakt van standaard output.

Beoordelingscriteria:

- ASD MR BR is/wordt vervangen door een StatLine tabel.
- ASD MR BR is gecombineerd voor meerdere klanten.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

6	Er wordt optimaal gebruik gemaakt van generieke diensten.

Toelichting:

- Generieke diensten zijn:
  - Waarnemen door Dataverzameling.
  - Opslaan, bewaren en ontsluiten van rustpuntbestanden door Data Service Centrum. Zie ook paragraaf 13.8 over het opslaan, bewaren en ontsluiten van microdata.
  - Opslaan en publiceren van tabellen in StatLine.
  - Uitvoeren van kortlopende en eenmalig onderzoek door het Centrum voor Statistisch Onderzoek.
  - Verzenden van bestanden naar Eurostat en andere internationale organen.

Beoordelingscriterium:

- Er is bewust gekozen voor het al of niet gebruik maken van generieke diensten.

Code of Practice:

- Indicator 10.4: De statistische autoriteiten stimuleren en delen gestandaardiseerde oplossingen die de doeltreffendheid en doelmatigheid verhogen, en voeren deze uit.

QAF:

- Method 10.4.3 Sharing standardised solutions. Statistical authorities share and re-use existing standardised solutions (tools and methods) that increase the effectiveness and efficiency of statistical processes. They participate in joint projects, working groups or training courses on the development of such tools and methods to share development burden.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

7	Leveringen aan klanten zijn in één keer goed.

Toelichting:

- Pingpong tussen leverancier en afnemer wordt vermeden.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

Toelichting:

- Lean is sterk gericht op het stroomlijnen van processen door verspillingen te elimineren. Hieronder volgen gangbare categorieën van verspillingen die Lean onderscheidt, met een niet uitputtende lijst van voorbeelden in de CBS-situatie.
  - **Beweging:** veelvuldig moeten klikken of van scherm wisselen, zoeken naar bij wie je moet zijn voor iets.
  - **Voorraad:** werk dat zich opstapelt, overmatige hoeveelheid (fysieke) dossiers.
  - **Overprocessing:** dusdanig lang doorgaan met gaafmaken dat het geen toegevoegde waarde meer voor de klant heeft, in programmatuur rekening houden met allerlei uitzonderingen die zelden voorkomen.
  - **Overproductie:** veel energie stoppen in output waar de klant niet om vraagt.
  - **Talent:** niet benutten van menselijk talent, kennis en vaardigheden.
  - **Wachten:** onnodig moeten wachten op de voorgaande schakel in de keten, bijvoorbeeld tot er voldoende respons is, het eenhedenkader is bijgewerkt, dataverzameling gereed is.
  - **Transport:** veelvuldig transformeren van dataformats, logistiek van/naar DVZ.
  - **Defecten:** fouten doorgeven aan de volgende processtap, wat uiteindelijk in de hele procesketen voor problemen zorgt.
- Lean Six Sigma projecten worden gefaseerd volgens de DMAIC methode uitgevoerd:
  - Define: Definieer het probleem
  - Measure: Meet waar de meeste tijd in zit.
  - Analyse: Ga na waarom dit zoveel tijd kost. Vraag door (5 x why).
  - Improve: Genereer oplossingen en voer oplossingen uit.
  - Control: Borg de verbetering.
- In geval van Lean Operational Management wordt door metingen in de gaten gehouden, of bepaalde doelstellingen worden behaald (dashboard). Deze aanpak past ook binnen een kwaliteitsmanagementsysteem volgens ISO 9001:2015.

Beoordelingscriterium:

- Er worden 'Six Sigma Lean' projecten uitgevoerd.
- Lean Operational Management (LOM) is geïmplementeerd.
- Er wordt gemeten hoeveel tijd (capaciteit) de afzonderlijke activiteiten binnen een proces kosten. Deze metingen worden geanalyseerd en geëvalueerd.
- Er is regelmatig overleg over verbetering van de efficiency, bijvoorbeeld in het werkoverleg.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

13.5 Robuustheid van het proces

1	Het statistisch proces is in redelijke mate bestand tegen het wegvallen van databronnen.

Toelichting

- Het gaat niet alleen om het wegvallen van bronnen maar ook om het wijzigen van bronnen.

Beoordelingscriteria

- Medewerkers hebben voldoende kennis van de materie en het proces om een incident als een wegvallende databron op te vangen.
- Er zijn alternatieven voorhanden voor de databronnen die wegvallen.
- Het is bekend welke databronnen de belangrijkste bijdrage leveren aan de output

Risicogebied:

- Alle kwaliteitsaspecten van statistische output

13.6 Conformiteit van het proces met de businessarchitectuur

1	Het statistisch proces kent rustpunten en koppelvlakken.

Toelichting

- Een rustpunt is een bestand dat niet meer wordt aangepast en waarvan de kwaliteit gespecificeerd is.
- Een koppelvlak is een map of systeem waarin rustpunten kunnen worden gebracht door de leverancier en gehaald door de klant.
- Er zijn vier typen rustpunten volgens de business architectuur, te weten: Inputbase, Microbase, Statbase en Outputbase.

Beoordelingscriteria:

- Data-Architectuurprincipe D03: Data als gedeeld bezit.
- Architectuurprincipe voor Proces en Methodologie P01: Processen gaan uit van koppelvlakken.

Referentie:

- R057A CBS IV-Architectuur.

Risico voor:

- Kosten van het CBS.

13.7 Positie van het proces in de keten

1	Het statistisch proces vormt een logisch onderdeel binnen de keten.

Toelichting:

- Een mogelijk ordeningsprincipe van processen in een keten is: maximale samenhang van elk proces en minimale koppeling tussen de processen.

Beoordelingscriteria:

- De koppeling met andere processen in de keten is zo gering mogelijk.
- Er is alleen eenrichtingverkeer met andere processen.

Risicogebied:

- Efficiency van de keten.

2	Het is bekend bij de medewerkers wat de output van de keten is.

Toelichting:

- Voor de effectiviteit van een keten is het van belang dat alle deelnemers in de keten weten tot welke output de keten leidt en wat de klant ermee doet.

Beoordelingscriteria:

- Medewerkers weten welke output de keten oplevert aan externe klanten.
- Medewerkers weten waarvoor externe klanten de output van de keten gebruiken.

Risicogebied:

- Effectiviteit van de keten.

13.8   **Standaardisatie van het proces opslaan, bewaren en ontsluiten van data**

1	Microbase bestanden worden opgeslagen in het DSC.

Toelichting:

- Microbase bestanden dienen langdurig bewaard te worden. Het systeem van DSC (Documentum) is hier volledig op ingericht (archiveringssysteem). Vernietigen van bestanden kan vooralsnog alleen via functioneel beheer van DSC plaatvinden.
- Microdata in de Microbase die persoonsgegevens bevatten dienen na vervallen belang te worden vernietigd.
- Ook geaggregeerde bestanden die dienen als bronbestanden voor StatLine ('Statbase') komen in aanmerking voor opslag in DSC.
- Microdata in de Inputbase dienen na verloop van tijd te worden vernietigd en komen daardoor niet in aanmerking voor opslag in het DSC. Hetzelfde geldt voor tussenbestanden (niet-rustpunt bestanden).

Beoordelingscriteria:

- Microdata voor de Microbase worden in het DSC gezet zodra deze aan de eisen van een rustpuntbestand voldoen.

Referenties:

- R044 Bewaartermijnen data, incl. Selectielijst.
- R047A DSC Startpagina
- R047B DSC Handleidingen en instructies

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

2	Microbase bestanden worden ontsloten via het DSC.

Toelichting:

- Afnemers kunnen microbase bestanden uit het DSC ophalen, indien zij daartoe zijn geautoriseerd.
- DSC kan signaleren aan afnemers dat data beschikbaar zijn om opgehaald te worden (voor verdere verwerking).

Beoordelingscriteria:

- Microbase bestanden worden niet meer via andere kanalen dan het DSC aan interne afnemers geleverd. Uitzonderingen hierop zijn verklaarbaar.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

14   Proces van bijstellingen en herzieningen

Samengevoegd met hoofdstuk 10: Correcties, bijstellingen en herzieningen.

15 Overige processen

Bij overige processen zijn de volgende eigenschappen van toepassingen:

1. Bestaan
2. Deugdelijkheid van het publicatieproces
3. Deugdelijkheid van het logistieke proces

15.1 Bestaan van processen ('procedures are in place')

1	Er is een besturingsproces.

Toelichting:

- Besturingsproces wordt in de business architectuur 'regie' genoemd.

Beoordelingscriteria:

- Er is sprake van het plannen van activiteiten (Plan), het uitvoeren van de activiteiten (Do), het bewaken van de voortgang van de planning en het checken van de resultaten (Check) en het uitvoeren van verbeteracties (Act).
- Deze norm geldt vooral voor de cyclus van het statistisch proces zelf (maand, kwartaal, jaar).
- Het besturingsproces is gescheiden van het uitvoeringsproces.
- Er wordt gebruik gemaakt van kwaliteitsindicatoren om de kwaliteit te managen. Zie hoofdstuk over kwaliteitsindicatoren.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van statistische output.

2	Er zijn verbeterprocessen.

Toelichting

- Verbetering kan betrekking hebben op alle kwaliteitsaspecten van statistische output, waaronder de nauwkeurigheid van de cijfers.

Beoordelingscriteria:

- Er zijn recent acties uitgevoerd om de kwaliteit van de output te verbeteren.
- Er is een plan van aanpak voor verbetering van de kwaliteit van de output.
- Op basis van onderstaande tabel kan desgewenst een score worden vastgesteld voor verbeterprocessen (zie R048). Deze tabel heeft betrekking op de nauwkeurigheid van de cijfers ('error sources'), maar kan ook voor andere kwaliteitsaspecten worden toegepast.

ISO 9001:2015:

- Paragraaf 10.3 Continue verbetering: de organisatie moet continu de geschiktheid, toereikendheid en doeltreffendheid van het KMS verbeteren.

Exhibit 2e. Achievement Towards Mitigation and/or Improvement Plans				
Poor [1,2]	Fair [3,4]	Good [5,6]	Very Good [7,8]	Excellent [9,10]
There is no evidence that a plan is in place or that any planning has been done for studying or mitigating the risks for this error source.	Some planning has been done for mitigating the risks for this error source. But: The plan is in an unfinished state or is poorly written. For example, while the plan might specify key objectives, either there is no provision for measuring progress toward them or the objectives are not measurable.	A written plan with measurable objectives exists. The plan adequately addresses the work required for mitigating the risks of poor data quality relative to this error source. But: One of the following deficiencies with the plan exists: a. The plan has not been updated in at least one year. b. There is no evidence that the plan is ever referenced in the work or it is not referenced as often as necessary. c. There are no accountability measures in place to ensure compliance with the plan. d. No metrics are specified for gauging progress toward each objective. e. No resources have yet been allocated.	A well-written plan with measurable objectives exists. The plan adequately addresses the work required for mitigating the risks of poor data quality relative to this error source. None of the deficiencies noted under the "Good" criteria are present. But: Progress toward completing the goals and objectives specified in the plan have been only fair or has been inconsistent for some key objectives.	There exist well-documented, short and long-term plans for mitigating the risks to data quality from this error source. The plans are updated periodically as appropriate and are continually referenced in the work. Accountability measures are in place to ensure compliance with the plans. Progress toward all goals and objectives has been excellent. As a result, the level of error in the final estimates due to this error source is being maintained at an acceptable level for the primary purposes of the data. As a result of these efforts, the error source is under control and poses no or very little risk to data quality.

Referentie:

- R048 Development of Quality Indicators at Statistics Sweden. Biemer en Trawin.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van statistische output.

3	Er zijn projectmanagementprocessen.

Toelichting

- Deze norm geldt voor projecten waarbij sprake is ASD MR BR of werk voor derden en niet voor reguliere productieprocessen.

Beoordelingscriteria

- Er is een planningsproces:
  - De planning omvat alle op te leveren producten en tussenproducten. Dit betreft zowel de data als bijbehorende documenten zoals rapportages, metadata en publicaties.
  - De planning geeft aan wanneer producten gereed zullen zijn.
  - De planning geeft de benodigde capaciteit aan.
- Er is een proces om de scope te beheersen:
  - De projectleider stelt de impactanalyse op van potentiële opdrachten.
  - De projectleider accepteert opdrachten alleen als deze onder de voorwaarden van de impactanalyse uitgevoerd kunnen worden.
- Er is een proces om de resources te beheersen. De projectleider zorgt voor voldoende bekwame medewerkers.
- Er is een proces om 'exceptions' af te handelen:
  - Er is een escalatiemogelijkheid bij problemen met de resources, als de planning niet gehaald dreigt te worden, als de gewenste kwaliteit niet gehaald wordt, etc.

Risicogebied:

- Kosten (en opbrengsten) van het CBS.

4	Er is een proces voor het afhandelen van afwijkingen.

Toelichting:

- Afwijkingen worden geregistreerd.
- Er vindt een correctie op de afwijking plaats en er worden corrigerende maatregelen genomen ten einde soortgelijke afwijkingen te voorkomen.
- Afwijkingen worden (in ingedikte vorm) besproken in Management review/ Directiebeoordeling.

Beoordelingscriteria:

- Er is een afwijkingenregistratie met - per afwijking - een geplande/opgeloste correctie en een corrigerende maatregel.
- De MR/DB bespreekt de afwijkingen.

ISO 9001:2015:

- Paragraaf 10.3 Continue verbetering: de organisatie moet continu de geschiktheid, toereikendheid en doeltreffendheid van het KMS verbeteren.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van statistische output.

15.2 Deugdelijkheid van het publicatieproces

1	Het cijfer is publicabel.

Toelichting:

- Naarmate de steekproef respectievelijk de respons kleiner is, is de variantie groter. Dit geldt per deelpopulatie waarover wordt gepubliceerd.
- De vertekening is afhankelijk van alle andere fouten in het proces.
- Het argument 'we hebben niets beter' mag geen argument zijn om toch te publiceren.
- Of het cijfer publicabel is, is ook afhankelijk van de eisen van de klant. Echter er is ook een grens aan wat het CBS nog wil publiceren.

Beoordelingscriteria:

- Er is een proces of regulier overleg om te beoordelen of het cijfer publicabel is.

Relaties met andere normen:

- Norm 4.1.1: Er is aandacht voor de variantie van het cijfer.
- Norm 4.1.2: Er is aandacht voor de vertekening van het cijfer.
- Norm 12.2.4: De steekproeffout is bekend.
- Norm 12.2.5: De steekproeffout valt binnen de gemaakte afspraken.
- Norm 12.4.4: De respons is bekend.
- Norm 12.4.5: De respons valt binnen de gemaakte afspraken.

Risicogebied:

- Vertrouwen van het publiek in het CBS.

2	Alle gepubliceerde cijfers van een getal zijn significant.

Toelichting:

- Hier worden de cijfers bedoeld van de individuele getallen in een tabel. Dus het getal 234 bestaat uit de cijfers 2, 3 en 4.
- In spreektaal (en ook verder in dit document) wordt over 'cijfers' gesproken terwijl strikt genomen 'getallen' wordt bedoeld.
- Het aantal cijfers – waarin een cijfer wordt gepubliceerd – suggereert, dat elk cijfer significant is. Bijvoorbeeld het cijfer 34,6 suggereert dat de werkelijke waarde $34,6 \pm 0,05$ is en het cijfer 300 suggereert dat de werkelijke waarde tussen 250 en 350 ligt.
- In ieder geval moet de variantie bekend zijn, om te kunnen beoordelen of het aantal significante getallen van elk cijfer juist is.

Beoordelingscriterium:

- Het aantal significante cijfers komt overeen met de variantie van het cijfer (marge).

Risicogebied:

- Duidelijkheid van de statistische output. Schijnnaauwkeurigheid.

3	De statistische tekens zijn juist toegepast in de StatLine tabellen.

Toelichting:

- Er wordt onderscheid gemaakt tussen:
  1. lege cel: een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
  2. . : onbekend; het CBS heeft hier geen cijfers over
  3. x: geheim; het CBS heeft hier wel cijfers over maar kan deze om geheimhoudingsredenen niet publiceren
  4. - : nihil (het cijfer is echt '0')

5. 0 (0,0): het cijfer komt na afronding uit op 0 (0,0). Het cijfer is dus kleiner dan de helft van de gekozen eenheid.
6. Een voorlopig cijfer wordt aangeduid met een “*”.

DB besluit 8 juni 2015:

- Vanaf 1 september 2015 is de symbolenset vereenvoudigd tot:
  1. lege cel: een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
  2. . (punt):
    - a. Onbekend: het CBS heeft hier geen cijfers over.
    - b. Geheim: het CBS heeft hier wel cijfers over maar kan deze om geheimhoudingsredenen niet publiceren
  3. 0 (0,0):
    - a. Nihil: het cijfer is echt nul.
    - b. Het cijfer komt na afronding uit op 0 (0,0). Het cijfer is dus kleiner dan de helft van de gekozen eenheid.
  4. *: Voorlopig cijfer.

Stopgezette tabellen hoeven niet te worden aangepast. Voor frequente tabellen bestaat de mogelijkheid om de invoering uit te stellen tot uiterlijk 1 september 2016.

Risicogebied:

- Duidelijkheid van de statistische output.

15.3 Deugdelijkheid van het logistieke proces

Logistieke handelingen bestaan in dit kader uit het invoeren, selecteren, verplaatsen en publiceren van data.

Ook logistieke handelingen worden ontworpen, geïmplementeerd en uitgevoerd. Deze driedeling wordt hieronder niet meer expliciet vermeld.

1	Fouten met data-entry en/of inlezen van data, worden voorkomen of gecorrigeerd.

Toelichting:

- Bij het inlezen van data mag worden verwacht dat er controle plaatsvindt op het inlezen van *alle* data (volledigheid).

Beoordelingscriterium:

- Er is een controleproces. De output van het logistieke proces wordt vergeleken met de input.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	Fouten met het selecteren en verplaatsen van bestanden, worden voorkomen of gecorrigeerd.

Toelichting:

- Een mogelijke fout is het selecteren van onjuiste versies van bestanden.

Beoordelingscriterium:

- Er is een controleproces voor het selecteren en verplaatsen van bestanden. Het verwachte resultaat wordt vergeleken met het gerealiseerde resultaat.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	Fouten in het publicatieproces worden voorkomen.

Toelichting:

- Publicatiefouten ontstaan bij het omzetten van de resultaten van het verwerkingsproces naar StatLine tabellen en producten die aan klanten worden geleverd.

Beoordelingscriterium:

- Er is een controleproces voor het selecteren en verplaatsen van bestanden. Het verwachte resultaat wordt vergeleken met het gerealiseerde resultaat.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

16 Documentatie

De normen die in dit hoofdstuk staan zijn nieuw.

Bij documentatie worden de volgende eigenschappen of kwaliteitsaspecten onderscheiden:

1. Volledigheid en uitgebreidheid
2. Actualiteit/Juistheid
3. Duidelijkheid en eenduidigheid
4. Versie en status
5. Overzichtelijkheid
6. Toegankelijkheid

16.1 Volledigheid en uitgebreidheid van documentatie

Tabel 7 Overzicht soorten documentatie

Soort documentatie	Sjabloon	Hoofdstuk in Kwaliteitsrichtlijnen
Procesbeschrijving (procesmeta)	A, B, D en D	
Informatiesystemen	E	
Selfassessment	K	
Afspraken met interne klanten en leveranciers	SLA's SSL's	2: Afspraken met klanten 26: Afspraken met leveranciers
Handleidingen en instructies		
Metadata - Conceptueel		18: Conceptuele metadata
Metadata - Kwaliteit		
Planning		
Systeemdokumentatie		
Rapportages		8: Kwaliteitsrapportages 19: Kwaliteitsindicatoren
Wet- en regelgeving		
Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging	T	
In geval van persoonsgegevens		
Wbp-melding	Alleen bij personeelsadministratie.	13.1: Conformiteit van het proces met de AVG
Motiveren bewaren persoonsgegevens	Ja	
Privacy Impact Assessment (PIA)	Ja	

Toelichting:

- Bovenstaande tabel geeft een overzicht van soorten van documentatie.
- Veronderstelt wordt dat alle documentatie aanwezig is in de procesmap van het desbetreffende proces.
- In kolom 2 staat of en zo ja, welke sjablonen beschikbaar zijn.
- In kolom 3 staat waar de documentatie elders aan de orde komt in de Kwaliteitsrichtlijnen.

QAF:

- Method 8.1.5 Documentation of statistical, administrative and other data production processes. Appropriate documentation is in place describing the production processes for all types of data sources (statistical, administrative or other), taking into account their differences in terms of definitions, concepts, coverage, etc.
- Method 8.3.16 Documentation and sharing of data coding methods. The data coding methods are documented and stored. These methods are shared with the relevant staff.
- Method 8.6.4 Documentation of administrative and other data. The data holder systematically provides the statistical authorities with documentation/metadata about the content of the administrative and other data as well as the production process of the data (e.g. a methodological document, concepts and definitions, and populations).

Generieke beoordelingscriteria:

- De uitgebreidheid van de documentatie is gericht op:
  - de omvang van het team en het type van haar activiteiten, processen, producten en diensten
  - de complexiteit van de processen en hun interacties
  - de competentie van de mensen

ISO 9001:2015:

- 7.5: Gedocumenteerde informatie.

Referenties:

- R004A Procesdocumentatie
- R004D CBS-Processen
- R042 Documentatie Statistische Processen
- R071 Richtlijnen ISO 9001.

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

1	Het proces is beschreven.

Toelichting:

- Vanaf 2016 is de term VIR-documentatie vervangen door de term procesdocumentatie.
- Deze procesdocumentatie bevat ook een procesbeschrijving. Hiervoor zijn de volgende sjablonen beschikbaar:
  - Sjabloon A: Voorblad met metagegevens van het proces.
  - Sjabloon B, C en D: Grafische en tekstuele beschrijving van de processen.
  - Sjabloon T: Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging

Beoordelingscriteria:

- De sjablonen A t/m D en T zijn ingevuld.
- Er is een alternatieve manier gevonden om de processen te beschrijven (data flow, stroomdiagram, etc.).

2	De informatiesystemen zijn benoemd.

Toelichting:

- Voor benoeming van de informatiesystemen die het proces ondersteunen, is sjabloon E beschikbaar.
- In dit sjabloon kan ook worden aangegeven wat de interactie is tussen de informatiesystemen en deelprocessen (PI-matrix).

Beoordelingscriteria:

- Sjabloon E is ingevuld.

3	De methodologie is beschreven.

Toelichting:

- De beschrijving van de methodologie is onderdeel van de procesmetadata.

Beoordelingscriteria:

- Er is een Methode Analyse Document (MAD) beschikbaar of vergelijkbare documentatie.

4	De kwaliteitsmetadata zijn beschreven.

Toelichting:

- Kwaliteitsmetadata is de beschrijving van het proces van het meten van de kwaliteit en de vastlegging van de uitkomsten van het meetproces.
- Kwaliteitsrapportages worden weliswaar behandeld in hoofdstuk 8, maar niet hoe deze tot stand komen.
- Kwaliteitsindicatoren komen weliswaar in hoofdstuk 19 aan de orde, maar niet hoe deze worden gemeten.

Beoordelingscriteria:

- Er is een beschrijving van het proces hoe de kwaliteitsindicatoren worden gemeten.
- De uitkomsten van het meetproces (waarden van de kwaliteitsindicatoren) zijn vastgelegd.
- Er is een beschrijving van het proces wat er met de kwaliteitsindicatoren wordt gedaan: rapporteren, besturen.

5	Er zijn handleidingen en werkinstructies.

Beoordelingscriteria:

- Er zijn handleidingen voor het gebruik van systemen.
- Er zijn werkinstructies voor het uitvoeren van handmatige processen.

DB aanbeveling 1 mei 2017:

- Onderzoek regelmatig of de werkinstructies gevolgd worden. Zie 13.2, Norm 5.

6	Er is systeemdocumentatie.

Beoordelingscriteria:

- Er is systeemdocumentatie dat de informatiesystemen beschrijft om onderhoud van het systeem mogelijk te maken.

7	Er is een planning.

Beoordelingscriteria:

- Er is een planning van het statistisch proces.
- De planning bevat een tijdpad met mijlpalen.
- De planning bevat de benodigde resources (menskracht).
- De planning bevat de start- en eindsituatie en de stappen van de startsituatie naar de eindsituatie.
- De stappen zijn niet te groot gekozen.

8	Het Selfassessment is toegepast.

Toelichting:

- In het Selfassessment wordt getoetst of aan de normen uit de Kwaliteitsrichtlijnen is voldaan.
- Als niet voldaan wordt aan een norm, kan dit worden toegelicht of kan een verbeteractie worden gepland en uitgevoerd (comply or explain).
- Het Selfassessment staat in sjabloon K.

Beoordelingscriteria:

- Sjabloon K is ingevuld.

- Als er niet wordt voldaan aan een norm, is dit of toegelicht (explain) of er is een verbeteractie gepland (comply).

9	Er is een Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging.

Toelichting:

- Als niet voldaan wordt aan deze norm, kan dit worden toegelicht of kan een verbeteractie worden gepland en uitgevoerd (comply or explain).
- De Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging staat in sjabloon T.

Beoordelingscriteria:

- Sjabloon T is ingevuld.

Referentie:

- R077 Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging.

DB d.d. 11 december 2017:

- Update de Baselinetoets jaarlijks.

16.2 Actualiteit/Juistheid van documentatie

1	De documentatie heeft betrekking op het proces dat in productie is.

Toelichting:

- De documentatie komt overeen met het huidige proces.
- Er wordt onderscheid worden gemaakt tussen documenten die betrekking hebben op de huidige versie van het proces, historische versies en een eventueel toekomstige versie van het proces.
- Als er changes plaats vinden in het proces wordt de documentatie ook aangepast. Changes worden bijvoorbeeld uitgevoerd naar aanleiding van een afwijking of verbeteractie.

Beoordelingscriterium:

- De documentatie heeft een actuele versiedatum.
- Voor kritieke processen zijn de sjablonen A, B, C, D, E en K niet ouder dan één jaar en voor niet-kritieke processen niet ouder dan drie jaar.
- Sjabloon T is afgelopen jaar geactualiseerd.

DB d.d. 11 december 2017:

- Actualiseer de procesdocumentatie en update de Baseline(toets) jaarlijks.

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

16.3 Duidelijkheid en eenduidigheid van documentatie

1	Alle documenten zijn duidelijk en eenduidig.

Beoordelingscriteria:

- De documentatie is te begrijpen voor de doelgroep.
- De documentatie is consistent en bevat zo min mogelijk doublures.
- De documentatie is niet voor meerdere uitleg vatbaar.

Referentie:

- R072 Hulp bij goed documentbeheer

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

16.4 Versie en status van documentatie

1	Van alle documenten zijn de versie en de status duidelijk.

Beoordelingscriteria:

- De versie van een document is aangegeven met een versienummer en versiedatum.
- Het is duidelijk voor welke referentieperiode van de statistiek de documentatie geldig is.

Referentie:

- R072 Hulp bij goed documentbeheer.

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

2	Alle documenten zijn goedgekeurd door de proceseigenaar.

Toelichting:

- Deze norm geldt vooral voor de documentatie die het lopende proces betreffen.

Beoordelingscriterium:

- In de versiehistorie van het document staat, welke versie is goedgekeurd door het management.

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

16.5 Overzichtelijkheid van documentatie

1	Documentatie is op een geordende manier opgeslagen.

Toelichting:

- Volgens de Mappenstructuur 2014 is een procesmap ingedeeld in vier submappen: input, beheer, werk, output.
- Verder is Intranet beschikbaar om bijvoorbeeld documentatie voor een ruimer publiek raadpleegbaar te maken.

Beoordelingscriteria:

- Er is een logische, overzichtelijke mappenstructuur binnen de standaard mappenstructuur gekozen die het zoeken van documenten makkelijk maakt.
- Elke map kent submappen per referentieperiode van de statistiek (indien van toepassing).
- Data en documentatie zijn gearhiveerd in de map Beheer.

Referenties:

- R004D CBS-Processen
- R042 Documentatie Statistische Processen
- R068 Mappenstructuur (MS2014)
- R068A Procedure beheer Mappenstructuur 2014 (MS2014)
- R068B Mappenstructuur in de praktijk
- CAB d.d. 18 oktober 2012: vaststellen nieuwe mappenstructuur.

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

16.6 Toegankelijkheid van documentatie

Het betreft de minimum set aan documentatie zoals beschreven in paragraaf 16.1.

1	Documentatie kan worden geraadpleegd door alle betrokken medewerkers.

Toelichting:

- Dit bevordert kennisoverdracht en transparantie.

Beoordelingscriterium:

- Alle betrokken medewerkers hebben leesrechten op de map of de site met documentatie.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

17 Data in het proces

Bij data in het proces kunnen de volgende eigenschappen worden onderscheiden:

1. Vertrouwelijkheid
2. Bewaartermijnen
3. Herbruikbaarheid

17.1 Vertrouwelijkheid van data in het proces

1	De toegang tot data in het proces is beperkt tot medewerkers die ook met deze data moeten werken.

Toelichting:

- Het 'need to know' principe moet zijn gehanteerd.
- Het gaat om data waarin personen of bedrijven nog herkenbaar zijn. Dus geen statistieken.

Beoordelingscriteria:

- De toegangsrechten tot de data worden tenminste jaarlijks gecontroleerd.
- De toegangsrechten worden bijgewerkt bij elke personeelsmutatie.

Statistical Law EU

- Zie artikel 20.5.

Code of Practice:

- Beginsel 5: Statistische geheimhouding en gegevensbescherming. De privacy van gegevensverstrekkers, het vertrouwelijke karakter van de informatie die zij verstrekken, het uitsluitende gebruik daarvan voor statistische doeleinden en de beveiliging van de gegevens zijn absoluut gegarandeerd.

DQAF:

- Indicator 0.1.3: Individual reporters' data are to be kept confidential and used for statistical purposes only.

CBS-wet:

- Zie artikel 37.1, 37.2 en 38.

Referenties:

- R036 CBS wet
- R043 Statistical Law EU
- R068C Varonis – Controleren rechten op procesmappen
- R077 Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging

Brief d.d. 7 december 2017 van Bert Kroeze aan interfacemanagers over verificatie gegevens in Varonis:

- Proceseigenaren zijn verantwoordelijk voor het toekennen en intrekken van toegangsrechten.
- Proceseigenaren ontvangen periodiek een link naar het web formulier "beoordeling rechten". Zij kunnen direct aanklikken of de bestaande toegangsrechten nog correct zijn. Deze mogelijkheid is met ingang van 2018 benut. Daarmee wordt aantoonbaar gemaakt dat de toegangsrechten actief worden beheerd en gecontroleerd.

Risicogebied:

- Vertrouwen van het publiek in het CBS.

2	Data worden voldoende beveiligd naar het CBS gestuurd.

Toelichting:

- Data met persoonsgegevens dienen voldoende beveiligd naar het CBS gestuurd te worden.
- Zie ook Paragraaf 13.1.

Beoordelingscriteria:

- De afgelopen twaalf maanden is de input conform geleverd.
- De beveiliging van de levering van de input wordt bewaakt. Er is een monitoring proces.
- De aanbevelingen van de functionaris voor de gegevensbescherming zijn opgevolgd.

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving

Referentie

- R036 CBS-wet
- R051E Richtsnoeren Beveiliging Persoonsgegevens
- R051G Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).
- R052B Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR)
- R077 Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging
- R078 ISO 27002

3	Persoonsgegevens zijn gepseudonimiseerd of geanonimiseerd.

Toelichting:

- Pseudonimiseren betekent, dat je via een sleutel nog altijd kunt bepalen wie het is. Anonimiseren is onomkeerbaar: je kunt niet meer bepalen wie het is.
- Bedrijfsgegevens kunnen ook gegevens over personen bevatten, bijvoorbeeld in geval van eenmanszaken.

Beoordelingscriterium:

- Persoonsgegevens worden in een zo vroeg mogelijk stadium van het proces – aan de poort -gepseudonimiseerd ('verRINd') of geanonimiseerd.
- Er zijn maatregelen genomen in het kader van Privacy by design/privacy by default.

Referentie:

- R051F Normenkader privacy audit. Hoofdstuk A7: Betrouwbaarheidseisen.
- R051G AVG

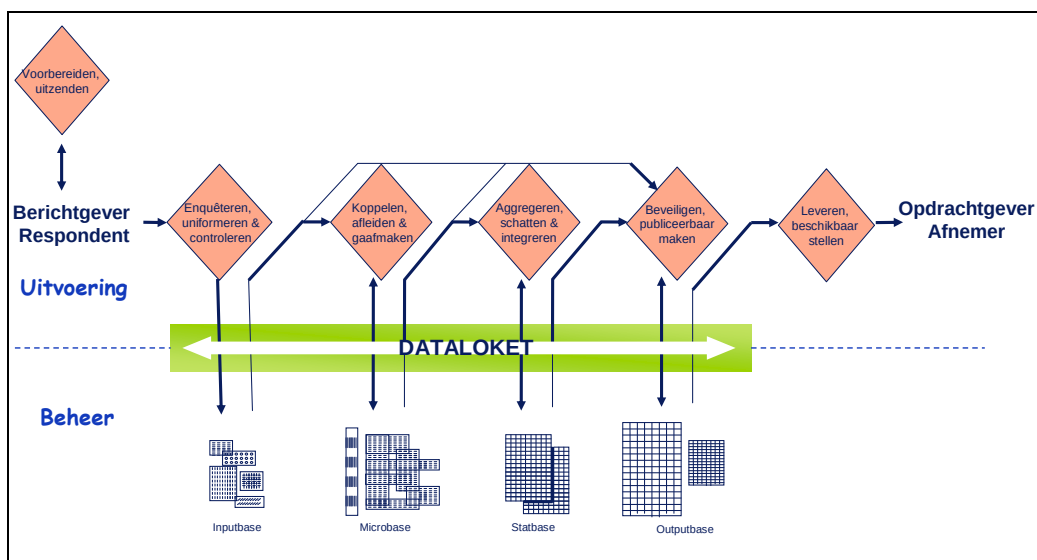
Risicogebied:

- Privacy van personen en organisaties.

17.2 Bewaartermijnen van data

Business architectuur:

- Er zijn bewaartermijnen vastgesteld voor de Inputbase, Microbase, Statbase en Outputbase. Deze termen zijn afkomstig uit de business architectuur.
- Over deze termen staat in de business architectuur: "In de waardeketen zijn vier vaste koppervlakken te onderscheiden: Inputbase voor de brongegevens, Microbase voor de statistische microdata, Statbase voor de statistische informatie en de geïntegreerde macrostatistieken en Outputbase voor de publiceerbare data".
- Zie onderstaande figuur voor de plaats in het proces van deze vier koppervlakken.
- Zie de begrippenlijst voor de definitie van de Inputbase, Microbase, Statbase en Outputbase.

Referentiemateriaal:

- R044 Bewaartermijnen data, incl. Selectielijst.
- R057A CBS IV-Architectuur, Data Architectuurprincipe D07: Bewaartermijnen voor data.
- R051F Normenkader privacy audit. Paragraaf 3.3: Bewaren van persoonsgegevens.
- R077 Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging

1	Bewaartermijnen uit de selectielijst, worden gehanteerd in de planning.
2	Eventuele afwijkingen van de bewaartermijnen zijn geregistreerd en gemotiveerd.
3	Bewaartermijnen uit de selectielijst of eventuele afwijkende bewaartermijnen zijn gerealiseerd.
4	Er is een motivatie voor het bewaren van microbase bestanden met persoonsgegevens en deze motivatie is niet ouder dan 3 jaar.
5	Bestanden waarvan de bewaartermijn is verstreken, zijn gecontroleerd verwijderd.

Inputbestanden

Toelichting:

- Inputbase bestanden van maand-, kwartaal en jaarstatistieken worden 2,5 jaar na afloop van het verslagjaar vernietigd.
- Inputbase bestanden van statistieken met een periodiciteit van 2 jaar of meer worden vernietigd na het verslagjaar plus de periodiciteit plus 1 jaar. Bijvoorbeeld: Periodiciteit is 5 jaar. Laatste verslagperiode is 2006-2010. Bewaartermijn is $5 + 1 = 6$ jaar. Verwijderdatum is 2016.
- Zie handeling 11 van de selectielijst (R044).

Beoordelingscriteria:

- De vernietiging van bestanden uit de inputbase is gepland.
- De realisatie van de vernietiging is geregistreerd (protocol van vernietiging en/of register).
- Er zijn geen bestanden in de inputbase die de bewaartermijnen hebben overschreden.

Risicogebied:

- Vertrouwelijkheid van data
- Kosten van het CBS
- Conformiteit met wet- en regelgeving.

Microbase zonder persoonsgegevens

Toelichting:

- Microbase bestanden zonder persoonsgegevens worden langdurig bewaard.
- Met deze bestanden worden wordt ook in latere jaren onderzoek gedaan.
- Zie handeling 12 van de selectielijst (R044).

Beoordelingscriteria:

- Microbase bestanden zijn opgeslagen in het DSC.

Risicogebied:

- Toegankelijkheid van statistische output.
- Beschikbaarheid van data voor toekomstig gebruik.
- Conformiteit met wet- en regelgeving.

Microbase met persoonsgegevens

Toelichting:

- Microbase bestanden met persoonsgegevens moeten worden vernietigd na vervallen belang.
- Zie handeling 12 in de selectielijst (R044).
- Zie de begrippenlijst voor de definitie van persoonsgegeven. NB: Een RIN-nummer is ook een persoonsgegeven.
- Bestanden in DSC kunnen voornamelijk alleen worden vernietigd door de functioneel beheerder.
- Als er geen reden is om gegevens over personen over een verslagperiode te bewaren, moeten deze gegevens uit alle bestanden worden verwijderd.
- Voorkom onnodige duplicaten van bestanden met persoonsgegevens. Er moet een reden zijn om een bestand te bewaren als dezelfde gegevens al elders wordt bewaard zoals het SSB in DSC.

Beoordelingscriteria:

- Het belang van het bewaren van persoonsgegevens is/wordt elke drie jaar bevestigd door de "eigenaar" van de data.

- Er zijn uitsluitend Microbase bestanden met persoonsgegevens waarvan het belang is aangegeven.

Referentie

- R047A DSC Startpagina
- R047B DSC Handleidingen en instructies
- R077 Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging

DB 13 oktober 2014:

- Er is een motivatie voor het bewaren van statistische bestanden die persoonsgegevens bevatten, opgesteld. Deze tekst is ter toetsing voorgelegd aan de landsadvocaat. Uit deze toetsing komt naar voren dat persoonsgegevens weliswaar lang mogen worden bewaard maar dat er regelmatig moet worden getoetst of de argumenten op grond waarvan gegevens bewaard worden, nog geldig zijn.

DB 8 oktober 2018:

- Het is van belang dat bij iedereen duidelijk is dat het CBS en niet een afdeling de eigenaar is van de data.

Risicogebied:

- Vertrouwelijkheid van data
- Beschikbaarheid van data voor toekomstig gebruik.
- Toegankelijkheid van data
- Conformiteit met wet- en regelgeving.

Statbase bestanden

Toelichting:

- Statbase bestanden worden langdurig bewaard.
- Zie handeling 13 van de selectielijst (R044).

Beoordelingscriteria:

- Bestanden in Statbase zijn opgeslagen in het DSC.
- Bestanden in de Statbase buiten het DSC zijn vergezeld van hun conceptuele metadata en hun procesmetadata.

Risicogebied:

- Toegankelijkheid van data
- Conformiteit met wet- en regelgeving.

Outputbase bestanden

Toelichting:

- Outputbase bestanden worden met hun metagegevens langdurig bewaard.
- Zie handeling 13 van de selectielijst (R044).

Beoordelingscriteria:

- Bestanden in Outputbase zijn opgeslagen in StatLine.
- Bestanden in Outputbase buiten StatLine zijn vergezeld van hun conceptuele metadata en hun procesmetadata.

Risicogebied:

- Toegankelijkheid van data
- Conformiteit met wet- en regelgeving.

Tussenbestanden

Toelichting:

- Tussenbestanden worden tijdig vernietigd. Zie handeling 12 van de selectielijst (R044).
- Duplicaten en makkelijk af te leiden bestanden kunnen ook als tussenbestand worden aangemerkt en dienen dus ook tijdig te worden vernietigd.

Beoordelingscriterium:

- Bij publicatie: 2,5 jaar na publicatie output van het statistisch proces.
- Zonder publicatie: maximaal 2,5 jaar na afloop van het verslagjaar waarop de data betrekking hebben.

BIR:

Code	Maatregel
12	Verwerving, ontwikkeling en onderhoud van informatiesystemen
	Doelstelling: Beveiliging van systeembestanden bewerkstelligen.
12.4	Beveiliging van systeembestanden
	Doelstelling: Beveiliging van systeembestanden bewerkstelligen.
12.4.2	Bescherming van testdata
	Testgegevens behoren zorgvuldig te worden gekozen, beschermd en beheerst.
12.4.2.1	Het gebruik van kopieën van operationele databases voor testgegevens wordt vermeden. Indien toch noodzakelijk, worden de gegevens zoveel mogelijk geanonimiseerd en na de test zorgvuldig verwijderd.

Referentie::

- R052B Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR)

Risicogebied:

- Privacy van personen en organisaties
- Kosten van het CBS
- Conformiteit met wet- en regelgeving.

6	Alles wat digitaal bewaard wordt, wordt niet op papier bewaard.

Toelichting:

- Uitzondering geldt voor het doodsoorzakenregister.

Beoordelingscriterium:

- Data die worden gedigitaliseerd, worden direct daarna vernietigd.

Risicogebied:

- Vertrouwelijkheid van data
- Conformiteit met wet- en regelgeving.

7	Er is een registratie aanwezig van vernietigde bestanden.

Toelichting

- Registratie van vernietigde bestanden kan door middel van het proces verbaal, maar ook door middel van een lijst.
- Het is niet nodig om individuele bestanden te registreren. Er kan worden volstaan met de aanduiding van een groep van bestanden.

Referentie

- R044A Archiefwet: Artikel 8. De zorgdrager maakt van de vernietiging, vervanging of vervreemding een verklaring op, die ten minste een specificatie van de vernietigde, vervangen of vervreemde archiefbescheiden bevat, alsmede aangeeft op grond waarvan en op welke wijze de vernietiging, vervanging of vervreemding is geschied. Een exemplaar van deze verklaring wordt bewaard door het overheidsorgaan waaronder de archiefbescheiden zouden berusten, indien zij niet waren vernietigd, vervangen of vervreemd.
- R044B: Procesverbaal opruimen bestanden.

17.3 Koppelbaarheid van data

1	Datasets zijn voldoende koppelbaar aan andere datasets.

Toelichting:

- Identificerende variabelen identificeren een eenheid (sleutels or primary keys) of verwijzen naar andere eenheden (verwijzende sleutels of foreign keys).
- Voorbeeld is het Burgerservicenummer (en daarmee ook het RIN-nummer) van een persoon.
- Identificerende variabelen zijn nodig voor het koppelen en ontdebellen van datasets.
- Als de fouten voldoende beperkt zijn, is correctie niet noodzakelijk.
- Identificerende variabelen is hetzelfde als koppelsleutels.

Beoordelingscriterium:

- Er is een proces voor het controleren en corrigeren van de identificerende variabelen.

Code of Practice:

- Indicator 9.6: Statistische autoriteiten bevorderen maatregelen die het koppelen van gegevensbronnen mogelijk maken, om de responslast zo klein mogelijk te houden.

QAF:

- Method 9.6.2 Guidelines, methods and tools for linking data. Guidelines, methods and tools are available in order to support the linking of data.
- Method 10.3.4 Data linking and integration methods. Data linking and integration methods are pro-actively pursued subject to data confidentiality and security considerations.

Risicogebied:

- Kosten maatschappij.

17.4 Herbruikbaarheid van data

1	Data zijn herbruikbaar voor interne en externe klanten.

Beoordelingscriteria:

- De data zijn van conceptuele metadata voorzien.
- Beschreven is welke bewerkingen er op de data hebben plaatsgevonden.
- De data zijn opgeslagen in het DSC.

Code of Practice:

- Indicator 9.5: De uitwisseling en integratie van gegevens wordt gestimuleerd om de responslast zo gering mogelijk te houden. Dit gebeurt met inachtneming van de vereisten betreffende geheimhouding en gegevensbescherming.

QAF:

- Method 9.5.3 Sharing of data archives. When useful, data archives are shared within statistical authorities and in compliance with confidentiality policies.
- Method 9.5.4 Promoting register-based national statistical systems. The construction of a register-based national statistical system, making use of all available data, is promoted.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

18 Conceptuele metadata

Conceptuele metadata zijn data (informatie) over data. Dit betreft:

- De beschrijving van de eenheid. Ook wel objecttype genoemd. Meestal gaat het om personen, huishoudens of bedrijfseenheden.
- De beschrijving van de afbakening van de populatie.
- De namen en definities van de variabelen.
- De verslagperiode of -tijdstip. Ook wel populatietijd of referentieperiode.

Voor statistische output (aggregaten) is ook van toepassing:

- De onderscheiding in deelpopulaties door middel van classificatiesystemen.

De conceptuele metadata van statistische output beschrijft het statistisch concept.

Conceptuele metadata worden ook beschrijvende metadata genoemd.

Het gaat om conceptuele metadata zoals vooraf gespecificeerd (soll-situatie, ex ante).

Bij conceptuele metadata worden de volgende eigenschappen of kwaliteitsaspecten onderscheiden:

1. Beschikbaarheid
2. Juistheid en volledigheid
3. Eenduidigheid en duidelijkheid
4. Standaardisatie

18.1 Beschikbaarheid van conceptuele metadata

1	Voor elke rustpuntbestand zijn conceptuele metadata beschikbaar.

Toelichting:

- Als data zijn opgeslagen in het DSC is de beschikbaarheid van metadata gewaarborgd. Er kunnen geen data worden opgeslagen in het DSC zonder metadata.
- Metadata die in het DSC staan zijn raadpleegbaar door alle medewerkers van het CBS.

QAF:

- Method 7.2.4 Methodological documentation. Methodological documentation is elaborated for each statistical process and includes all pertinent information on concepts, methods, classifications and other types of standards, and is publicly available at least in a summary form following the ESS standard, i.e. Single Integrated Metadata Structure (SIMS).
- Method 8.1.5 Documentation of statistical, administrative and other data production processes. Appropriate documentation is in place describing the production processes for all types of data sources (statistical, administrative or other), taking into account their differences in terms of definitions, concepts, coverage, etc.
- Method 8.3.16 Documentation and sharing of data coding methods. The data coding methods are documented and stored. These methods are shared with the relevant staff.

Beoordelingscriterium:

- Data-Architectuurprincipe D04: Geen data zonder meta data.

Referenties:

- R047A DSC Startpagina
- R047B DSC Handleidingen en instructies
- R057A CBS IV-Architectuur

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

18.2 Juistheid en volledigheid van conceptuele metadata

1	De conceptuele metadata zijn juist.

Toelichting:

- De metadata zijn juist als deze de betekenis van de data adequaat beschrijven.

Beoordelingscriterium:

- Data-Architectuurprincipe D04: Geen data zonder metadata.
- De metadata zijn beoordeeld op juistheid door een inhoudelijk deskundige.

Referentie:

- R057A CBS IV-Architectuur.

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

2	De conceptuele metadata zijn volledig.

Toelichting:

- In het DSC is de volledigheid van de conceptuele metadata gewaarborgd.
- Ditzelfde geldt bij toepassing van de metadata-editor van het DSC; ook al zijn de data en metadata niet in het DSC opgeslagen.

Beoordelingscriterium:

- Data-Architectuurprincipe D04: Geen data zonder metadata.
- De richtlijnen van het Data Service Centrum zijn gebruikt, ook al zijn de data niet in het DSC opgeslagen.
- De metadata-editor van het DSC is gebruikt voor het samenstellen van metadata.

Referentie:

- R057A CBS IV-Architectuur.

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

18.3 Duidelijkheid en eenduidigheid van conceptuele metadata

1	De conceptuele metadata zijn duidelijk.

Toelichting

- De metadata zijn duidelijk als deze voor een relatieve buitenstaander worden begrepen.
- De proces van opslag in het DSC voorziet in beoordeling van de duidelijkheid.

Beoordelingscriterium:

- De metadata kunnen door een relatieve buitenstaander worden begrepen.
- De metadata zijn beoordeeld op duidelijkheid.

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

2	De conceptuele metadata zijn eenduidig.

Toelichting:

- De metadata van een dataset zijn eenduidig als deze niet voor meerdere uitleg vatbaar zijn.
- De metadata over meerdere datasets heen zijn eenduidig als er geen sprake is van homoniemen en synoniemen.
- De proces van opslag in het DSC voorziet in beoordeling van de eenduidigheid.

Beoordelingscriterium:

- De metadata zijn beoordeeld op eenduidigheid.

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

18.4   **Standaardisatie van de conceptuele metadata**

1	Conceptuele metadata zijn gedocumenteerd volgens de richtlijnen van het Data Service Centrum (DSC).

Toelichting:

- Deze norm geldt in ieder geval voor zover er van het DSC gebruik wordt gemaakt. Het DSC slaat geen data op zonder conceptuele metadata.
- Deze norm is aan te bevelen voor alle bestanden die moeten worden bewaard.
- De richtlijnen van het DSC voor metadata zijn gebaseerd op ISO-standaarden op het gebied van metadata.
- Voor het samenstellen van metadata kan de metadata-editor van het DSC worden gebruikt. Dit geldt ook voor metadata en data die niet in het DSC worden opgeslagen.

Beoordelingscriterium:

- De richtlijnen van DSC zijn toegepast.
- De metadata-editor van het DSC is gebruikt voor het samenstellen van metadata.

Code of Practice:

- Indicator 15.5: De statistische autoriteiten beheren en verspreiden metagegevens die aan output zijn gerelateerd, op basis van de Europese normen.

Referenties:

- R047A DSC Startpagina
- R047B DSC Handleidingen en instructies

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

19 Kwaliteitsindicatoren

Bij kwaliteitsindicatoren kunnen de volgende eigenschappen worden onderscheiden:

1. Relevantie en volledigheid
2. Vergelijkbaarheid in de tijd

19.1 Relevantie en volledigheid van kwaliteitsindicatoren

1	Er is een adequate set van kwaliteitsindicatoren geïmplementeerd.

Toelichting:

- Kwaliteitsindicatoren kunnen dienen voor interne doeleinden (tijdig bijsturen) en/of voor verantwoording via een kwaliteitsrapport.
- Voorbeelden van kwaliteitsindicatoren zijn: steekproefgrootte, steekproeffout, respons, aantal edits, aantal imputaties, tijdstippen van levering.

Beoordelingscriterium:

- Er zijn kwaliteitsindicatoren geselecteerd en beschreven.
- Er worden één of meer kwaliteitsindicatoren gebruikt zoals vermeld in de QAF.
- Er worden één of meer kwaliteitsindicatoren gebruikt zoals vermeld in SIMS. Zie R054A.
- Er is een beschrijving hoe de kwaliteitsindicatoren moeten worden gemeten.
- Er zijn grenswaarden bepaald voor de indicatoren.
- Er zijn uitkomsten beschikbaar van de metingen.

QAF:

- Method 4.2.4 A quality assurance and improvement plan. A quality assurance and improvement plan or any other similar scheme is in place. It describes the working standards, formal obligations (such as laws and internal rules) and the set of quality control and improvement actions to prevent and monitor errors, to evaluate quality indicators, and to control as well as to improve quality at each phase of the statistical production process, including the integration of data from multiple data sources. The quality assurance and improvement plan is based on the quality guidelines.
- Method 7.3.2 Quality assessment of registers and frames. The quality of registers and frames used for European Statistics are assessed regularly. Adequate quality indicators are calculated in accordance with European guidelines in order to assess frame errors.
- Method 8.3.21 Process quality indicators. Process quality indicators are routinely calculated and monitored. Processes are revised accordingly.
- Method 10.3.5 Quality indicators. Quality indicators are used to improve the methods for using administrative and other data for statistical purposes.
- Method 11.1.9 Quality indicator(s). Quality indicator(s) on relevance are regularly monitored and published in quality reports.
- Method 11.1.10 Analysis and assessment of relevance. Quality indicator(s) on relevance are regularly analysed and assessed to improve the statistical process.
- Method 12.2.2 Quality indicator(s). Quality indicator(s) on accuracy and reliability are regularly monitored and published in quality reports.
- Method 12.2.3 Analysis and assessment of accuracy and reliability. Quality indicator(s) on accuracy and reliability are regularly analysed and assessed to improve the statistical process.
- Method 12.3.3 Quality indicators on revisions. Quality indicators on the revisions (e.g. size and direction of revisions and their means) are regularly calculated in accordance with the current standards and are publicly available.
- Method 13.1.4 Quality indicator(s). Quality indicator(s) on timeliness are regularly monitored and published in quality reports.
- Method 13.1.5 Analysis and assessment of *timeliness*. Quality indicator(s) on timeliness are regularly analyzed and assessed to improve the statistical process.
- Method 13.4.4 Quality indicator(s). Quality indicator(s) on punctuality are regularly monitored and published in quality reports.

- Method 13.4.5 Analysis and assessment of punctuality. Quality indicator(s) on punctuality are regularly analysed and assessed to improve the statistical process.
- Method 14.1.3 Quality indicator(s). Quality indicator(s) on coherence are regularly monitored and published in quality reports.
- Method 14.1.4 Analysis and assessment of coherence. Quality indicator(s) on coherence are regularly analysed and assessed to improve the statistical process.
- Method 14.2.4 Quality indicator(s). Quality indicator(s) on comparability are regularly monitored and published in quality reports.
- Method 14.2.5 Analysis and assessment of comparability. Quality indicator(s) on comparability are regularly analysed and assessed to improve the statistical process.

ISO 9001:2015:

- 6.2: Kwaliteitsdoelstellingen en de planning om ze bereiken.
- 9.1: Monitoren, meten, analyseren en evalueren.

Referentie:

- R054A ESS handbook for quality reports (incl. Single Integrated Metadata Structure (SIMS)).

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.
- Punctualiteit van het tijdstip van levering van statistische output.

19.2   Vergelijkbaarheid in de tijd van kwaliteitsindicatoren

1	Kwaliteitsindicatoren worden gevolgd in de tijd.

Toelichting

- De ontwikkeling van de kwaliteit wordt gevolgd. Hieruit kunnen tendensen worden afgelezen.

Beoordelingscriterium:

- Er is een tijdreeks beschikbaar van één of meer kwaliteitsindicatoren.

QAF:

- Method 4.2.4 A quality assurance and improvement plan. A quality assurance and improvement plan or any other similar scheme is in place. It describes the working standards, formal obligations (such as laws and internal rules) and the set of quality control and improvement actions to prevent and monitor errors, *to evaluate quality indicators*, and to control as well as to improve quality at each phase of the statistical production process, including the integration of data from multiple data sources. The quality assurance and improvement plan is based on the quality guidelines.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.
- Punctualiteit van het tijdstip van levering van statistische output.

20   Kwaliteitsdocument (vervallen)

Dit hoofdstuk is vervallen. Vanaf 2016 is de term Kwaliteitsdocument en VIR-documentatie vervangen door de term Procesdocumentatie. De eisen die worden gesteld aan de Procesdocumentatie zijn vermeld in hoofdstuk 16 Documentatie.

21 Mappen en bestanden

Sinds 2015 is per VIR-proces een map, onderverdeeld in vier submappen: input, beheer, werk en output. De toegang tot deze mappen is geregeld via Varonis. De proceseigenaar regelt de toegang tot deze submappen. Onderstaande normen hebben betrekking op mappen en bestanden binnen de standaard submappen.

Referenties:

- R068 Mappenstructuur 2014 (MS2014).
- R068A Procedure beheer Mappenstructuur 2014 (MS2014)
- R068B Mappenstructuur in de praktijk
- CAB d.d. 18 oktober 2012: vaststellen nieuwe mappenstructuur.

21.1 Overzichtelijkheid van mappen en bestanden

1	De mappenstructuur is evenwichtig.

Beoordelingscriterium:

- De bestanden zijn goed verdeeld over de mappen.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

2	De namen van de mappen en bestanden zijn duidelijk en eenduidig.

Beoordelingscriteria:

- De namen van mappen en bestanden zijn zonder verdere uitleg te begrijpen en roepen geen vragen op.
- De namen van mappen en bestanden zijn betekenisvol.
- Onderscheid wordt gemaakt tussen verleden (archief), heden (actueel) en toekomst (concept).

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

3	Jaargangen worden onderscheiden.

Toelichting:

- Het kan ook nodig zijn om mappen per kwartaal of maand te maken. Dit hangt van de statistiek af.

Beoordelingscriterium:

- Mappen zijn op het laagste niveau onderverdeeld in jaargangen.
- Bestanden staan in mappen per jaargang.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

Deel IV: Input

In dit deel worden drie soorten input (databronnen) onderscheiden:

1. Administratieve data
2. Populatieregisters
3. Interne input

Input kan verschillende rollen vervullen:

- bronmateriaal voor het samenstellen van een statistiek
- steekproefkader
- hulpbestand voor het bepalen van gewichten ten behoeve van het ophogen

22 Administratieve data

Bij administratieve data worden de volgende eigenschappen onderscheiden:

1. Bruikbaarheid
2. Samenhang met het statistisch concept
3. Volledigheid
4. Juistheid
5. Koppelbaarheid
6. Stabiliteit

Administratieve data kunnen microdata zijn maar ook geaggregeerde data zijn. Dit laatste is bijvoorbeeld het geval bij scannerdata.

DQAF:

- Indicator 3.2.1: Source data – including [...] administrative records – are routinely assessed, e.g., for coverage, sample error, response error, and non-sampling error; the results of the assessments are monitored and made available to guide statistical processes.

22.1 Bruikbaarheid van de administratieve data

1	De bruikbaarheid van de administratieve data is getoetst.

Beoordelingscriterium:

- Er is gebruik gemaakt van de Checklist for the Quality evaluation of Administrative Data Sources (R037).
- Verschillen in concepten zijn geanalyseerd.
- Er zijn transformatieregels vastgesteld om verschillen in concepten te overbruggen.
- De administratieve bron(nen) is(zijn) opgenomen in het Register van registers.

QAF:

- Method 8.1.2 Distinction between statistical data, administrative data and other data processing. The processing of administrative or other data is clearly distinguished from statistical processing. The processing includes appropriate validation rules and specific procedures for controlling and assuring the quality of the data.

Referentie:

- R037: Checklist for the Quality evaluation of Administrative Data Sources” van Piet Daas et al. (2009).

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

22.2 Samenhang van de concepten van de administratieve data met het statistisch concept

1	De concepten van de administratieve data hangen voldoende samen met het concept van de statistische output.

Toelichting

- Samenhang kan een probleem zijn bij secundaire databronnen. Het CBS heeft hierbij geen (of weinig) zeggenschap over de conceptuele metadata.
- Gebrek aan samenhang leidt tot teveel transformaties of het nalaten van de nodige transformaties.

Beoordelingscriteria:

- Er is voldoende overeenkomst tussen de microdataset en de statistische output voor wat betreft:
  - eenheid
  - afbakening van de populatie
  - variabelen
  - verslagperiode

Code of Practice:

- Indicator 8.1: Wanneer Europese statistieken gebaseerd zijn op administratieve en andere gegevens, moeten de definities en begrippen die voor de niet-statistische doeleinden worden gebruikt, goed aansluiten bij de voor statistische doeleinden gehanteerde definities en begrippen.

DQAF:

- Indicator 3.1.2: Source data reasonably approximate the definitions, scope, classifications, valuations, and time of recording required.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

22.3 Volledigheid van de administratieve data

1	Ontbrekende data worden in voldoende mate gecorrigeerd.

Toelichting:

- Het betreft zowel unit non-response als item non-respons ('missing values') bij de bron van de dataleverancier).

Beoordelingscriterium:

- Er is een proces voor het controleren van de volledigheid en relevantie van de eenheden (over- en onderdekking).
- Er is een proces voor het controleren van de volledigheid van de invulling van de velden.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

22.4 Juistheid van de administratieve data

1	Fouten in classificerende variabelen worden in voldoende mate gecorrigeerd.

Toelichting:

- Classificerende variabelen zijn variabelen uit een classificatiesysteem, bijvoorbeeld SBI, grootteklasse, regio, etc.
- Als de fouten voldoende beperkt zijn, is correctie niet noodzakelijk.

Beoordelingscriterium:

- Er is een proces voor het controleren van de classificerende variabelen.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	Fouten in relevante kwantificerende variabelen worden in voldoende mate gecorrigeerd.

Toelichting:

- Kwantificerende variabelen zijn de variabelen waarmee in het statistische proces tellingen worden uitgevoerd die leiden tot een cijfer.
- Kwantificerende variabelen worden ook wel kwantitatieve variabelen of telvariabelen genoemd.
- Als het aantal fouten voldoende beperkt is, is correctie niet noodzakelijk om een statistiek te maken.

Beoordelingscriterium:

- Er is een proces voor het controleren van de kwantificerende variabelen.

BIR:

Code	Maatregel
12	Verwerving, ontwikkeling en onderhoud van informatiesystemen
12.2	Correcte verwerking in toepassingen
12.2.1	Validatie van invoergegevens
	Gegevens die worden ingevoerd in toepassingen behoren te worden gevalideerd om te bewerkstelligen dat deze gegevens juist en geschikt zijn.
12.2.1.1	Er moeten controles worden uitgevoerd op de invoer van gegevens. Daarbij wordt minimaal gecontroleerd op grenswaarden, ongeldige tekens, onvolledige gegevens, gegevens die niet aan het juiste format voldoen en inconsistentie van gegevens.
12.2.2	Beheersing van interne gegevensverwerking
	Er behoren validatiecontroles te worden opgenomen in toepassingen om eventueel corrumperen van informatie door verwerkingsfouten of opzettelijke handelingen te ontdekken.
12.2.2.1	Er bestaan voldoende mogelijkheden om reeds ingevoerde gegevens te kunnen corrigeren door er gegevens aan te kunnen toevoegen.
12.2.2.2	Het informatiesysteem moet functies bevatten waarmee vastgesteld kan worden of gegevens correct verwerkt zijn. Hiermee wordt een geautomatiseerde controle bedoeld waarmee (duidelijke) transactie- en verwerkingsfouten kunnen worden gedetecteerd.

Referentie:

- R052B Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR)

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

22.5 Stabiliteit van de administratieve data

1	De administratieve data zijn voldoende stabiel.

Toelichting:

- De stabiliteit van de data is de omvang van de bijstellingen die na de eerste levering van de set nog plaatsvindt.
- Dit betreft zowel het aantal correctieberichten als het aantal aanvullingen.

Beoordelingscriterium:

- Het aantal naleveringen is beperkt.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van statistische output. Vooral: tijdigheid en punctualiteit van het tijdstip van levering van de output.
- Kosten van het CBS.

23 Populatieregister

Bij een populatieregister worden de volgende eigenschappen onderscheiden:

1. Volledigheid van de eenheden
2. Juistheid van de samenstelling van de eenheden

Code of Practice:

- Indicator 7.3: De registers en kaders voor Europese statistieken worden regelmatig geëvalueerd en indien nodig aangepast om een hoge kwaliteit te waarborgen.

23.1 Volledigheid van de eenheden in het register

De volledigheid van de eenheden in een register is relevant, omdat bij een register volledigheid wordt nagestreefd.

1	Overdekking wordt in voldoende mate gecorrigeerd.

Toelichting:

- Bij overdekking kent de dataset meer eenheden dan de doelpopulatie. Er komen eenheden in voor die er niet in thuishoren.
- Overdekking moet bekend zijn om correctie mogelijk te maken.

Beoordelingscriterium:

- Er is onderzoek uitgevoerd naar de dekking van het registers.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	Doublures worden in voldoende mate gecorrigeerd.

Toelichting:

- Bij doublures komen eenheden twee of meer keer voor in de dataset.
- Ook kunnen doublures voorkomen over datasets heen.
- Doublures moeten bekend zijn om correctie mogelijk te maken.

Beoordelingscriterium:

- Er is een procedure om doublures te constateren en te verwijderen.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	Onderdekking wordt in voldoende mate gecorrigeerd.

Toelichting:

- Bij onderdekking kent de dataset minder eenheden dan de doelpopulatie. Er komen minder eenheden in de dataset voor dan er in thuishoren.
- Dit komt overeen met unit non-respons bij primaire waarneming.
- Onderdekking moet bekend zijn om correctie mogelijk te maken.

Beoordelingscriterium:

- Er is onderzoek uitgevoerd naar de dekking van het registers.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

23.2 Juistheid van de eenheden in het register

1	Een afwijkende samenstelling van de eenheden wordt in voldoende mate gecorrigeerd.

Toelichting:

- De samenstelling van een eenheid is afwijkend, als deze eenheid niet voldoet aan de vooraf bepaalde definitie. Een eenheid kan te klein of te groot zijn gekozen.
- Dit is alleen relevant als de samenstelling van de eenheden van invloed is op het eindresultaat. Dit kan het geval zijn bij bedrijfseenheden.
- Bijvoorbeeld de totale omzet is afhankelijk van de samenstelling van de eenheden. Naarmate eenheden groter worden gekozen en omzetten worden geconsolideerd, wordt de totale omzet kleiner. Immers interne omzet (binnen een eenheid) blijft dan buiten beschouwing.
- Er kan vertekening optreden.

Beoordelingscriterium:

- Er is een proces voor het controleren en corrigeren van eenheden.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

24 Interne input

Bij interne input worden de volgende eigenschappen onderscheiden:

1. Conformiteit met de afspraken
2. Nauwkeurigheid (in geval van een statistiek)

24.1 Conformiteit van interne input met de afspraken

1	De interne input en de kwaliteit ervan, voldoen aan de afspraken.

Beoordelingscriterium:

- Er is een proces om de interne input te vergelijken met de afspraken.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

2	De kwaliteit de interne input kan worden beoordeeld op basis van een kwaliteitsrapportage.

Beoordelingscriteria:

- Er zijn kwaliteitsrapportages beschikbaar m.b.t. interne input.
- De kwaliteitsrapportages worden gebruikt voor de controle van de interne input.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

24.2 Nauwkeurigheid interne input (in de vorm van een statistiek)

1	De interne input (in de vorm van een statistiek) is voldoende nauwkeurig.

Toelichting:

- Het gaat hierbij om statistieken die als hulpbestand worden gebruikt in het statistisch proces, bijvoorbeeld bij het wegen en ophogen of als verdeelsleutel.

Beoordelingscriteria:

- Het is bekend wat de nauwkeurigheid van de statistiek is.
- Of: Het is bekend wat de kwaliteit van het achterliggende keten is.
- Het is bekend wat de gewenste nauwkeurigheid ('hardheid') van de input is.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

25 Levering van input

Een databron is een dataset die input vormt voor een proces bij het CBS. Een databron kan zowel worden geleverd door een interne leverancier als een externe leverancier.

Bij levering van input worden de volgende eigenschappen onderscheiden:

1. Punctualiteit.
2. Continuïteit.

25.1 Punctualiteit van het tijdstip van levering van input

1	Levering van input vindt op tijd plaats.

Toelichting:

- Bij punctualiteit wordt verondersteld dat er afspraken zijn gemaakt over het tijdstip van levering.

Beoordelingscriteria:

- De afgelopen twaalf maanden is de input op tijd geleverd.
- De punctualiteit van de levering van de input wordt bewaakt. Er is een monitoring proces.

DQAF:

- Indicator 3.1.3: Source data are timely.

Risicogebied:

- Punctualiteit van het tijdstip van levering van de output.

25.2 Continuïteit van de levering van input

Continuïteit van de levering van de input is de mate waarin input op tijd wordt geleverd en zal worden geleverd. Het gaat hier vooral om administratieve data.

1	Er is een risicoanalyse met betrekking tot de continuïteit van de levering van administratieve data.

Toelichting:

- De norm heeft alleen betrekking op imagobepalende statistieken en op secundaire waarneming.
- Voorheen werd dit terugvalscenario of noodprocedure genoemd.

Beoordelingscriterium:

- Er is een risicoanalyse beschikbaar.
- De risicoanalyse is actueel gehouden (niet ouder dan één jaar resp. drie jaar).

DB 26 januari 2009:

- Update van de risicoanalyse dient tegelijk plaats te vinden met het Kwaliteitsdocument VIR (vervallen, nu: Procesdocumentatie). Voor imagobepalende statistieken vindt de update jaarlijks plaats.

Risicogebied:

- Punctualiteit van het tijdstip van levering van de output.

26 Relatie en communicatie met respondenten, berichtgevers en leveranciers

Bij relatie en communicatie met respondenten, berichtgevers en leveranciers worden de volgende eigenschappen onderscheiden:

1. Effectiviteit

26.1 Effectiviteit van de relatie en communicatie met respondenten, berichtgevers en leveranciers

1	Er is een adequate overlegstructuur met leveranciers.

Beoordelingscriteria:

- Er is regelmatig overleg met leveranciers op het niveau van de directeur of sectormanager.
- Er is regelmatig overleg met leveranciers op operationeel niveau.

Code of Practice:

- Indicator 8.7: De statistische autoriteiten werken met de houders van administratieve en andere gegevens samen om de kwaliteit van de gegevens te waarborgen.

QAF:

- Method 2.2.7 Cooperation. Cooperation arrangements are in place to provide for regular discussions between the statistical authorities and the holders of administrative data regarding plans for the design of new administrative data, amendments or discontinuation of existing administrative data or other changes. This can take place through meetings (virtual or physical), discussion/consultation platforms or other suitable forms.
- Method 2.2.8 Awareness raising. The statistical authorities raise awareness and knowledge of legislation among administrative data holders through meetings and information sessions.
- Method 2.4.3 Awareness raising. The statistical authorities conduct meetings and other awareness-raising activities with holders of other data, such as privately held data, at both management and operational level, to explain issues such as the mission of official statistics, the mandate of the statistical authority, the reasons for the use of privately held data, data protection legislation and their implementation by the authorities.
- Method 10.3.1 Meetings with holders of administrative and other data. Periodic meetings with holders of administrative and other data are held in order to discuss how to improve and increase the use of their data.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van statistische output.

2	Er wordt feedback gegeven aan leveranciers.

Beoordelingscriteria:

- De kwaliteit van de input wordt ook gecommuniceerd met de leveranciers.

ISO 9001:2015:

- Paragraaf 8.4 Beheersing van extern geleverde processen, producten en diensten

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van statistische output.

3	Er is communicatie met berichtgevers en respondenten.

Beoordelingscriteria:

- Er wordt feedback gegeven aan berichtgevers en respondenten.
- Er is overleg met berichtgevers en respondenten.
- Berichtgevers en respondenten wordt naar hun mening gevraagd over het waarneemproces.

QAF:

- Method 8.3.11 Provision of documents to respondents. Respondents are provided with all necessary documents (i.e. letters, questionnaires, leaflets, especially in the case of self-administrated questionnaires and feedback if possible). These documents are reviewed regularly.
- Method 9.3.3 Cooperation with the business community. Survey managers work together with the business community in order to find adequate solutions for potential difficulties in obtaining the requested information.
- Method 9.3.4 Informing the businesses of the survey results. Businesses are kept informed of the survey results in order to acknowledge and encourage their continued participation in data collection.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van statistische output.

4	Respondenten en berichtgevers worden van voldoende informatie voorzien.

Beoordelingscriteria:

- Respondenten/berichtgevers ontvangen een aanschrijfbrief en een vragenlijst, als zij deze zelf moeten invullen.
- De aanschrijfbrief en vragenlijst wordt regelmatig geëvalueerd.

QAF:

- Method 8.3.11 Provision of documents to respondents. Respondents are provided with all necessary documents (i.e. letters, questionnaires, leaflets, especially in the case of self-administrated questionnaires and feedback if possible). These documents are reviewed regularly.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

5	Respondenten en berichtgevers worden voldoende ondersteund.

Beoordelingscriteria:

- Er zijn toelichtingen beschikbaar bij de vragen.
- Er is een gratis telefoonnummer beschikbaar om vragen te stellen.
- Er is een procedure om vragen en klachten van respondenten/berichtgevers af te handelen.

QAF:

- Method 8.4.12 Support to respondents. Respondents are supported in filling in the questionnaires. Procedures are in place to answer to respondents' requests and complaints, and are easy to access.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

Deel V: Respondenten, berichtgevers en leveranciers

27 Afspraken met leveranciers

In dit hoofdstuk worden normen beschreven die betrekking hebben op de kwaliteit van afspraken met *interne en externe* leveranciers.

Bij afspraken met leveranciers worden de volgende eigenschappen of kwaliteitsaspecten onderscheiden:

1. Beschikbaarheid
2. Volledigheid
3. Juistheid, actualiteit en geldigheid
4. Begrijpelijkheid en eenduidigheid

Het betreft in dit kader alleen leveranciers van data en metadata.

Om de normen in dit hoofdstuk te kunnen toetsen, moet er een overzicht van alle leveringen van interne leveranciers beschikbaar zijn.

27.1 Beschikbaarheid van afspraken met leveranciers

1	Er is met iedere leverancier een afspraak.

Toelichting:

- In geval van externe leveranciers heeft de afspraak de vorm van een juridisch geldige verplichting (contract, overeenkomst).
- Ook kan er sprake zijn van een wettelijke verplichting.
- De gemeenten hebben bijvoorbeeld de plicht om bijstandsgegevens te leveren. Dit is door het Ministerie van Sociale Zaken wettelijk geregeld.

Code of Practice:

- Indicator 8.6: Met de houders van administratieve en andere gegevens worden afspraken gemaakt om er zich gezamenlijk toe te verbinden deze gegevens voor statistische doeleinden te gebruiken.

QAF:

- Method 2.2.5 Agreements between statistical authorities and administrative data holders. Written agreements between the statistical authorities and the administrative data holders are in place to operationalise the legal provisions. These agreements set out the data coverage, the frequency and timetable of access, the general delivery mode, the data format, metadata and the technology to be used. Furthermore, they specify the consultation procedure/process of the statistical authorities in case of changes in the administrative records, their discontinuation and other relevant cases.
- Method 2.4.1 Agreements. Agreements with holders of other data, such as privately held data, are in place to ensure and facilitate access to these data. These agreements may set out the scope of the use of the data, sustainability of cooperation, frequency and timeline of data access/transmission/delivery, access/delivery mode, delivery of metadata, fair use of the data, possible compensation for the use of privately held data, statistical confidentiality and data protection.
- Method 8.6.1 Agreements with holders of administrative and other data. Agreements between statistical authorities and holders of administrative and other data are in place. When administrative and other data systems are developed or reviewed, such agreements facilitate that statistical needs are taken into account.

- Method 9.5.1 Agreements and tools for data sharing. Formal agreements and tools are in place for data sharing within the National and European Statistical Systems (e.g. web services and common data bases).
- Method 11.2.3 Agreements with key users. Cooperation Agreements, Service Level Agreements or similar arrangements are established with the key users in order to define and document priority needs.

Procesdocumentatie:

- SLA's.

ISO 9001:2015:

- 8.4: Beheersing van extern geleverde processen, producten en diensten.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van de statistische output.

27.2 Juistheid, actualiteit en geldigheid van afspraken met leveranciers

1	De informatie die in de afspraken met leveranciers staat is juist.

Beoordelingscriterium:

- Namen die in de afspraken staan moeten bijvoorbeeld kloppen.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van de statistische output.

2	Alle afspraken met leveranciers zijn geldig.

Toelichting:

- Bij overdracht van werkzaamheden of bij verandering van bemensing is herbevestiging gewenst.

Beoordelingscriterium:

- Er is een geldige afspraak.
- Herziening of herbevestiging van de afspraken is gepland.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van de statistische output.

27.3 Volledigheid van afspraken met leveranciers

1	In alle afspraken met leveranciers is het product gespecificeerd.

Beoordelingscriterium:

- Het concept van de dataset is gespecificeerd (metadata) in de afspraken.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van de statistische output.

2	In alle afspraken met leveranciers zijn de kwaliteitsaspecten van het product gespecificeerd.

Toelichting:

- Voor statistische producten gelden de volgende kwaliteitsaspecten:
  - Tijdigheid. Wat zijn de vereiste leverdata?
  - Punctualiteit. Wat zijn eventuele marges in de levertijd?
  - Nauwkeurigheid. Welke marges zijn toegestaan? Welke statistische methoden en / of procedures zijn gewenst?
  - Samenhang. Met welke statistieken moeten combinaties mogelijk zijn?
  - Vergelijkbaarheid in de tijd of tussen deelpopulaties
  - ConsistentieTijdigheid en nauwkeurigheid zijn in inputspecificaties de belangrijkste aspecten.
- Voor data gelden de volgende kwaliteitsaspecten:
  - Juistheid van de data
  - Volledigheid van de eenheden
  - Volledigheid van de data
  - Koppelbaarheid van de dataset
  - Tijdigheid van de levering van de dataset
  - Punctualiteit van de levering van de dataset
  - Stabiliteit van de data

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van de statistische output.

3	In alle afspraken met leveranciers zijn de gewenste kwaliteitsrapportages gespecificeerd.

Toelichting:

- In kwaliteitsrapportages wordt gerapporteerd in hoeverre aan afgesproken kwaliteit wordt voldaan dan wel wordt de kwaliteit verantwoord.
- Kwaliteitsrapportages kunnen ook een opsomming zijn van bewerkingen op individuele eenheden, bijvoorbeeld aanpassingen van de SBI-codes van individuele bedrijfseenheden.
- Er kan ook zijn afgesproken dat kwaliteitsrapportages niet nodig of niet gewenst zijn.
- Ook 'procesinformatie' en 'procestabellen' kunnen als kwaliteitsrapportage worden beschouwd.
- Bij voorkeur vraagt de klant aan de leverancier om een kwaliteitsrapportage, maar kwaliteitsrapportages kunnen als vanzelfsprekend (een soort bijsluiter) worden beschouwd.
- Kwaliteitsrapportages vergroten de transparantie van processen en producten.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van de statistische output.

4	In alle afspraken met leveranciers staat aan welke behoeften nog niet is voldaan.

Toelichting:

- Dit is geen harde norm. Het is wel klantvriendelijk om expliciet te maken welke behoeften van de interne klant nog niet konden worden vervuld.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

5	In alle afspraken met leveranciers is de geldigheidsperiode vastgelegd.

Toelichting:

- Er bestaan geen regels voor de geldigheidsperiode van een SLA, maar meestal zijn SLA's een kalenderjaar geldig.

Risicogebied:

- Tevredenheid van de klant.

6	In alle afspraken met leveranciers zijn de contactpersonen van beide partijen vastgelegd.

Toelichting:

- Contactpersonen zijn degene die bij problemen met de uitvoering van de afspraken contact met elkaar opnemen.

Risicogebied:

- Efficiency van het proces.

7	In alle afspraken met leveranciers is een wijzigingsprocedure beschreven.

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

8	In alle afspraken met leveranciers is een afwijkingenprocedure beschreven.

Risicogebied:

- Punctualiteit van het tijdstip van levering van de output.

9	In alle afspraken met leveranciers is een evaluatieprocedure beschreven.

Toelichting:

- Er is beschreven wanneer en door wie de afspraken worden besproken tussen partijen voor eventuele herziening of verlenging.

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

27.4 Duidelijkheid en eenduidigheid van interne afspraken met leveranciers

1	Alle afspraken met leveranciers zijn duidelijk en eenduidig.

Toelichting:

- Afspraken met leveranciers mogen geen tegenspraken bevatten en niet voor meerdere uitleg vatbaar zijn.

Beoordelingscriterium:

- Afspraken die begrijpelijk zijn voor een relatieve buitenstaander.

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

28 Administratieve lastendruk

Administratieve lastendruk betreft de capaciteit die berichtgevers en respondenten besteden aan het beantwoorden van de vragen van het CBS.

Het betreft niet alleen de lastendruk van bedrijven die het CBS rapporteert, maar de lastendruk voor alle berichtgevers en respondenten.

Bij administratieve lastendruk worden de volgende eigenschappen of kwaliteitsaspecten onderscheiden:

1. Hoogte
2. Spreiding

Code of Practice:

- Beginsel 9: Geen buitensporige belasting van respondenten. De responslast staat in verhouding tot de behoeften van de gebruikers en is niet te zwaar voor de respondenten. De statistische autoriteiten houden de responslast in de gaten en stellen doelen voor de geleidelijke vermindering ervan.

Referentie:

- R005A Code of Practice

28.1 Hoogte van de administratieve lastendruk

1	De lastendruk wordt zo laag mogelijk gehouden.

Beoordelingscriteria:

- Er worden niet meer vragen gesteld dan nodig.
- Er worden niet meer vragenlijsten uitgezet dan nodig. De steekproefgrootte is geoptimaliseerd.
- Vragenlijsten zijn gecombineerd.
- Data worden gekoppeld aan data die al beschikbaar zijn.
- De lastendruk wordt gemeten, los van de formele vaststelling van de lastendruk via de Enquête Druk Meter (EDM).

Code of Practice:

- Indicator 9.6: Statistische autoriteiten bevorderen maatregelen die het koppelen van gegevensbronnen mogelijk maken, om de responslast zo klein mogelijk te houden.

QAF:

- Method 9.1.4 Analysis of the needs of statistical information. Analysis of the needs for statistical information. The needs for statistical information and level of detail by domain are analysed, documented and defined. The requests to respondents are adjusted accordingly in order to reduce the response burden.
- Method 9.2.2 Measurement of response burden. Response burden is measured and monitored regularly in a standardised way for the time needed to fill in the questionnaire, to retrieve the required information, to obtain internal or external expertise and to handle sensitive information.
- Method 9.2.3 Review of response burden. Reviews of response burden are undertaken on a regular basis and appropriate measures are taken in accordance with the results of the reviews.
- Method 9.2.4 Reduction of response burden. Response burden is reduced by appropriate sampling and data collection design, using, for example, most appropriate data collection methods, coordinated sampling, rotating selection of respondents, limitation of questions, assistance for respondents on survey issues, increased use of administrative and other data sources.

- Method 9.2.5 Action plans for simplification/modernisation of data collection. Action plans for simplification/modernisation to reduce burden on respondents are developed, implemented and monitored

Risicogebied:

- Kosten maatschappij.

2	Er wordt optimaal gebruik gemaakt van IT om de administratieve lastendruk te verminderen.

Beoordelingscriterium:

- Data worden geëxporteerd uit de systemen van de berichtgever.

Code of Practice:

- Indicator 9.3: De gegevens die van ondernemingen worden verlangd, zijn voor zo ver mogelijk direct in hun boekhouding te vinden, en beantwoording wordt zo veel mogelijk vergemakkelijkt door gebruik te maken van elektronische hulpmiddelen.

Risicogebied:

- Kosten maatschappij.

28.2 Spreiding van de administratieve lastendruk

1	De administratieve lastendruk is in de tijd zoveel mogelijk gespreid over de waarneempopulatie.

Beoordelingscriteria:

- Is er een maximum aan het aantal keren dat een berichtgever achter elkaar om medewerking wordt gevraagd.
- Er is sprake van 'enquête holidays'.

Code of Practice:

- Indicator 9.2: De responslast wordt door passende steekproeftechnieken zo breed mogelijk over de onderzoekspopulatie gespreid en door de statistische autoriteit in de gaten gehouden.

QAF

- Method 9.2.1 Balancing the burden between respondents. Procedures and tools are in place to spread the burden between respondents as equally as possible.

Risicogebied:

- Kosten maatschappij (verdeling ervan).

Deel VI: Resources

29 Medewerkers

Bij medewerkers worden de volgende eigenschappen of kwaliteitsaspecten onderscheiden:

1. Beschikbaarheid in kwantitatieve zin
2. Beschikbaarheid in kwalitatieve zin
3. Verantwoordelijkheden en bevoegdheden van medewerkers

29.1 Beschikbaarheid van medewerkers (kwantitatief)

1	Er zijn voldoende medewerkers beschikbaar.

Toelichting:

- Deze norm geldt op team- of sectorniveau.
- De formatie is groot genoeg (kwantitatief) om het geplande werk uit te voeren.
- De formatie is voldoende benut.
- Ook bij tijdelijke uitval door ziekte of verlof moet er voldoende flexibiliteit zijn, om tekorten in capaciteit op te vangen.

Beoordelingscriteria:

- Er is een resourceplanning waarmee de werkplanning gerealiseerd kan worden.
- De resource planning is voldoende flexibel om afwezigheid door ziekte, opleiding en verlof op te vangen.

Code of Practice:

- Beginsel 3: Voldoende middelen. De statistische autoriteiten beschikken over voldoende middelen om te voldoen aan de Europese statistische verplichtingen.
- Indicator 3.1: De personele, financiële en technische middelen zijn zowel in kwantitatief als in kwalitatief opzicht voldoende om te voldoen aan de statistische behoeften.

DQAF:

- Indicator 0.2.1: Staff [...] are commensurate with statistical programmes.

ISO 9001:2015:

- 7.1: Middelen

Referentie:

- R005A Code of Practice

Risicogebied:

- Kwaliteit van de statistische output.

2	Er is een vakantie- en verlofplanning.

Toelichting:

- Deze norm mag ook op team- of sectorniveau zijn gerealiseerd.

Beoordelingscriteria:

- De vakantie- en verlofplanning is vastgelegd in een document of systeem.
- Op de planning staat wanneer wie beschikbaar moet zijn
- Op de planning staat wanneer wie aan- of afwezig zal zijn.

Risicogebied:

- Punctualiteit van het tijdstip van levering van de output.

29.2 Beschikbaarheid van medewerkers (kwalitatief)

1	De groep van medewerkers voldoet aan de gestelde eisen.

Beoordelingscriteria:

- De formatie voorziet in de juiste functies en functieniveaus gezien het werk dan moet worden gedaan.
- De medewerkers voldoen in voldoende mate aan de functie-eisen. Dit wordt in de P(ersoneels)-gesprekken vastgesteld.

Code of Practice:

- Indicator 7.5: Er worden medewerkers met een relevante academische achtergrond geworven.

ISO 9001:2015:

- 7.1: Competentie.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van statistische output.
- Kosten van het CBS.

29.3 Duidelijkheid van rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van medewerkers

1	Rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn vastgelegd.

Toelichting:

- Deze norm mag ook op team- of sectorniveau zijn gerealiseerd.
- Dit betreft de procesmaatregel PM10 Gedelegeerde verantwoordelijkheden en bevoegdheden die geen onderdeel meer is van VIR/Procesborging 2014.

Beoordelingscriteria:

- Rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn vertaald naar werkafspraken.

ISO 9001:2015:

- 5.3: Rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden binnen de organisatie

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

30 Kennis

Bij kennis worden de volgende eigenschappen onderscheiden:

1. Beschikbaarheid bij medewerkers
2. Spreiding over medewerkers
3. Beschikbaarheid van kennis bij medewerkers inzake informatiebeveiliging

In onderstaande tabel staat vermeld welke soorten kennis kunnen worden onderscheiden.

Tabel 8 Soorten kennis

Soort kennis	Beschrijving
Materiekennis	Kennis van het onderwerp waar de statistiek over gaat.
Proceskennis	Kennis van hoe het proces in elkaar zit. Welke stappen moeten worden doorlopen.
Methodologische kennis	Kennis van de statistische methoden die worden gebruikt
Statistische concepten	Kennis van de conceptuele metadata van de data in het gehele proces
Werking van de informatiesystemen	Kennis van de programmatuur, bestanden en bestandsstructuren (binnenkant).
Gebruik van informatiesystemen	Kennis hoe de informatiesystemen moeten worden gebruikt (buitenkant).
Leveranciers, berichtgevers en klanten	Kennis van partijen binnen en / of buiten het CBS die zijn betrokken bij het proces.
Kennis bij medewerkers inzake informatiebeveiliging	Kennis inzake informatiebeveiliging bij medewerkers die zijn betrokken bij het proces.

30.1 Beschikbaarheid van kennis bij medewerkers

1	Er wordt structureel aandacht besteed aan het onderhouden van relevante kennis.

Toelichting:

- Zie de acht soorten kennis in Tabel 8.

Beoordelingscriteria:

- Er wordt deelgenomen aan seminars, workshops, cursussen, congressen, opleidingen.
- Medewerkers zijn geabonneerd op relevante tijdschriften, kranten en andere informatiebronnen.
- Nieuwe medewerkers worden op structurele manier ingewerkt.
- Medewerkers geven presentaties aan elkaar of bespreken inhoudelijk onderwerpen met elkaar.
- Medewerkers hebben regelmatig contact met stakeholders zoals klanten en leveranciers.
- In de werkafspraken staat vermeld hoe kennis wordt bijgehouden of vergroot.

Code of Practice:

- Indicator 7.6: De statistische autoriteiten voeren een beleid van voortdurende vakmatige bij- en nascholing van hun medewerkers.

QAF:

- Method 4.1.6 Quality culture. A quality culture is spread in the organisation by means of regular training programmes supporting the implementation of the quality policy, training on the job, regular training courses, workshops and other initiatives.

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

2	Er is voldoende kennis aanwezig over de hardheid van de input.

Toelichting:

- De hardheid van de input heeft betrekking op de volledigheid van de eenheden, de volledigheid van de data en de juistheid van de data.
- De hardheid van de cijfers kan mede worden bepaald aan de hand van de factoren die de kwaliteit van de input beïnvloeden.

Beoordelingscriteria:

- Er is een checklist gebruikt voor het beoordelen van de kwaliteit van de input zelf. Zie R037.
- Er is een checklist gebruikt voor het beoordelen van de factoren die de kwaliteit van de input bepalen. Zie R040.
- Er is een evaluatierapport beschikbaar.

Referentiemateriaal:

- R037: Daas et al. (2009). Checklist for the Quality evaluation of Administrative Data Sources.
- R040 Van Nederpelt en Daas (2013). 49 Factors that influence that quality of secondary data sources.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

3	Er is voldoende kennis aanwezig van fouten in het statistisch proces.

Toelichting

- Het gaat om fouten die van invloed zijn op de nauwkeurigheid van de output (foute cijfers).
- Het gaat om kennis van alle soorten fouten, namelijk specification errors, frame errors, sampling errors, non-response, measurement errors, data processing, model/estimation error, revision errors, missing data en content errors.
- Verder zijn niet alle soorten fouten van toepassing bij alle producten. Hieronder is aangegeven welke fouten in welk product kunnen voorkomen.

Product	Error Sources
<i>Survey Products</i>	Specification error
Foreign Trade of Goods Survey (FTG)	Frame error
Labour Force Survey (LFS)	Nonresponse error
Annual Municipal Accounts (RS)	Measurement error
Structural Business Survey (SBS)	Data processing error
Consumer Price Index (CPI)	Sampling error
	Model/estimation error
	Revision error
<i>Registers</i>	Specification error
Business Register (BR)	Frame: Overcoverage
Total Population Register (TPR)	Undercoverage
	Duplication
	Missing Data
	Content Error
<i>Compilations</i>	Specification error
National Accounts (NA)	Missing Data
	Content error
	Sampling error
	Model/estimation error
	Revision error

Beoordelingscriterium:

- Op basis van onderstaande tabel kan desgewenst voor elke foutsoort een score worden vastgesteld.

Exhibit 2a. Knowledge of Risks				
Poor [1,2]	Fair [3,4]	Good [5,6]	Very Good [7,8]	Excellent [9,10]
Internal program documentation does not acknowledge the source of error as a potential factor for product accuracy.	Internal program documentation acknowledges error source as a potential factor in data quality. But: No or very little work has been done to assess these risks.	Some work has been done to assess the potential impact of the error source on data quality. But: Evaluations have only considered proxy measures (example, error rates) of the impact with no evaluations of MSE components.	Studies have estimated relevant bias and variance components associated with the error source and are well-documented. But: Studies have not explored the implications of the errors on various types of data analysis including subgroup, trend, and multivariate analyses.	There is an ongoing program of research to evaluate all the relevant MSE components associated with the error source and their implications for data analysis. The program is well-designed and appropriately focused, and provides the information required to address the risks from this error source.

Code of Practice:

- Indicator 12.2: Steekproeffouten en niet-steekproeffouten worden gemeten en systematisch gedocumenteerd aan de hand van Europese normen.

Referentiemateriaal:

- R048 Development of quality indicators at statistics Sweden. Biemer en Trawin.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

4	Er is voldoende deskundigheid beschikbaar om fouten in het statistisch proces te verkleinen.

Toelichting

- Hierbij moet gedacht worden aan deskundigheid op gebied van methodologie, meettechnieken ('measurement techniques'), materiedeskundigheid en IT.

Beoordelingscriterium:

- Op basis van onderstaande tabel kan indien desgewenst een score worden vastgesteld (voor elke foutsoort).

Exhibit 2c. Available Expertise				
Poor [1,2] ●	Fair [3,4] ▲	Good [5,6] ○	Very Good [7,8] ▼	Excellent [9,10] ●
Among the staff assigned to work on the product, either (a) there are no staff that are familiar with techniques that will be required to deal with the potential risks to accuracy for the product or (b) the expertise of staff that are assigned is sorely inadequate.	The available expertise required to study this error source and communicate the findings of such studies to data users is adequate in some important areas. But: There are important areas where expertise is lacking.	The available expertise required to study this error source and communicate the findings of such studies to data users is adequate in most important areas. But: Either (a) there is at least one area that may be critical to accuracy where a higher level of expertise is needed or (b) there are one or more minor areas that could become important in the future that are not well covered.	The available expertise required to study this error source and communicate the findings of such studies to data users is adequate in all important areas. There is a good working relationship with the statistical area. But: There are one or more minor areas that could become important in the future which are not well covered. Current expertise is not adequate to achieve the highest ratings for all evaluation criteria for this error source.	The available expertise required to study this error source and communicate the findings of such studies to data users is more than adequate to achieve the high ratings across all evaluation criteria. There is an excellent working relationship with the statistical area.

Referentiemateriaal:

- R048 Development of quality indicators at statistics Sweden. Biemer en Trawin.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van de cijfers.

30.2 Spreiding van kennis over medewerkers

1	Kennis van de materie, het proces en de systemen is voldoende geborgd.

Toelichting

- Kennis is voldoende geborgd als een medewerker binnen een redelijke termijn een taak kan overnemen van een collega die niet (meer) beschikbaar is.

Beoordelingscriteria

- Kennis van de materie en het proces is bij twee of meer medewerkers aanwezig.
- Indien een medewerker niet beschikbaar is, kan tenminste één andere medewerker zijn afwezigheid opvangen.
- Er wordt structureel aandacht besteed aan het spreiden van kennis over de medewerkers.
- Het is bekend welke medewerkers sleutelposities bekleden in het proces.
- Vertrekkende medewerkers zijn of worden 'debriefed'.
- Kleine statistieken worden in een pool uitgevoerd.
- Kennis is zo gedocumenteerd dat een medewerker op basis hiervan een taak kan overnemen.

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.
- Punctualiteit van het tijdstip van levering van de output.
- Nauwkeurigheid van de cijfers.

30.3 Beschikbaarheid van kennis bij medewerkers m.b.t. informatiebeveiliging

1	Medewerkers zijn op de hoogte van regels m.b.t. informatiebeveiliging.

Beoordelingscriteria

- Medewerkers hebben bijeenkomsten gevolgd m.b.t. informatiebeveiliging.
- Medewerkers kennen de gedragsregels m.b.t. e-mailverkeer.

BIR:

Code	Maatregel
7	Beheer van bedrijfsmiddelen
7.1	Verantwoordelijkheid voor bedrijfsmiddelen
7.1.3	Aanvaardbaar gebruik van bedrijfsmiddelen
	Er behoren regels te worden vastgesteld, gedocumenteerd en geïmplementeerd voor aanvaardbaar gebruik van informatie en bedrijfsmiddelen die verband houden met ICT-voorzieningen.
7.1.3.2	Gebruikers hebben kennis van de regels.
8	Personele beveiliging
8.2	Tijdens het dienstverband
	Bewerkstelligen dat alle werknemers, ingehuurd personeel en externe gebruikers zich bewust zijn van bedreigingen en gevaren voor informatiebeveiliging, van hun verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid, en dat ze zijn toegerust om het beveiligingsbeleid van de organisatie in hun dagelijkse werkzaamheden te ondersteunen, en het risico van een menselijke fout te verminderen.
8.2.1	Directieverantwoordelijkheid
	De directie behoort van werknemers, ingehuurd personeel en externe gebruikers te eisen dat ze beveiliging toepassen overeenkomstig vastgesteld beleid en vastgestelde procedures van de organisatie.
8.2.1.2	Het lijnmanagement bevordert dat rijksambtenaren, ingehuurd personeel en (waar van toepassing) externe gebruikers van interne systemen algemene beveiligingsaspecten toepassen in hun gedrag en handelingen overeenkomstig vastgesteld beleid.
8.2.2	Bewustzijn, opleiding en training ten aanzien van informatiebeveiliging
	Alle werknemers van de organisatie en, voor zover van toepassing, ingehuurd personeel en externe gebruikers, behoren geschikte training en regelmatige bijscholing te krijgen met betrekking tot beleid en procedures van de organisatie, voor zover relevant voor hun functie.
8.2.2.1	Alle medewerkers van de organisatie worden regelmatig attent gemaakt op het beveiligingsbeleid en de beveiligingsprocedures van de organisatie, voor zover relevant voor hun functie.
10	Beheer van Communicatie- en Bedieningsprocessen
10.8	Uitwisseling van informatie
	Doelstelling: Handhaven van beveiliging van informatie en programmatuur die wordt uitgewisseld binnen een organisatie en met enige externe entiteit.
10.8.1	Beleid en procedures voor informatie-uitwisseling

Code	Maatregel
	Er behoren formeel beleid, formele procedures en formele beheersmaatregelen te zijn vastgesteld om de uitwisseling van informatie via het gebruik van alle typen communicatiefaciliteiten te beschermen.
10.8.1.1	(R) Het meenemen van Departementaal Vertrouwelijke informatie buiten gecontroleerd gebied vindt uitsluitend plaats indien dit voor de uitoefening van de functie noodzakelijk is.
10.8.1.2	Medewerkers zijn geïnstrueerd om zodanig om te gaan met (telefoon)gesprekken, e-mail, faxen en ingesproken berichten op antwoordapparaten dat de kans op uitlekken van vertrouwelijke informatie geminimaliseerd wordt.
10.8.1.3	Medewerkers zijn geïnstrueerd om zodanig om te gaan met mobiele apparatuur en verwijderbare media dat de kans op uitlekken van vertrouwelijke informatie geminimaliseerd wordt. Hierbij wordt minimaal aandacht besteed aan het risico van adreslijsten en opgeslagen boodschappen in mobiele telefoons.
15	Naleving
15.1	Naleving van wettelijke voorschriften
	Doelstelling: Voorkomen van schending van enige wetgeving, wettelijke en regelgevende of contractuele verplichtingen, en van enige beveiligingseisen.
15.1.1	Identificatie van toepasselijke wetgeving
	Alle relevante wettelijke en regelgevende eisen en contractuele verplichtingen en de benadering van de organisatie in de naleving van deze eisen, behoren expliciet te worden vastgesteld, gedocumenteerd en actueel te worden gehouden voor elk informatiesysteem en voor de organisatie.
15.1.1.1	Er is vastgesteld welke wetten en wettelijke maatregelen van toepassing zijn op de organisatie of organisatieonderdelen.

Referenties:

- R045B Gedragslijn Internet en E-mailgebruik..
- R052B Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR)

Risicogebied:

- Conformiteit met wet- en regelgeving

31 Samenwerking met kenniscentra

Bij samenwerking met kenniscentra worden de volgende eigenschappen onderscheiden:

1. Bestaan en effectiviteit

Dit gebied, dat is afgeleid van de Praktijkcode, spreekt van “kenniscentra”. Kenniscentra zijn vaak bij of rond specifieke processen geconcentreerd. Daarom worden deze normen in deze KR opgenomen.

31.1 Bestaan en effectiviteit van de samenwerking met kenniscentra

1	Er wordt voldoende gebruik gemaakt van kennis bij andere kenniscentra.

Toelichting

- Het gaat om materie kennis, kennis van methoden en kennis over toekomstige ontwikkelingen met betrekking tot statistiek.
- Voorbeelden van kenniscentra zijn (sub-)faculteiten van universiteiten, (afdelingen van) onderzoeksinstituten, Eurostat (werkgroepen) en collega's van NSI's.

Beoordelingscriterium:

- Er is een overzicht van kenniscentra die relevant zijn voor de desbetreffende statistiek.
- Er bestaan contacten met relevante kenniscentra.

Code of Practice:

- Indicator 7.7: De statistische autoriteiten ontwikkelen en onderhouden samenwerkingsverbanden met de wetenschappelijke wereld teneinde de methodologie en doeltreffendheid van de gebruikte methoden te verbeteren, en waar mogelijk het gebruik van betere hulpmiddelen te bevorderen.

Risicogebied:

- Meerdere kwaliteitsaspecten van statistische output.

32 Informatiesystemen

Procesdocumentatie:

- In sjabloon E van de procesdocumentatie staan alle informatiesystemen vermeld die het proces ondersteunen.

Bij informatiesystemen worden de volgende eigenschappen of kwaliteitsaspecten onderscheiden:

1. Beschikbaarheid
2. Toegankelijkheid
3. Integriteit
4. Functionaliteit
5. Onderhoudbaarheid

32.1 Beschikbaarheid van informatiesystemen

1	De informatiesystemen zijn voldoende beschikbaar.

Beoordelingscriterium:

- De informatiesystemen zijn altijd beschikbaar als ze nodig zijn.

DQAF:

- Indicator 0.2.1: [...] computing resources [...] are commensurate with statistical programmes.

ISO 9001:2015:

- 7.1.3: Infrastructuur.

Risicogebied:

- Punctualiteit van het tijdstip van levering van de output.

32.2 Toegankelijkheid van informatiesystemen

Varonis en de Mappenstructuur 2014 (MS2014) ondersteunen het beheren van toegangsrechten. Dit wordt CBS-breed afgedwongen.

Referenties:

- R051 F Normenkader privacy audit. Hoofdstuk A7: Betrouwbaarheidseisen (A7.1 t/m 3 en A7.7).
- R004A Procesdocumentatie waaronder sjabloon E: informatiesystemen.

1	De informatiesystemen zijn alleen voor geautoriseerde medewerkers toegankelijk.

Toelichting:

- Met de komst van MS 2014 en Varonis is het eenvoudiger om de autorisaties te beheren.

Beoordelingscriteria:

- De manager bepaalt wie toegang krijgt en wie niet (toegangsbeleid). Daarbij is het 'need to know' principe gehanteerd.
- Bij elke personele mutatie worden de rechten van de desbetreffende medewerker aangepast.
- Controle op de juistheid van de autorisaties vindt per kwartaal plaats door de manager. Hier van wordt een logging gemaakt.

BIR:

Code	Maatregel
11	Toegangsbeveiliging
11.1	Toegangsbeleid
	Doelstelling: Beheersen van de toegang tot informatie.
11.1.1	Toegangsbeleid
11.1.1.1	Er behoort toegangsbeleid te worden vastgesteld, gedocumenteerd en beoordeeld op basis van bedrijfseisen en beveiligingseisen voor toegang.
11.2.2	Beheer van (speciale) bevoegdheden
	De toewijzing en het gebruik van speciale bevoegdheden behoren te worden beperkt en beheerst.
11.2.2.1	Gebruikers hebben toegang tot speciale bevoegdheden voor zover dat voor de uitoefening van hun taak noodzakelijk is (need to know, need to use).
11.2.2.3	Gebruikers krijgen slechts toegang tot een noodzakelijk geachte set van applicaties en commando's.

Referentie:

- R052B Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR)
- Rxxx Verificatie gegevens in Varonis

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

2	Toegangsrechten worden toegekend door het management.

Beoordelingscriterium:

- Het is duidelijk welke manager de autorisaties aanpast of laat aanpassen.

BIR:

Code	Maatregel
8	Personele beveiliging
8.3	Beëindiging of wijziging van het dienstverband
	Doelstelling: Bewerkstelligen dat werknemers, ingehuurd personeel en externe gebruikers ordelijk de organisatie verlaten of hun dienstverband wijzigen.
8.3.1	Beëindiging van verantwoordelijkheden
	De verantwoordelijkheden voor beëindiging of wijziging van het dienstverband behoren duidelijk te zijn vastgesteld en toegewezen.
8.3.1.3	Het lijnmanagement heeft een procedure vastgesteld voor verandering van functie binnen de organisatie, waarin minimaal aandacht besteed wordt aan het intrekken van toegangsrechten en innemen van bedrijfsmiddelen die niet meer nodig zijn na het beëindigen van de oude functie.

Referentie:

- R052B Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR)

Risicogebied:

- Continuïteit van het proces.

32.3 Integriteit van de informatiesystemen

Code of Practice:

- Indicator 5.5: In overeenstemming met “best practices”, internationale normen en de Europese en nationale wetgeving worden alle vereiste wetgevende, administratieve, technische en organisatorische maatregelen getroffen om de veiligheid en integriteit van statistische gegevens en gegevensuitwisselingen te beschermen.

Referenties:

- R051F Normenkader privacy audit. Hoofdstuk A7.1: Betrouwbaarheidseisen.
- R004A Procesdocumentatie waaronder sjabloon E: informatiesystemen.

1	De programmatuur is correct.

Beoordelingscriterium:

- De programmatuur is getest door de eindgebruiker (acceptatietest).
- De programmatuur wordt getest na elke wijziging van de programmatuur ('change').
- Er zijn testbestanden en testgevallen beschikbaar.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van cijfers.

2	De broncode is afgeschermd voor gebruikers.

Toelichting:

- De norm is van toepassing voor zover dit technisch mogelijk is.
- Als er sprake is van scheiding van voorschriften / regels en programmatuur, is het gewenst dat er functiescheiding is tussen productiewerkzaamheden en onderhoud van de voorschriften.
- Bij het gebruik van Excel sheets wordt risico gelopen, omdat de formules niet afdoende afgeschermd kunnen worden.

Beoordelingscriterium:

- Gebruikers kunnen alleen gebruik maken van de gecompileerde versie van de programmatuur.
- Alleen bevoegde medewerkers hebben toegang tot de broncode van de programmatuur. Dit betreft over het algemeen technische beheerders van de programmatuur en niet de medewerkers in het productieproces.

BIR:

Code	Maatregel
12	Verwerving, ontwikkeling en onderhoud van informatiesystemen
12.4	Beveiliging van systeembestanden
	Doelstelling: Beveiliging van systeembestanden bewerkstelligen.
12.4.3	Toegangsbeheersing voor broncode van programmatuur
	De toegang tot broncode van programmatuur behoort te worden beperkt.
12.4.3.1	De toegang tot broncode wordt zoveel mogelijk beperkt om de code tegen onbedoelde wijzigingen te beschermen. Alleen geautoriseerde personen hebben toegang.

Referentie:

- R052B Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR)

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van cijfers.

3	Data worden alleen via de programmatuur gewijzigd.

Toelichting:

- Deze norm geldt voor zover de techniek dit toelaat. Deze norm kan bijvoorbeeld niet worden toegepast op Excel spreadsheets.

Beoordelingscriterium:

- Gebruikers hebben geen directe toegang tot de gegevensbestanden. Dit is voorbehouden aan de databasebeheerder.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van cijfers.

4	Er wordt versiebeheer toegepast op de programmatuur.

Toelichting:

- Versiebeheer verkleint de kans op het kiezen van een onjuiste versie van de programmatuur.

Beoordelingscriterium:

- De bestanden van de programmatuur hebben een versienummer.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van cijfers.

5	Er wordt versiebeheer toegepast op de databestanden.

Beoordelingscriterium:

- Databestanden hebben een versienummer.
- Er wordt onderscheid gemaakt tussen kwaliteitsversies (zelfde verslagperiode) en versies in de tijd (andere verslagperiode).

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van cijfers.

6	Er is sprake van een overzichtelijke mappenstructuur voor de gegevensbestanden.

Toelichting:

- Met een overzichtelijke mappenstructuur wordt de kans verkleind dat een verkeerd gegevensbestand wordt verwerkt.

Beoordelingscriterium:

- De mapnamen zijn ook voor een buitenstaander duidelijk.
- Elke verslagperiode heeft een eigen map.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van cijfers.

32.4 Functionaliteit van de informatiesystemen

1	Informatiesystemen hebben de juiste gebruikersinterface.

Toelichting:

- Alle functionaliteiten van de informatiesystemen worden benut. Er zijn geen overbodige functionaliteiten.
- Het is niet nodig om work-arounds te gebruiken.

Beoordelingscriterium:

- De systemen ondersteunen volgens de medewerkers het proces adequaat.
- Medewerkers maken geen gebruik van work-arounds.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

2	Informatiesystemen werken onderling goed samen.

Toelichting:

- De term interoperabiliteit is hier van toepassing.

Beoordelingscriterium:

- Elk informatiesysteem sluit goed aan op andere informatiesystemen waarmee het gegevens uitwisselt.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

32.5 Onderhoudbaarheid informatiesystemen

1	Er wordt gebruik gemaakt van standaard tools.

Beoordelingscriterium:

- De gebruikte tools voldoen aan de lijst met standaard tools.

CBS Applicatie-Architectuur:

- Applicatie-Architectuurprincipe A05: Hergebruik gaat voor kopen, kopen gaat voor ASD MR BR

Referenties:

- R026 Statistische standaardtools.
- R057A CBS IV-Architectuur.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.
- Continuïteit van het proces.

2	Informatiesystemen zijn modulair opgebouwd.

Beoordelingscriterium:

- Er is een logisch verband tussen de stappen in het statistisch proces en de modules van het systeem.

CBS Applicatie-Architectuur:

- Applicatie-Architectuurprincipe A08: Applicatie-afhankelijkheden via interfaces.
- Applicatie-Architectuurprincipe A09: Service-oriëntatie.

Referenties:

- R057A CBS IV-Architectuur.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.
- Continuïteit van het proces.

3	Informatiesystemen zijn volgens de voorschriften gebouwd.

Toelichting:

- Deze norm geldt ook voor software die in eigen beheer is ontwikkeld.
- Vooralnog zijn er alleen voorschriften bekend voor het bouwen in de programmeertaal R en in SPSS.

Beoordelingscriterium:

- Informatiesystemen gebouwd in R moeten gecertificeerd zijn door het expertisecentrum *kennR!*
- De codeervoorschriften voor SPSS zijn toegepast.

CBS IV-Architectuur:

- Applicatie-Architectuurprincipe A03: Codekwaliteit.

Referenties:

- R020A Codeervoorschriften R
- R020B Codeervoorschriften SPSS
- R057A CBS IV-Architectuur.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS
- Continuïteit van het proces

4	Informatiesystemen zijn instelbaar door gebruikers.

Beoordelingscriterium:

- Frequent veranderende functionaliteit is instelbaar door de gebruiker.

CBS IV-Architectuur:

- Applicatie-Architectuurprincipe A10: Configureerbaarheid.

Referentie:

- R057A CBS IV-Architectuur.

Risicogebied:

- Kosten van het CBS.

5	De Excel richtlijnen worden nageleefd en het gebruik van Excel is/wordt geminimaliseerd.

Beoordelingscriteria:

- De Excel richtlijnen zijn toegepast op alle spreadsheets.
- Er worden vierkantscontroles uitgevoerd.
- Het 4-ogen principe is/wordt toegepast.
- Excel wordt niet gebruikt voor regressieanalyse.
- Excel wordt niet (meer) toegepast.

DB besluit 10 augustus 2015

- Richtlijnen voor het gebruik van Excel zijn vastgesteld.
- De richtlijn moet eind 2015 zijn geïmplementeerd bij kritieke processen en een half jaar later bij niet-kritieke processen. Dit laatste uiterlijk eind 2016 bij SER.
- Het 4-ogen principe en vierkantcontroles zijn dwingend.
- Excel mag niet worden gebruikt voor regressieanalyse.

DB aanbeveling d.d. 1 mei 2017:

- Een positieve constatering is dat fouten met Excel niet voorkomen bij Excel-sheets die conform de richtlijnen zijn aangepast.
- Werken met Excel blijft echter foutgevoelig en gebruik in de productieomgeving moet daarom zoveel mogelijk worden teruggebracht.
- Ieder kwartaal analyseert CBO/DKA in samenwerking met de StatLinecoördinatoren de gemaakte correcties in StatLinetabellen. Alle teams bespreken elk kwartaal de gehele rapportage.
- Binnen de hoofddirecties zullen de best practices worden verzameld en gedeeld.

Referentie:

- R064 Richtlijnen gebruik Excel.

Risicogebied:

- Nauwkeurigheid van cijfers.

33 Overige hulpmiddelen en diensten

33.1 Beschikbaarheid van overige hulpmiddelen en diensten

1	De overige hulpmiddelen en diensten zijn voldoende beschikbaar.

Toelichting:

- Overige hulpmiddelen zijn bijvoorbeeld kantoorruimte, meubilair, infrastructuur, randapparatuur, kantoomateriaal, niet standaard apparatuur.
- Overige diensten zijn bijvoorbeeld: personeelsbeheer, reproductie, postontvangst en -verzending, inkoopfunctie, catering, archivering, administratie.

ISO9001:2015:

- Paragraaf 7.1.1 (Algemeen), 7.1.3 (Infrastructuur) en 7.1.4 (Omgeving voor de uitvoering van processen).

Beoordelingscriterium:

- Medewerkers vinden dat de overige hulpmiddelen geen belemmering vormen in de voortgang van het proces.

Risicogebied:

- Punctualiteit van het tijdstip van levering van de output.